

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน กรณีศึกษา
โรงเรียนน้ำตบพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
กรกฎาคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา ได้พิจารณาการศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง“การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
กรณีศึกษา: โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา กอนพ่วง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา กอนพ่วง)

หัวหน้าภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา

กรกฎาคม 2558

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ แสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ตลอดจนตรวจทาน แก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทศิริลา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แซ่มซ้าย และผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถวุฒิ จารุสาธิต ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการวิพากษ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตบุระชีวิน และดร.ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ ที่ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงผลงาน เพื่อความถูกต้อง สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำดิบ พัทธาคม คณะครู โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ที่ให้การสนับสนุนในการเก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า และให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมืออย่างยิ่ง ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ตลอดจนขอขอบพระคุณ บิดา มารดาและบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งที่คอยให้กำลังใจและให้การอุปถัมภ์เป็นอย่างดีเสมอมา

สุดท้ายนี้คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบ แต่ ครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนผู้เขียนตำราทางวิชาการที่ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าอ้างอิงคุณค่าและผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน

รุ่งฤทัย พิมพ์สิงห์

ชื่อเรื่อง	การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม
ผู้ศึกษาค้นคว้า	รุ่งฤทัย พิมพิสิงห์
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนนพวง
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรัตนนคร, 2557
คำสำคัญ	แนวปฏิบัติที่ดี, การประกันคุณภาพภายใน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม 2) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม 3) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติการภาคสนามและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกภาคสนาม ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูลและแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมใช้งานประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือหลักของการบริหารงานและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เป็นโรงเรียนแกนนำเพื่อนพำทำ (ระบบประกันคุณภาพการศึกษา) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดงขี้เหล็ก เขต 1

การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมมี 8 ระบบย่อย สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553

2. ผลการวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนระบบการบริหารตามแผนที่สถานศึกษากำหนด ครูทุกคนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง โดยผู้อำนวยการโรงเรียน

น้ำดิบพิทยาคม เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โดยใช้รูปแบบ “ADDIE MODEL” ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมิน

3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับมาตรฐานอย่างจริงจัง ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ให้การสนับสนุนงบประมาณ และให้เป็นโรงเรียนต้นแบบการประกันคุณภาพภายใน

Title A STUDY OF THE GOOD PRACTICES OF THE DEVELOPMENT OF THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE SYSTEM: A CASE STUDY OF NAMDIBPITTAYAKOM SCHOOL.

Author Rungrauthai Pimsing

Advisor Assistant Professor Anucha Kornpaung, Ph.D.

Academic paper Independent study M. Ed. in Educational Administration, Naresuan University, 2014

Keywords The good practices, Internal quality assurance

ABSTRACT

This study aimed at 1) studying the states in the operation of the internal quality assurance system Namdibpittayakom 2) studying the good practices in the internal quality assurance system development and 3) studying key success factors of the internal quality assurance system development of Namdibpittayakom School. The participants were school administrator, head of academic affairs, and head of quality assurance department. The data were collected from a field study and documentary analysis. The research instruments were an interview form, and field note form. Then, the data were checked by using data, and methodological triangulation and analyzed by using content analysis and analytic induction. The findings of the study were shown as follow.

1. Regarding the states in the operation of the internal quality assurance system of Namdibpittayakom School, it was found that the quality assurance was used as the main tool of school administration and operation constantly and systematically. This school was a leading school in using the quality assurance in Tak primary educational service area office 1.

The operation of the internal quality assurance system of Namdibpittayakom School comprised of 8 sub system which was in line with the ministerial regulations of systems, rules and methods of educational quality assurance B.E. 2553.

2. Regarding the good practices of the development of the internal quality assurance system of Namdibpittayakom School, it was found that the school administrators emphasized the internal quality assurance system development in order to enhance the standard of education in a systematic way. In addition, education committees also involved in supporting the administration system according to school plan setting. Moreover, all teachers had an opportunity to improve their knowledge and skills about the internal quality assurance system constantly. School principal was a leader to develop the internal quality assurance system of school by using “ADDIE MODEL” which comprised of 5 steps: Analysis, Design, Development, Improvement and Evaluation.

3. Regarding to the key success factors of the internal quality assurance system of Namdibpittayakom School, it was found that there were two important factors. The first factor was an internal factor. That is, the principal was good at administrating and organizing the education and emphasizing the development of the internal quality assurance system in order to enhance the education standard. Moreover, teachers and staff had knowledge, experiences, responsibilities, and intention of developing the quality of education. The second factor was an external factor. School, committees, community, and parents involved in developing the education. In addition, there was also the support from Tak primary educational service area office 1 in terms of budget and promoting school as the leading school for the internal quality assurance.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	การบริหารสถานศึกษา.....	8
	แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	10
	แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.....	17
	แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research).....	39
	ตัวอย่างกรณีศึกษา รูปแบบและแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.....	56
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	71
3	วิธีดำเนินการวิจัย	72
	ขั้นตอนที่ 1 การเลือกสนาม.....	72
	ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมตัวเข้าสนาม.....	73
	ขั้นตอนที่ 3 การเข้าภาคสนาม.....	73
	ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
	ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดแหล่งข้อมูล.....	74

สารบัญ (ต่อ)

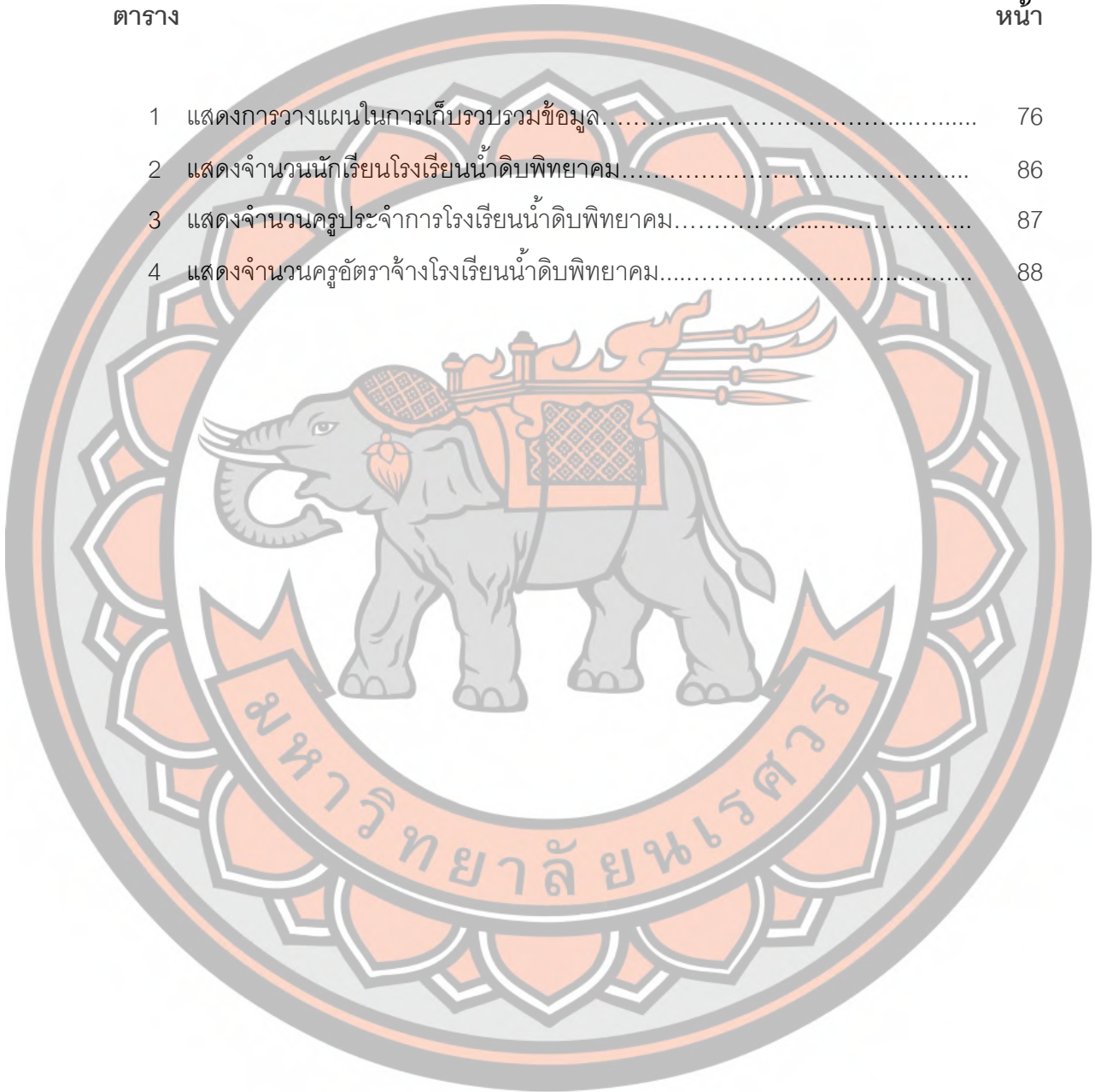
บทที่	หน้า
ขั้นตอนที่ 6 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไป โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม.....	80
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม.....	88
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม.....	99
ตอนที่ 4 ผลการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม.....	111
5 บทสรุป.....	114
สรุปผลการวิจัย.....	114
อภิปรายผล.....	119
ข้อเสนอแนะ.....	124
บรรณานุกรม.....	125
ภาคผนวก.....	131
ประวัติผู้วิจัย.....	168

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงการวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	76
2	แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม.....	86
3	แสดงจำนวนครูประจำการโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม.....	87
4	แสดงจำนวนครุภัณฑ์ประจำโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม.....	88

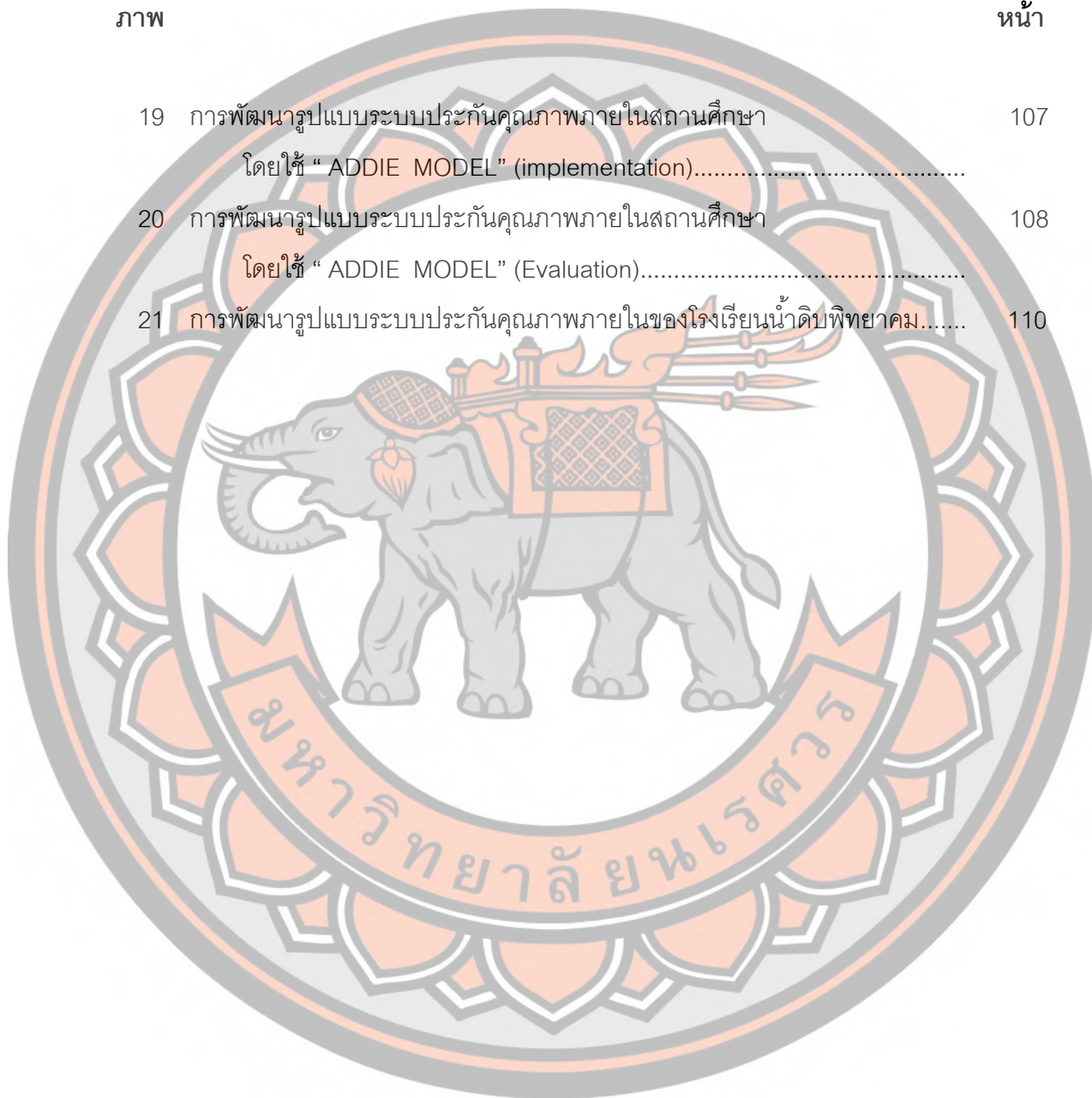

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กระบวนการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา....	21
2 หลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร(PDCA).....	22
3 องค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.....	26
4 ตัวแปรที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา.....	27
5 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา.....	32
6 แนวคิดหลักของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาที่มี การปฏิบัติดี.....	57
7 กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย	59
8 กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร.....	62
9 โมเดลโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนสังกัดรัฐบาล แห่งรัฐวิคตอเรีย.....	63
10 หลักการสำคัญ 7 ประการ ของการจัดการเรียนรู้แบบมีออาชีพ.....	64
11 วงจร “SALT”: ภาวะความรับผิดชอบของโรงเรียนกับการจัดการรัฐของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนของครู.....	66
12 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	71
13 แผนที่ทางกายภาพโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม.....	81
14 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน.....	102
15 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ “ ADDIE MODEL”.....	103
16 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ “ ADDIE MODEL” (Analysis).....	104
17 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ “ ADDIE MODEL” (Design).....	105
18 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ “ ADDIE MODEL” (Development).....	106

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
19 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ “ADDIE MODEL” (implementation).....	107
20 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ “ADDIE MODEL” (Evaluation).....	108
21 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม.....	110

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้ เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนในการจัดการศึกษาต้องตระหนักและดำเนินการจนบรรลุผลในที่สุด ระบบประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดให้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งปัจจุบันได้มีประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 (ราชกิจจานุเบกษา, ในเล่ม 127 ตอนที่ 23 ก วันที่ 2 เมษายน 2553)

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร ที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐานแม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้นผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษาต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใด โครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้การจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่คาดหวัง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ก)

ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างยั่งยืนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษา ต้องมีการทำงานมุ่งหวังประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนักรับรู้ และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบ มีคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก หรือผลการวิจัยที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเอง ตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนการติดตามตรวจสอบ และปรับปรุงงานเป็นระยะจะช่วยให้งานบรรลุผลได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร ด้วยการดำเนินงานที่ทุกคนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริงและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานของทุกคน เป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยึดคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ค)

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม หมู่ที่ 6 ถนนจรดวิถีถ่อง บ้านน้ำดิบ ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้รับรางวัลชนะเลิศเหรียญทอง OBEC AWARD ผู้บริหารยอดเยี่ยม ด้านนวัตกรรมและการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2555 “การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา” ADDIE MODEL

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติเป็นแนวทางในการพัฒนาการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

3. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน
น้ำดิบพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม
2. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษา นำไป
เป็นแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. **กรณีศึกษา** ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม หมู่ที่ 6 ถนนจรดวิถีถ่อง
บ้านน้ำดิบ ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาดาก เขต 1

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาตามกรอบการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) กำหนดมาตรฐาน
การศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตาม
มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนา
การจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มี
การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปี
ที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
โดยมีประเด็นการศึกษาดังนี้

- 2.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม
- 2.2 สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2.3 แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2.4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญ โดยอาศัยหลักการเป็นตัวแทนที่ดี ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลด้านบุคคล สถานที่ และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ด้านบุคคล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ข้าราชการครู จำนวน 2 คน ได้แก่ หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน และแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

หัวหน้างานวิชาการ เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.2 สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือโรงเรียนน้ำตึบพิทยาคม หมู่ที่ 6 ถนนจรดวิถีถ่อง บ้านน้ำตึบ ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

3.3 เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แสดงข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เช่น แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานการประเมินตนเอง (SAR) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 (พ.ศ.2554-2558) เป็นต้น

4. เวลา ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการลงภาคสนาม เป็นระยะเวลา 2 วัน คือวันที่ 26-27 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2558 โดยใช้เวลาดังแต่เวลา 08.30 น. – 16.00 น.

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษาแล้วมีคุณภาพตามมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

2. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐานโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา นั้นประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อที่จะกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่สะท้อนอัตลักษณ์และมาตรการส่งเสริมของสถานศึกษามีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกทราบ

2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำแผนอย่างเป็นระบบมีแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี การกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมายและสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่องชัดเจนเป็นรูปธรรม กำหนดวิธีการดำเนินงาน การกำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาการจัดงบประมาณและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กำหนดผู้รับผิดชอบและจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ครอบคลุม เป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัด นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการบริหารและพัฒนาการเรียนการสอน

2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการนำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาและกิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้ ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่ได้กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2.5 การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ระดับสถานศึกษา ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาทั้งระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา มีการรายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา

2.6 การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

2.7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุ

ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ
 สาธารณะชน

2.8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การดำเนินงาน
 ของสถานศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิค
 วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีการกำกับสนับสนุน
 ส่งเสริม ติดตามประเมินผล ประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3. แนวทางการปฏิบัติที่ดี หมายถึง มีหลักการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในและกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อใช้เป็น
 แนวทางในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ หมายถึง สภาพและคุณลักษณะต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
 ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติครูและ
 บุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน
 รวมถึงผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนนำดียบพิทยาคม สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคตาก เขต 1 ปีการศึกษา 2557

6. ครู หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครู พนักงาน
 ราชการ และครูอัตราจ้างที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาและครูที่รับผิดชอบการจัดทำ
 แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ปฏิบัติงานในโรงเรียนนำดียบพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคตาก เขต 1 ปีการศึกษา 2557

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 หมู่ที่ 6 ถนนจรดวิถีถ่อง บ้านน้ำดิบ ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.3 หลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.4 กระบวนการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
 - 3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2 หลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.3 วัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.4 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
 - 3.5 แนวทางการประเมินคุณภาพภายใน
 - 3.6 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
 - 3.7 หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
4. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)
5. ตัวอย่างกรณีศึกษา รูปแบบและแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารสถานศึกษา

คำว่า “การบริหาร” (Administration) ใช้ในความหมายกว้างๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่ง คือ “การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้กับคำว่า การบริหารส่วนมาก หมายถึง การจัดการทางธุรกิจมากกว่าโดยมีหลายท่านได้ระบุ ดังนี้

คำจำกัดความ Peter F. Drucker: คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร, 2542, หน้า 2)

Simon การบริหารคือกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

Sergiovanni การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

Barnard การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกัน ดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2542, หน้า 1)

ดังนั้นการบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบ

“การบริหารการศึกษา” หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัย ควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร, 2542, หน้า 6)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สามารถทำให้นโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงและมีหน่วยงานระดับที่สูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกัน แม้ว่าจะมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษาแต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญเพราะเป็นหน่วยปฏิบัติการผลของการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นที่สถานศึกษาการบริหารการศึกษาเป็นกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนานักเรียนในทุกๆ ด้าน เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคมซึ่งหลักของการบริหารโรงเรียนตามขอบข่ายงาน (ศิลป์ชัย อ่องตระกูล, 2553, หน้า 29) ในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาของหน่วยงาน การบริหารสถานศึกษาภายหลังการปฏิรูปการศึกษา จึงมี 4 ด้านไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง คือ

1. งานด้านวิชาการ
2. งานด้านงบประมาณ
3. งานด้านการบริหารงานบุคคล
4. งานด้านการบริหารงานทั่วไป

การบริหารคุณภาพ Deming (PDCA)

กระบวนการบริหารคุณภาพของเดมมิ่ง มีภารกิจหลักอยู่ 4 ขั้นตอน ซึ่งต้องปฏิบัติต่อเนื่องกัน ไปไม่สิ้นสุด เขียนเป็นวงจร Plan – Do – Check – Action หรือ PDCA (กรมวิชาการ, 2539)

กระทรวงศึกษาธิการ (2548, หน้า 6) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารคุณภาพ PDCA ซึ่งมี องค์ประกอบ 4 ขั้นตอน คือ

P = Plan การวางแผน

D = Do การนำแผนสู่การปฏิบัติ

C = Check การตรวจสอบติดตาม

A = Act การพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงาน

การบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2544, หน้า 1) ให้ความหมายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่า หมายถึง การบริหารโรงเรียนตามความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการ สถานศึกษาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ร่วมคิด (Plan) ร่วมตัดสินใจ (Decision-Making) ร่วมทำ (Implementation) และร่วมประเมิน (Evaluation) โดยมุ่งหวังเพื่อเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพของ สถานศึกษา

สมชาย นามเจริญ (2551, หน้า 9-13) กล่าวว่า School – Based Management การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ใช้ตัวย่อว่า SBM เป็นแนวคิดทางการบริหารและการจัดการศึกษา ที่มุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ภายใต้กรอบของกฎหมาย ที่กำหนดมุ่งเน้นผลผลิตของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้คณะกรรมการโรงเรียน (School Council หรือ School Board) มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ บุคลากร และวิชาการ โดยให้เป็นไปตามความต้องการ ของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การบริหารจัดการที่สถานศึกษามีอำนาจอิสระในการดำเนินการ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายต้องอาศัยหลักการบริหารภายใต้กรอบของกฎหมาย ที่กำหนดโดยมุ่งเน้นผลผลิตของผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพมีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เป็นไปตาม ความต้องการของผู้เรียนผู้ปกครองและชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) เป็นวิธีการที่นำมาใช้เพื่อการบริหารและจัดการเชิงคุณภาพขององค์กรทางการศึกษา เดล (Dale, 1994 อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 7) ได้อธิบายถึงวิวัฒนาการของการบริหารและจัดการเชิงคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ แบบที่เน้นการตรวจจับ (Detection) อันได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Inspection) และการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ทั้งสองกิจกรรมนี้เน้นพัฒนาความแม่นยำของเครื่องมือและประสิทธิภาพของเทคนิคที่ใช้ในการตรวจจับความผิดที่เกิดขึ้น จุดอ่อนของการบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพแบบนี้คือการลงมือกระทำหลังจากข้อผิดพลาดหรือปัญหาได้เกิดขึ้นแล้ว (Retrospective หรือ Reactive) การบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพแบบที่สองเป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นในสองทศวรรษหลังนี้มีลักษณะที่เน้นการป้องกันก่อนที่ความผิดจะเกิดขึ้น (Preventive หรือ Proactive) แบ่งย่อยได้ 2 ประเภท คือ

การประกันคุณภาพและการจัดการเชิงคุณภาพทั่วทั้งระบบ (Total & Quality Management หรือ TQM) เดล (Dale) ได้ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพว่า หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการทั้งหมดที่เป็นระบบ และมีการวางแผนล่วงหน้าอันเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งได้ว่าสินค้าหรือบริการหนึ่งๆ จะมีคุณภาพตามข้อกำหนดที่ได้วางไว้ส่วนการจัดการเชิงคุณภาพทั่วทั้งระบบหรือ TQM นั้น เดล (Dale) ได้ให้คำจำกัดความว่า “TQM เป็นปรัชญาการบริหารการจัดการที่ครอบคลุมกิจกรรมทั้งปวงที่จะตอบสนองความคาดหวังและความต้องการต่างๆ ของลูกค้า ชุมชน และเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าที่สุด โดยการพัฒนาและใช้ประโยชน์สูงสุดจากศักยภาพของพนักงานทุกๆ คน ในอันที่จะมุ่งมั่นไปสู่การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง” การประกันคุณภาพเป็นระดับหนึ่งของวิวัฒนาการการบริหารจัดการเชิงคุณภาพที่ยังไม่บรรลุถึงขั้นของ TQM แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดจากการบริหารจัดการเชิงคุณภาพแบบเก่า

ที่เน้นการตรวจจับ โดยให้หันมาเน้นการวางแผนป้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการสร้างความมั่นใจกับผู้เกี่ยวข้องว่า ผลผลิตที่ออกมาจะมีคุณภาพตามที่คาดหวัง การประกันคุณภาพยังคงมีการเน้นความสำคัญของคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือวัดและเทคนิควิธีวัด สิ่ง que เพิ่มขึ้นมากก็คือการสร้างความมั่นใจโดยการมีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดเกิดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นการออกแบบและขั้นตอนการจนถึงขั้นที่ได้ผลผลิตออกมา นอกจากนี้จะมีการนำผล การประเมินในทุกขั้นตอนมาใช้เพื่อการวางแผนออกแบบและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 6 เรื่อง มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, 2542, หน้า 5 – 6)

การประกันคุณภาพภายใน คือ การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรในสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

การประกันคุณภาพภายนอก คือ การประเมินผลและติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานรับรองเพื่อเป็นการประกันคุณภาพ และให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสถานศึกษา

นักวิชาการให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) ให้นิยามไว้ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 2) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจต่อสังคม ผู้ปกครอง ลูกค้ำว่าสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษา ได้อย่างมีคุณภาพผู้จบการศึกษามีคุณภาพมาตรฐานที่กำหนดไว้

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542, หน้า 8) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การรับประกันคุณภาพของกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาว่าได้มีการวางแผนการทำงานและดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลผลิตของโรงเรียนมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานการศึกษาและตรงตามความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้รับบริการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องพอใจ

อุทุมพร จามรมาน (2544, หน้า 1) กล่าวว่า ประกันคุณภาพการศึกษา คือ การให้หลักฐาน ข้อมูลโรงเรียนแก่ประชาชนว่า บุคคลในโรงเรียนทางานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียนและสาธารณชนมั่นใจว่า นักเรียนน่าจะมีคุณภาพตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร และมาตรฐาน การศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการ และ การดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง เป็น การสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และ ผู้บริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของ สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม มาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ

จากความหมายของการประกันคุณภาพข้างต้นสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมว่าผู้เรียนมีมาตรฐานและคุณภาพอันพึงประสงค์ ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ.2545 ได้กำหนดชัดเจนถึงความมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพ และ มาตรฐานการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 กำหนดให้ หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งให้มีการทำรายงานการประกันคุณภาพประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน การศึกษา อันจะนำไปสู่การประกันคุณภาพภายนอก (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, หน้า 3) เพื่อให้ เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุข

หลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจและให้หลักประกันแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้มาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนด และสังคมต้องการได้นั้น กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 6-9) ให้แนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ที่จะต้องนำไปใช้พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีสาระดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (child-centered development) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวงและยึดประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนการดำเนินงานของสถานศึกษาต้องเป็นไปเพื่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (school-based management) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้สถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาความอิสระคล่องตัวในการบริหารของสถานศึกษาสามารถสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ ดังนั้นในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจึงเป็นการแสดงความรับผิดชอบของสถานศึกษา ชุมชนและสังคม มาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนด เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (participation and collaboration) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกคน ทุกส่วนของสังคม ต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกคน และสังคมโดยรวม การประกันคุณภาพของสถานศึกษา จึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา (decentralization of education) เป็นแนวคิดที่มุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด คือ สถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความตระหนักในคุณภาพประโยชน์ของการศึกษาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และจะทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามความต้องการ ในการประกันคุณภาพการศึกษานอกจากการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากทุกฝ่ายแล้ว สถานศึกษาควรกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้ฝ่าย หมวด หรืองาน และทีมงานในการดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

5. การแสดงความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (accountability) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้สถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาและการปฏิบัติหน้าที่

ของตนเองให้ได้มาตรฐานคุณภาพต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนด ดังนั้น ในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องแสดงความสามารถในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพพร้อมทั้งรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ได้ทราบความก้าวหน้าและความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตลอดจนพร้อมรับการตรวจสอบ ประเมินจากองค์กรภายนอกและผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลักในการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน, 2546, หน้า 10) ได้กำหนดไว้ว่า ระบบการประกันคุณภาพ ไม่ใช่เรื่องของการที่ถูกหรือชี้ผิดหรือการตรวจสอบ แต่เป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ควบคู่กับการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา

5.1 มาตรฐานการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.2 การประกันคุณภาพมีภารกิจหลัก 4 ส่วน ซึ่งต้องแยกบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน

5.2.1 การกำหนดมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ของระบบการประกันคุณภาพ เป็นส่วนกลาง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นต้น

5.2.2 การประเมินคุณภาพภายในเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โดยดึงชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม

5.2.3 การประเมินภายนอก ให้องค์กรอิสระทำหน้าที่ เพราะต้องการให้อิสระจากฝ่ายราชการ และต้องทำหน้าที่ประเมินทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

5.2.4 การนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุง เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหาร โดยมีการดำเนินการดังนี้ คือ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2546, หน้า 10-13)

1) การกำหนดมาตรฐานเป็นเรื่องของหน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ในระบบ เช่น กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มาจากหลายอาชีพ มีความเป็นอิสระมีความเข้าใจการศึกษาทั้งภาพรวมและความต้องการของพื้นที่

2) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษาขึ้นเอง โดยให้สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพของกระทรวง ระบุไว้มาตรา4วรรค7 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ความว่า “การประกันคุณภาพภายใน” ความหมายว่า การประเมินผลและ

การติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา
นั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดมีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

3) การประกันคุณภาพภายนอก โดยองค์การมหาชนซึ่งเป็นองค์กร
ในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงฯ มีฐานะเป็นนิติบุคคล บริหารงานในรูปองค์คณะบุคคลโดย
คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีสำนักงานที่มีประสิทธิภาพทำหน้าที่เฉพาะด้านการประเมินคุณภาพ
ภายนอก ซึ่งอาจทำเองบางส่วนหรือตั้งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมาทำงานเฉพาะกิจมีสถานภาพ
เป็นองค์การมหาชน ดำเนินการให้บริการสาธารณะโดยไม่แสวงหากำไร ซึ่งการประกันคุณภาพเป็น
การบริการสาธารณะ องค์การมหาชนนี้ไม่สามารถกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและบังคับให้หน่วยงาน
หรือสถานศึกษาปฏิบัติตาม จึงต้องอาศัยหน่วยงานทางราชการที่มีอำนาจบริหารเป็นผู้กำหนด
หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพ เพื่อให้องค์การมหาชนนำไปจัดทำรายละเอียดในเรื่อง
ตัวบ่งชี้และวิธีการประเมิน ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 47 และมาตรา 74 ในพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 ความว่า

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนา
คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับชั้น ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายนอก
ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปในกฎกระทรวง

มาตรา 74 ในวาระเริ่มแรกที่การจัดการตั้งกระทรวงยังไม่เสร็จให้นายก
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาตามพระราชบัญญัติ
นี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศ เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่
ต้องดำเนินการก่อนที่การจัดการระบบบริหารการศึกษาตามหมวด 5 ของพระราชบัญญัตินี้จะแล้วเสร็จ
ให้กระทรวงศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย และคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่ กระทรวง
การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยหน้าที่ส่วนที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

4) องค์การมหาชนเมื่อประเมินแล้ว ส่งผลการประเมินให้ผู้มีอำนาจ
ใช้ในการตัดสินใจ และดำเนินการในเชิงบริหารเพื่อให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพ
ของสถานศึกษา

5) ในรายงานการประกันคุณภาพ ประกอบด้วยรายละเอียดต่างๆ เช่น
ข้อมูลเชิงสถิติ ตัวชี้วัดด้านคุณภาพ จุดอ่อนของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง (ถ้ามี)

6) องค์การมหาชนที่ทำหน้าที่ประเมินภายนอกสถานศึกษาควรมีบทบาท
ในการประกันคุณภาพด้วย ดังนั้น เมื่อประเมินแล้วให้จัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอแนะ (ในกรณีที่
สถานศึกษาไม่มีมาตรฐานให้มีการปรับปรุงภายในระยะเวลาที่กำหนด) ส่งให้หน่วยงานต้นสังกัด

พิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรแต่หากมิได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามระยะเวลาที่กำหนดให้ส่งรายงานและข้อเสนอแนะให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อดำเนินการต่อไป

7) ให้มีการประเมินภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทศวรรษ นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา มีหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวทางในการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินคุณภาพครั้งสุดท้ายและเสนอการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน กอปรกับในบทเฉพาะกาลแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 72 วรรค 3 กำหนดให้ภายในหกปีตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับให้กระทรวงจัดให้มีการประเมินผลภายนอกครั้งแรกของสถานศึกษาทุกแห่งภายในปี 2548

กระบวนการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักการสำคัญในการพัฒนาการศึกษาที่เน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาคุณภาพ ดังนี้ (กระทรวงศึกษา, 2540, หน้า 2 อ้างอิงในปฏิญญา ภาษาทอง, 2548, หน้า 16)

1. รัฐกระจายอำนาจกำหนดนโยบาย (Decentralization) การบริหารงานวิชาการงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร ให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท
2. โรงเรียนต้องให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในรูปคณะกรรมการโรงเรียน
3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่รับผิดชอบ (Accountability) ต่อผู้เรียน และผู้ปกครอง มาตรฐานที่กำหนด ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความมั่นใจว่าผลผลิตทางการศึกษาและที่เป็นที่ยอมรับของสังคม จึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) ประกอบด้วย

3.1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และการผลิต

3.1.2 การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ระบบการบริหารและการจัดการ

3.2 การตรวจสอบการสร้างมาตรฐานคุณภาพ (Quality Audit and Intervention) เป็นกระบวนการติดตาม ประเมินความก้าวหน้าของสถานศึกษาประกอบด้วย

3.2.1 การตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) เป็นการประเมินความก้าวหน้า และรายงานผลต่อประชาชน

3.2.2 การตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (External Auditing)

3.2.3 การแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่คุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน (Quality Intervention)

3.2.4 การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) คือ กระบวนการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

- 1) การทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา (Review)
- 2) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (Accreditation)
- 3) การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Total Quality Education)

สรุปจากแนวคิดข้างต้นของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษามี 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบ และการสร้างมาตรฐาน คุณภาพและการประเมินคุณภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของระบบการประกันคุณภาพ ดังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย คือ

รุ่ง แก้วแดง (2544, หน้า ก) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน คือ กระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องทำอยู่แล้ว

ณัฐฉิรินทร์ พรหมณ์สังข์ และคณะ (2544, หน้า 20) สรุปไว้ว่า การประกันคุณภาพภายในว่าเป็นการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 12 อ้างอิงใน ปัญญา ภาษาทอง, 2548, หน้า 18) ได้กล่าวถึง การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนไว้ อย่างเป็นระบบในการพัฒนางานอันเป็นภารกิจปกติของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและ มีการปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ทั้งนี้โดยอาศัย ความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยมีแนวทางการดำเนินการที่สอดคล้องกับการบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546, หน้า10-13) ได้ให้ ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผล และติดตามตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่มี การพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยมีการประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ ดูแลสถานศึกษานั้นๆ

หลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, หน้า 8) ตามแนวคิดที่กล่าว ได้แก่

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพ ให้เกิดกับผู้เรียน
2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และไม่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษาโดยสถานศึกษา จะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน มีการทำตามแผนมีการตรวจสอบ ประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบที่มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนา คุณภาพการทำงาน

การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนา ปรับปรุง ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และ

ร่วมกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สังคม และประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ง, หน้า 8-9) คือ

1. เพื่อตรวจสอบคุณภาพและผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษา
2. เพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
3. เพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
4. เพื่อนำข้อมูลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาไปจัดทำรายงานประจำปี

ขั้นตอนดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ง, หน้า 13-16) ได้กำหนดขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน ไว้ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรทุกคน โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในในประเด็นที่สำคัญๆ เช่น การประเมินคุณภาพคืออะไร มีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างไร ขั้นตอนการประเมินคุณภาพเป็นอย่างไร เน้นย้ำกับบุคลากรในการให้ความร่วมมือ การตอบคำถามหรือการสัมภาษณ์โดยยึดหลักการตอบตามสิ่งที่ปฏิบัติจริง เน้นย้ำให้บุคลากรทุกคนตระหนักว่าการประเมินคุณภาพ คือภารกิจประจำของทุกคนที่ต้องร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีม และต้องพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ โดยเน้นเนื้อหาการกำหนดกรอบมาตรฐานการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมินตามมาตรฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมิน และการเขียนรายงาน ผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐาน

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รับผิดชอบในการประสาน กำกับดูแล ช่วยเหลือ

สนับสนุนให้ทุกฝ่าย ร่วมกันเป็นทีม ซึ่งคณะกรรมการหรือคณะทำงานควรจะประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากรในสถานศึกษา รวมไปถึงผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

2. ขั้นการดำเนินงาน

ขั้นการดำเนินงานเป็นกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพครบวงจร (PDCA) ของเดมมิ่ง ซึ่งวงจรของเดมมิ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) ปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา (Check) และพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ (Act) โดยมีลักษณะเป็นวงจรต่อเนื่อง

2.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจน โดยใช้กรอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นแนวทางการดำเนินงาน รวมไปถึงผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ในการจัดทำแผนของสถานศึกษา เช่น แผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แผนงบประมาณ แผนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น กำหนดวิธีการประเมินตัวบ่งชี้ความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การวางแผนเก็บข้อมูล วางแผนวิเคราะห์/สรุปและรายงานผล

2.2 การดำเนินงานตามแผน (Do) ศึกษามาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ ผู้บริหาร ควรให้การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตาม การทำงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้และให้การนิเทศ

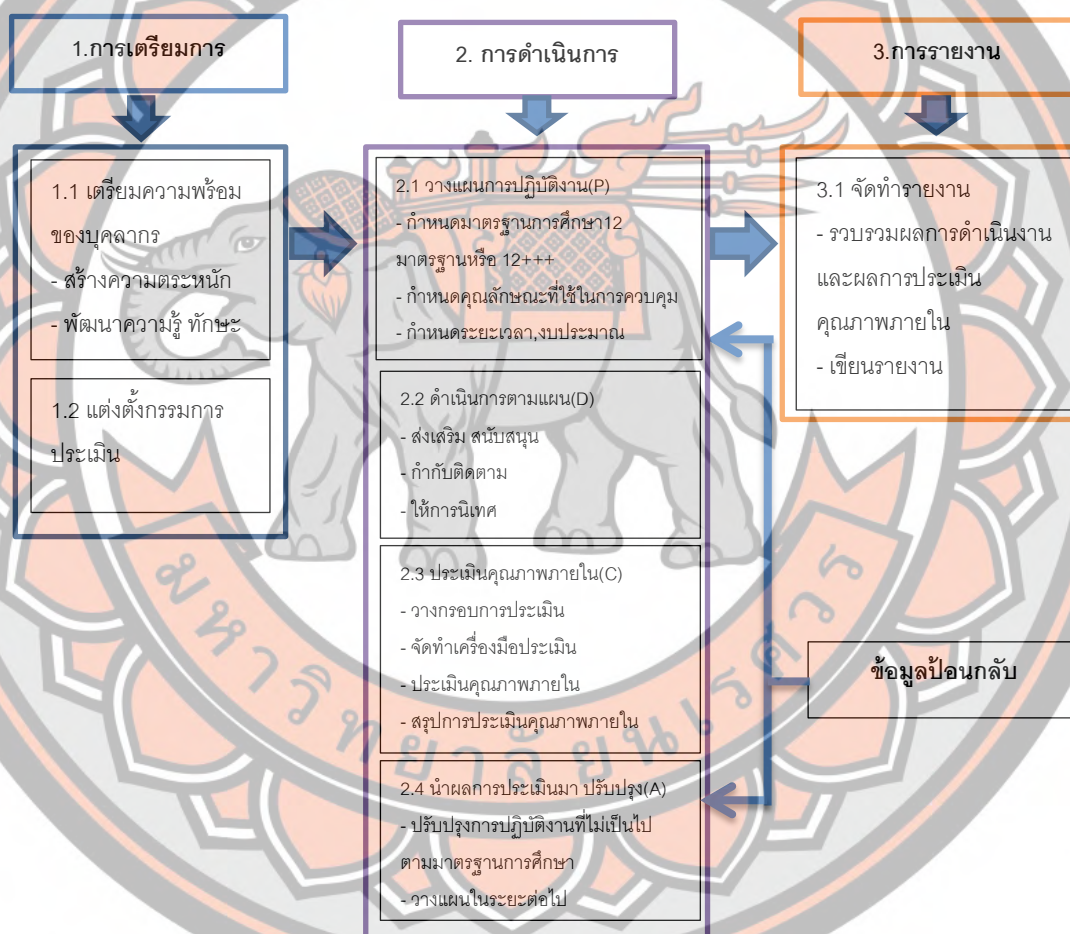
2.3 การตรวจสอบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา (Check) โดยวางกรอบการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาสร้างเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมินตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานและสรุปผลการตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา

2.4 การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาปรับปรุง (Act) สถานศึกษานำผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษามาวิเคราะห์ แผนการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาในส่วนที่เป็นจุดควรพัฒนา ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแนวทางที่สถานศึกษาเลือกใช้ แล้วดำเนินการตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลหรือไม่ เป็นการย้อนกลับไปดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 ใหม่ เพื่อนำไปวางแผนพัฒนาการ

ปฏิบัติงานในระยะต่อไป สำหรับงานที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาให้พัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

3. ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมิน

เมื่อสถานศึกษาดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาเสร็จแล้ว จะจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา พร้อมสรุปจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา ให้น้องงานต้นสังกัด ผู้เกี่ยวข้อง และสาธารณชนทราบ

ภาพ 1 กระบวนการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการบริหารอย่างมีคุณภาพหรือวงจร PDCA ที่ผู้บริหารทราบการประกันคุณภาพจึงไม่ใช่เรื่องใหม่ และจะต้องไม่แตกแยกจากการทำงานตามปกติของสถานศึกษา แต่จะเป็นระบบที่ผสมอยู่ในกระบวนการบริหารและการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 20-21 อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ง, หน้า 16) ในการพัฒนา

ระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงานนั้น ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยในสถานศึกษานำร่อง ได้แก่ ผู้บริหาร ต้องมี ความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งต้องมีการทำงานเป็นทีม บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในและดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ

ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยคำนึงถึงเงื่อนไขข้างต้น ควรมีการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรและจัดให้มีกลไกในการดำเนินงานในเรื่องนี้หลังจากนั้น บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจึงร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพและแนวคิดตามหลักการบริหาร ถ้าพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพประกอบด้วย การควบคุม และการตรวจสอบคุณภาพและประเมินคุณภาพ กับหลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย การร่วมกันวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) จะเห็นว่ามี ความสอดคล้องกัน ดังนี้

ภาพ 2 หลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA)

จากภาพ 2 การควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพ ก็คือกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันตรวจสอบเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้วหน่วยงานในเขตพื้นที่และต้นสังกัดก็เข้ามาช่วยติดตามและประเมินคุณภาพ เพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความมุ่งมั่นและเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 10)

แนวทางการประเมินคุณภาพภายใน

การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามที่สถานศึกษากำหนดสำหรับใช้เป็นทิศทางการบริหารจัดการศึกษาในความรับผิดชอบของสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ง, หน้า 17-18) มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพของสถานศึกษาที่พึงประสงค์ เป็นการส่งเสริม กำกับดูแล ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีเครื่องมือการประเมินตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพ นำผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปใช้และพัฒนา สำหรับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับปรับปรุงจะต้องนำมาแก้ไขปรับปรุงตามระยะเวลาที่เหมาะสมที่ ผู้ปฏิบัติได้กำหนดไว้
3. การรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาสรุปผลการประเมินและเขียนรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำไปวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ข, หน้า 9-12) ได้ให้แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (Internal Quality Assurance) เป็นระบบที่สถานศึกษาสร้างความมั่นใจ (Assure) แก่ผู้รับบริการ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรหรือ

สถานประกอบการที่รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมคาดหวัง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัว และชุมชนตามความเหมาะสม ด้วยการบริหารจัดการที่มีคุณภาพทั้งองค์กรโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม บุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูและผู้บริหารตระหนักถึงเป้าหมายคือ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นอันดับแรกระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ และถูกกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และประกาศกฎกระทรวงตั้งที่กล่าวไว้ ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาไว้ดังนี้

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษายึดหลัก 3 ประการ คือ

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารและตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งด้านบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและผู้สอนทำบทบาทหน้าที่ในการสอน จัดกิจกรรมและพัฒนาสื่อเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างเต็มที่ สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชนและสังคมได้มากที่สุด

2. การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงานในส่วนอื่นๆของสถานศึกษา โดยมีการร่วมกันคิด ตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา

3. การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย (Goals) ที่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องได้รับรู้เพื่อการพัฒนา ร่วมกัน และเพื่อติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาว่านำพาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่ได้กำหนดร่วมกันไว้หรือไม่

จากหลักการดังกล่าว การประกันคุณภาพการศึกษามีกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพภายใน เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด

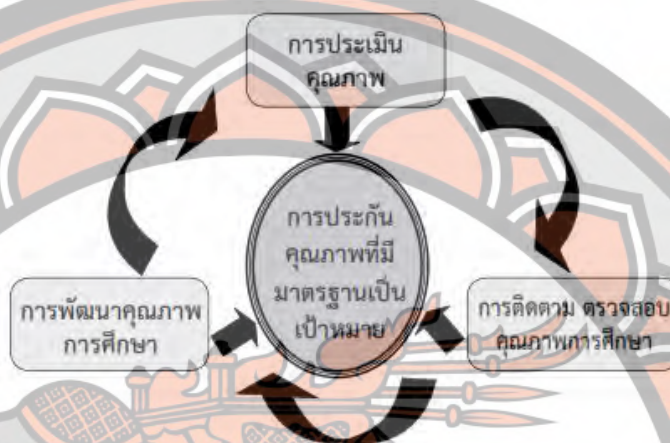
ทั้งนี้ เมื่อนำผลจากการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนากิจกรรม/โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นจึงตั้งอยู่บนฐานความจริงมีความเป็นไปได้และสำเร็จผลในเวลาอันเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อจะตรวจสอบความก้าวหน้าสถานศึกษาจะต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่แสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพบริหารจัดการของสถานศึกษานั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนและการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปีมีวิธีการเก็บข้อมูลที่ไม่ยุ่งยากและเกิดจากการปฏิบัติจริง ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาได้ไม่ควรจะน้อยกว่า 3 ปีการศึกษา ดังนั้นครูทุกคนต้องสามารถแสดงข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลรายห้องเรียน รายชั้น รายกลุ่มสาระจนเป็นข้อมูลระดับสถานศึกษาได้ หรือโครงการอื่นๆ ที่สถานศึกษาดำเนินการก็จะต้องสามารถตอบได้ว่า เหตุใดจึงเพิ่มกิจกรรมใหม่ขึ้น หรือปรับลดกิจกรรมบางอย่างลง ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้จะถูกนำไปสรุปรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบ เพื่อร่วมกันหาแนวทางพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติโดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาการจัดระบบและโครงสร้าง การวางแผนและการดำเนินงานตามแผน รวมทั้ง “สร้างจิตสำนึก” ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง “ความรับผิดชอบร่วมกัน” ของทุกคน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก แต่ในระดับสถานศึกษานั้นแท้จริงคือหน้าที่หลักของสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนโดยมีคุณภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเป็นเป้าหมาย ซึ่งในปัจจุบันกำหนดในรูปของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ฉะนั้นในการคิดกิจกรรม/โครงการหรือพัฒนานวัตกรรมใด ต้องสะท้อนผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างไร ก็ตามการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องเกิดจากผู้ปฏิบัติงานทุกคนทำงานอย่างเป็นระบบ

ทำงานร่วมกัน ได้ดี รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน เลือกแนวทางที่ดีที่สุด ยอมรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน และพร้อมจะแก้ไขให้ดีขึ้น

ภาพ 3 องค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

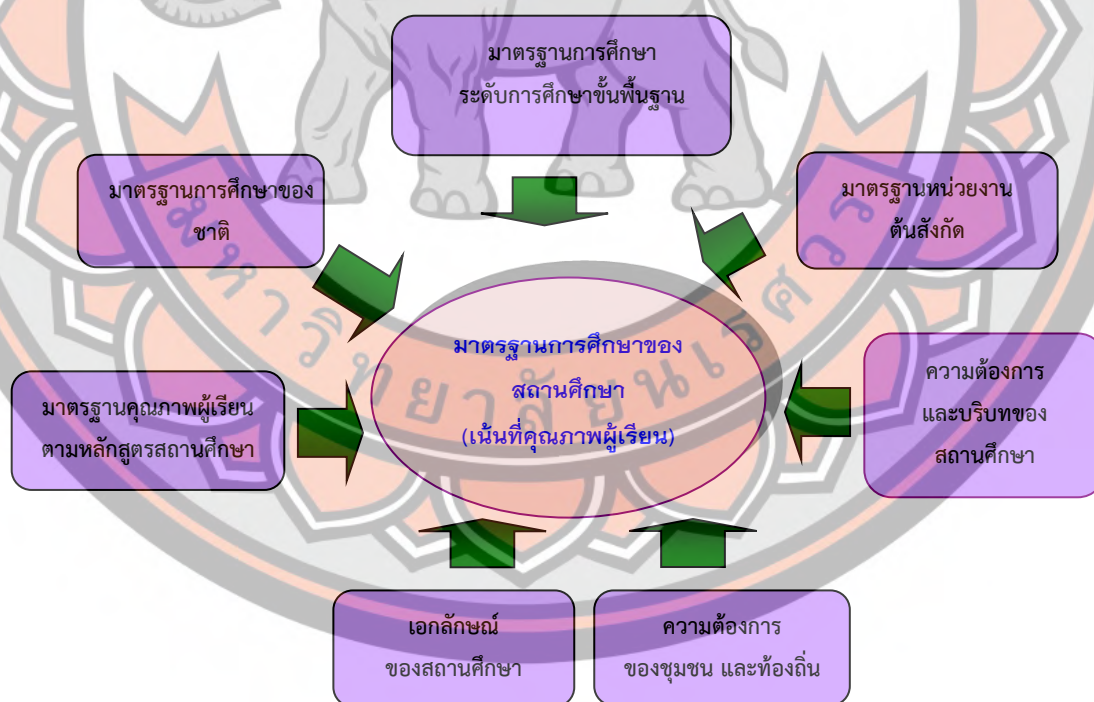
หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ข, หน้า 14-15) ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาดำเนินการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ข, หน้า 15-18) “มาตรฐานการศึกษา” เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องก่อให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลายระดับ เช่น มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อีกทั้ง ยังมีการกำหนดมาตรฐานขึ้นหลายประเภท เช่น มาตรฐานการแนะแนว มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาตรฐานลูกเสือและเนตรนารี มาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เป็นต้น แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจะเห็นว่า มาตรฐานทั้งหลายนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะและมีเป้าหมายคือ คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งนั้น

ตามกฎกระทรวงได้กำหนดไว้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษาและมาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและต้องครอบคลุมสาระ การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานรวมทั้งระดับปฐมวัย มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานคุณภาพผู้เรียน ตามหลักสูตรของสถานศึกษา นโยบายของหน่วยงานส่วนกลาง คุณลักษณะพิเศษของผู้เรียน ที่สถานศึกษา ท้องถิ่นและชุมชนคาดหวัง เช่น ความมีสำนึกรักบ้านเกิด การเป็นยุวเกษตรกร การอนุรักษ์อาชีพท้องถิ่นพื้นบ้าน การมีทักษะในอาชีพ (อาชีพใดอาชีพหนึ่ง) ความสามารถเฉพาะ ทางด้านใดด้านหนึ่ง เป็นต้น นำมาสังเคราะห์หลอมรวมกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาอย่างไรก็ตามสถานศึกษาต้องพึงตระหนักเสมอว่ามาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนเป็น เป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ภาพ 4 ตัวแปรที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 หมวด 2 ข้อ15 ได้กำหนดไว้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานกับการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย (ราชกิจจานุเบกษา, 2553, หน้า 27 อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ข, หน้า 16)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554ก, หน้า 16 - 17) ได้แนะนำการปฏิบัติ ตามกฎกระทรวงพอสรุปได้ดังนี้

สถานศึกษาต้องมีการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งระดับปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา นโยบายของหน่วยงานส่วนกลาง คุณลักษณะ พิเศษของผู้เรียนที่สถานศึกษา ท้องถิ่นและชุมชนคาดหวังเพื่อนำมากำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ก, หน้า 29-27) กระบวนการการกำหนด มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ตัวแทนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา สามารถดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1. แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และ ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ

2. สร้างจิตสำนึกการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษามีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อ การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษาต่างๆ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษาต่างๆ เป็นขั้นตอนสำคัญที่คณะกรรมการฯ จะต้องวิเคราะห์เนื้อหาสาระสำคัญที่จะนำมากำหนดโครงสร้างของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์จากเนื้อหาสาระของมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ต่างๆ ประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอก หลักสูตรสถานศึกษา จุดเน้น บริบท ความต้องการ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

รวมทั้ง ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย เป้าหมาย สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก สถานศึกษา สรุปเป็นภาพเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมาย

หลังจากที่สถานศึกษาได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ต่างๆ แล้วสถานศึกษาดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เพื่อหลอมรวมกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษาและด้านมาตรการส่งเสริม หรือมาตรฐานด้านอื่นๆ ที่สถานศึกษากำหนด มาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดขึ้นนั้นต้องระบุตัวชี้วัดของแต่ละมาตรฐานให้ชัดเจนเพื่อเกิดความสะดวกในการวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบและทบทวนมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

การตรวจสอบและทบทวนมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็น การทบทวนเนื้อหาสาระที่กำหนดในมาตรฐานและตัวบ่งชี้รวมถึงค่าเป้าหมายความสำเร็จ ที่สถานศึกษาได้กำหนด มีความสอดคล้องและครอบคลุม โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ 5 ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นเครื่องบอกทิศทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษาโดยรวม ดังนั้นการนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เผยแพร่และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกทราบด้วยรูปแบบวิธีการที่เหมาะสม เช่นการแจ้งในที่ประชุมจดหมายข่าว ประกาศเสียงตามสาย ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น จึงมีความจำเป็นไม่น้อยกว่าขั้นตอนข้างต้น

องค์ประกอบในการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานเพิ่มเติม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ค, หน้า 11-12) โดยมีรายละเอียดของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ด้านคุณภาพผู้เรียน (6 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้)

- มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพ (6 ตัวบ่งชี้)
- มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (4 ตัวบ่งชี้)
- มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (4 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุสมผล (4 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (4 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (4 ตัวบ่งชี้)

ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา (6 มาตรฐาน 34 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (9 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (6 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (6 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน (4 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ (3 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (6 ตัวบ่งชี้)

ด้านคุณภาพการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (2 ตัวบ่งชี้)

ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา (1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น (2 ตัวบ่งชี้)

ด้านมาตรการส่งเสริม (1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น (2 ตัวบ่งชี้)

2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ข, หน้า 17-20) แผน (Plan) เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการที่ได้ผ่านการคิดวิเคราะห์มาแล้วล่วงหน้า สำหรับใช้เป็นเครื่องชี้นำการดำเนินการใดๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร การวางแผน

มักมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกรอบเวลาของ การดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจน สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการจัดทำแผน 2 ประเภท คือ

2.1 แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นแผนที่มีรอบระยะเวลาการพัฒนาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเช่น แผนพัฒนาระยะ 3 ปี แผนพัฒนาระยะ 4 ปี หรือแผนพัฒนาระยะ 5 ปี ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแผนพัฒนาประเภทนี้จะสะท้อนกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่จะใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่วางไว้ (Strategic Plan/Improvement Plan)

2.2 แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan/Operation Plan) ซึ่งเป็นกรนำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อการดำเนินงานเป็นรายปี แผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละปีควรมีจุดเน้นที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมนอกจากความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมตามกรอบเวลาสถานที่ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบแล้ว สถานศึกษาต้องกำหนดกิจกรรมการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว คล่องตัว มีการประเมินตนเอง อันนำไปสู่การได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่อไป ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถตรวจสอบตนเองได้ว่าเป็นแผนพัฒนาที่มีคุณภาพหรือไม่ โดยพิจารณาจากประเด็นที่กฎกระทรวงกำหนดให้ต้องดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.2.2 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาไว้ อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2.3 กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

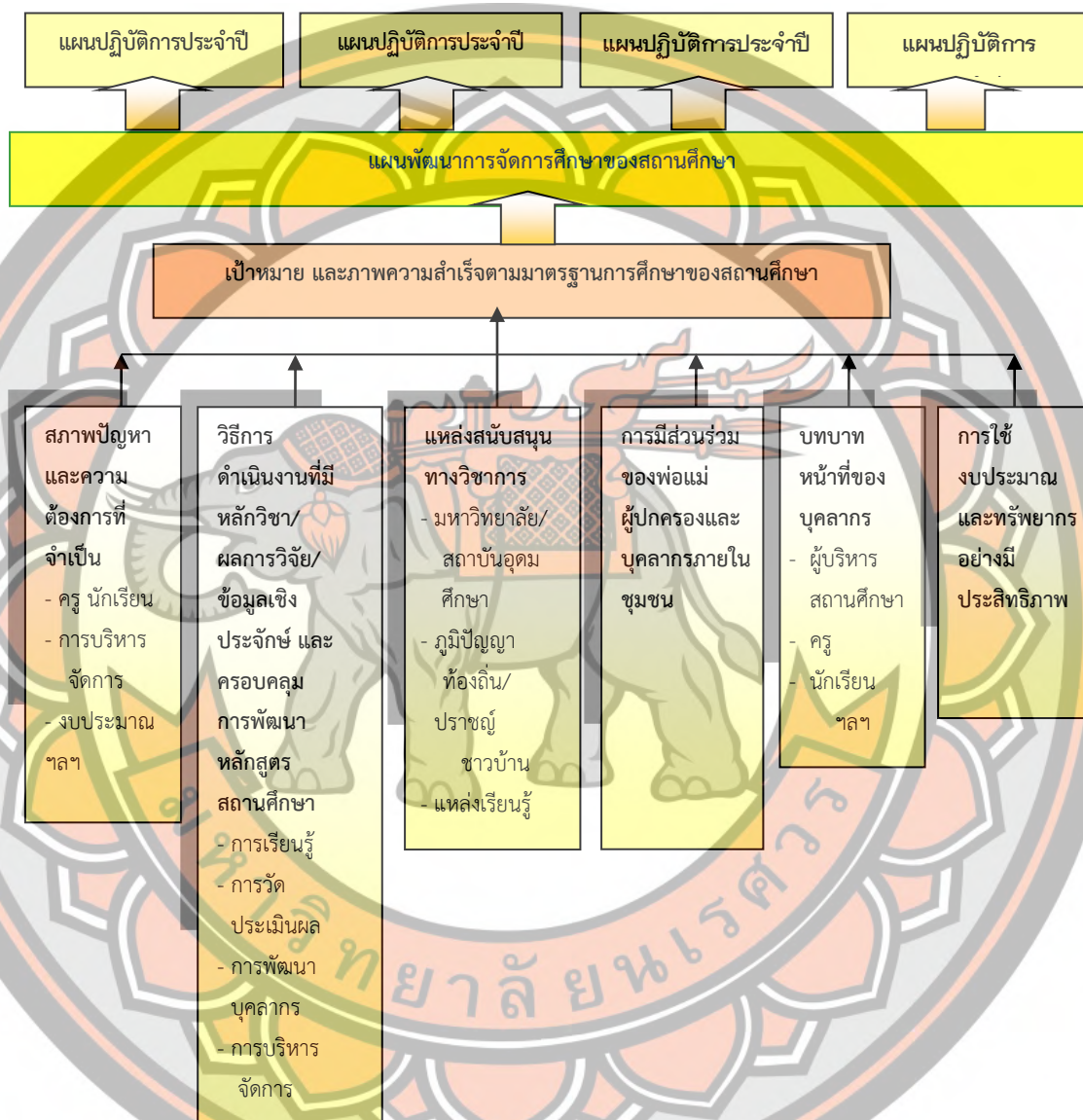
2.4 กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

2.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาและเรียนรู้รับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครองและองค์กรชุมชน

2.7 กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.8 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ภาพ 5 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในทศวรรษหน้านั้นสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญต้องเข้าใจบริบทและความต้องการของสถานศึกษาเองโดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นภายใต้สถานที่เป็นอยู่ มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ทั้งผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินภายนอก ผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการทดสอบระดับชาติ รวมทั้งผลการวิจัยที่ได้จากการทำวิจัยชั้นเรียนของครูแต่ละกลุ่มสาระ

การเรียนรู้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนโครงการ/กิจกรรมหรือนวัตกรรมที่นำมาใช้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาและความต้องการใช้แหล่งวิทยาการที่อยู่ใกล้เคียงให้เป็นประโยชน์ และที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่ง คือ บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมิจิตสำนึกร่วมในการจัดการศึกษาให้ถึงเป้าหมายที่หวังไว้ร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, หน้า 21)

3. การจักระบบบริหารและสารสนเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของระบบการบริหารสถานศึกษา ไว้ว่า ระบบการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่จำเป็นต่อการธำรงรักษาและดำเนินการภายในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเนื่องจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่ใช่กิจกรรมที่ผู้บริหารกระทำเพียงคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานที่มีส่วนทำให้งานประสบความสำเร็จ เพื่อให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด มีการแบ่งงานเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานตามโครงสร้างสถานศึกษาต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดผู้รับผิดชอบงานเพื่อเป็นการตรวจสอบการทำงานเป็นระยะตามวงจรคุณภาพ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของระบบสารสนเทศไว้หลายประการดังนี้ เกียรติศักดิ์ แพรวศรี และคณะ (2544, หน้า 23 อ้างอิงใน เพ็ญศรี อ่อนกล้า, 2553, หน้า 29) กล่าวว่า สารสนเทศคือข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลผลหรือการวิเคราะห์แล้วอยู่ในรูปแบบที่มีความหมาย สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ตามวัตถุประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 23) กล่าวว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลผลหรือการวิเคราะห์ด้วยวิธีการต่างๆ จนอยู่ในรูปแบบที่มีความหมาย สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจหรือนำไปใช้ในเรื่องต่างๆ ได้ตามวัตถุประสงค์

ดังนั้น สารสนเทศ คือ ข้อมูลที่ได้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์จนอยู่ในรูปแบบที่มีความหมาย สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้ตามวัตถุประสงค์

ระบบสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลให้อยู่ในรูปแบบสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สูงสุด และการจัดเก็บรักษาอย่างมีระบบเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้

โดยทั่วไปการจัดระบบสารสนเทศมีขั้นตอนดำเนินการ 5 ขั้นตอนดังนี้

3.1 การรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลต้องกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการ กำหนดวิธีการจัดเก็บ สร้างหรือจัดหาเครื่องมือในการจัดเก็บให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และแหล่งข้อมูล ควรกำหนดเวลาในการจัดเก็บหรือผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บ โดยคำนึงถึงข้อมูล ที่ตรงกับความต้องการที่กำหนดไว้และมีความเชื่อถือได้

3.2 การตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ก่อนที่จะนำไปประมวลผล ควรมี การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อน โดยพิจารณาจากความถูกต้อง ความสมบูรณ์และ ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล

3.3 การประมวลผลข้อมูล การนำข้อมูลมาประมวลผลให้เป็นสารสนเทศ หรือ เป็นการเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่นำไปใช้ประโยชน์ได้

3.4 การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ

3.5 การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ การจัดเก็บส่วนที่เป็นข้อมูลและส่วนที่เป็น สารสนเทศไว้ในสื่อต่างๆ อย่างมีระบบ สะดวกต่อการค้นหาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ข, หน้า 24) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น เปรียบเสมือนเข็มทิศชี้ทางการทำงาน เพื่อให้ทุกคนทุกฝ่าย มีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ไม่ขัดแย้งกันแต่แผนจะไม่มี ความหมาย ถ้าการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษาไม่ดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ควบคู่กับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและระบบคุณธรรม ย่อมสร้างคนที่มีคุณภาพ ให้เกิดขึ้นภาพให้เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก ผู้บริหารทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุน ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดูแล กำกับ ติดตามและนิเทศงานของบุคลากรทุกคน/ทุกฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่ กำหนดไว้ให้มีความสำคัญ การดำเนินงานและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องจนเป็นปกติวิสัย ครูต้องทำ หน้าที่จัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและบรรลุผลสำเร็จตามแผนงาน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเมื่อสิ้นสุดการดำเนิน ซึ่งทุกคนคนที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทของตนเองอย่างดีที่สุดภาคภูมิใจ ในความสำเร็จร่วมกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นหัวใจสำคัญของพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรเป็นปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้รวมทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุนกำกับ ติดตาม และให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรทุกคน/ทุกฝ่าย ให้สามารถปฏิบัติงานได้

บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นแนวทางการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา มีดังนี้

- 4.1 มีปฏิทินการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม แต่ละปีการศึกษาที่ชัดเจน
- 4.2 มีการกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม
- 4.3 มีรายงานการประชุม ปฐกษัตริ์ หรือ การดำเนินการตามแผนอย่างต่อเนื่อง
- 4.4 มีรายงานการกำกับ ติดตาม นิเทศ การดำเนินงานตามแผนเป็นระยะๆ

5. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามกฎหมายกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 เป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงการจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา วัตถุประสงค์ของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 1) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถติดตามรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง 2) เพื่อรวบรวมและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด 3) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับ เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) เพื่อเตรียมพร้อม รับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรองรับ การประเมินภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554ค, หน้า 8) ในการติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าของ การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพศึกษานั้น สถานศึกษา จำเป็นต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่ต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นแนวโน้มการปฏิบัติงาน ว่าดีขึ้นหรือกำลังถอยลง และควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือเร่งพัฒนาในเรื่องใดบ้าง การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจึงควรกระทำทุกปีถือเป็น การประเมินตนเอง ของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นแนวโน้มการปฏิบัติงานว่าดีขึ้น หรือกำลังถอยลง ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่องใดบ้าง โดยการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรกระทำทุกปี ทั้งนี้การดำเนินงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นความร่วมมือ ของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และให้ความสำคัญกับคุณภาพผู้เรียนเป็นอันดับแรก และเชื่อมโยงถึง มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในด้านอื่นๆ รวมถึง อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของโรงเรียนด้วย ดังนั้น แนวทางการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ด้านการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา มีดังนี้

5.1 มีปฏิทินการกำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ การนิเทศ
ภายในโรงเรียน

5.2 มีผู้รับผิดชอบตามปฏิทินชัดเจน

5.3 มีรายงานผลการประเมินโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี

5.4 มีรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทุกปีการศึกษา

5.5 มีการประชุมผู้เกี่ยวข้องในการนำผลไปใช้ในการปรับปรุงแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม/
การสอน/หลักสูตร

5.6 มีการนำผลจากการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นสารสนเทศ
ในการพัฒนาในปีต่อไป

6. การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ข, หน้า 26-27) การประเมิน
คุณภาพภายใน เป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐาน
การศึกษาที่กระทำโดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายใน
ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ เพื่อที่จะได้รับทราบขีดความสามารถในการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษา ว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาหรือไม่ นำผล
การประเมินไปแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันที เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)
การประเมินภายในถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของสถานศึกษาหรือการประเมิน
ตนเอง (Self-Evaluation)

การประเมินคุณภาพในของสถานศึกษาควรยึดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
เป็นหลัก โดยสะท้อนภาพความสำเร็จที่ชัดเจนอย่างน้อย 2 ด้านดังนี้

6.1 คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับชั้น
พฤติกรรมแสดงออกของผู้เรียน โดยระบุถึงกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มี
ความเสี่ยง กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียนกลุ่มผู้เรียนที่ไม่เป็นไปตาม
ที่พึงประสงค์ เพราะข้อมูลที่ได้จากการประเมินเหล่านี้ จะสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการศึกษา
ว่าบรรลุตามมาตรฐานหรือไม่ และมีสิ่งใดที่ต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

6.2 คุณภาพการศึกษาด้านการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการประเมิน
คุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย
การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบ หลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องในมาตรฐานผู้เรียน และ
การเรียนการสอน

7.2.1 รวบรวมข้อมูล สารสนเทศจากการดำเนินงานประจำ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

7.2.2 ออกแบบการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมไว้ในแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

7.2.3 วิเคราะห์และแปรผลเพื่อการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา

7.3 เขียนรายงานประจำปีของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถกำหนดรูปแบบรายงานประจำปีของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสม โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สารสำคัญอาจแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ตอนที่ 4 สรุปผลการพัฒนาและการนำไปใช้

ภาคผนวก

7.4 นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

หลังจากเขียนรายงานประจำปีเสร็จสมบูรณ์สถานศึกษาจะต้องนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อรับรองผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

7.5 รายงานและเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อสถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปีและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาแล้วจะต้องรายงานและเปิดเผยผลการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีตามความเหมาะสม เช่น รายงานประจำปีฉบับสมบูรณ์เปิดเผยผ่าน Website ของสถานศึกษา จุลสาร อนุสาร แผ่นพับ รายงานเสียงตามสาย และชี้แจงในการประชุม

8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ข, หน้า 29-30) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเองและการจัดทำรายงานประจำปี โดยนำแนวทางการพัฒนา

มาปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม/การเรียน การสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้ได้มาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานปกติ ที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบผลที่เกิดร่วมกัน การดำเนินงานมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึง คุณภาพผู้เรียนทั้งสถานศึกษา ดังนั้น การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องมีแนวทาง ดังนี้

8.1 สร้างจิตสำนึกการพัฒนาให้เกิดกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยถือว่าการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นวัฒนธรรมการทำงานปกติของสถานศึกษา

8.2 กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างเด่นชัด จัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและดำเนินงานตามแผนโดยเน้นระบบคุณภาพที่มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามรอบระยะเวลาที่เหมาะสม และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

8.3 นำผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจากการประเมินตนเองหรือ หน่วยงานต้นสังกัดไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ข้อมูลและสารสนเทศ อย่างชาญฉลาด

8.4 พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ แบ่งปันความรู้ตลอดเวลา มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่นๆ มีนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ

สุภาวงศ์ จันทวานิช (2547, หน้า 13) กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพหมายถึงการแสวงหา ความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมจากสภาพสิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริงทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ทางปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการวิจัยนี้สนใจข้อมูล ด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรืออุดมการณ์ของบุคคล (นอกเหนือไปจากข้อมูล เชิงปริมาณ) มักใช้เวลานานในการศึกษาติดตามระยะยาวโดยการใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยการตีความ ขณะเดียวกันสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ชาย โพธิ์สิตา (2549, หน้า 99) เป็นการศึกษาโลกแห่งความเป็นจริงภายใต้สถานการณ์ ที่เป็นไปตามธรรมชาติเปิดกว้างด้วยแนวการวิเคราะห์แบบอุปนัยให้ความสำคัญแก่การทำ ความเข้าใจอย่างเป็นองค์รวม ภายในบริบทของสิ่งที่ศึกษา โดยนักวิจัยมีการติดต่อแบบมีส่วนร่วม

โดยตรงกับประชากรกลุ่มเป้าหมายเพื่อมุ่งทำความเข้าใจพลวัตของปรากฏการณ์ให้ความสำคัญแก่การศึกษาเฉพาะกรณีทั้งหมดที่เป็นไปได้เพราะมีการออกแบบวิจัยที่ยืดได้ และมีตัวนักวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการวิจัย

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพหมายถึงการค้นคว้าหาความรู้ความจริงที่มีวิธีการหลากหลายในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์โดยมุ่งศึกษาภายใต้สภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงอย่างเป็นองค์รวม การศึกษาจะมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลที่ใช้ระยะเวลานานและใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่นักวิจัยเอาตัวเองเข้าไปอยู่ในโลกที่เขาศึกษาในการวิเคราะห์จะมุ่งให้ความสนใจปัจจัยด้านความรู้สึก นึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอื่นๆ โดยพยายามตีความหมายปัจจัยเหล่านั้นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจความหมายของพฤติกรรม หรืออธิบายปรากฏการณ์ในมุมมองของผู้ที่ถูกรับการศึกษา โดยมีจุดยืนอยู่บนบริบทของปรากฏการณ์หรือของคนผู้ถูกศึกษาเหล่านั้น การศึกษามักเกี่ยวข้องกับสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ

สุภาวศ์ จันทวานิช (2547, หน้า 13-15) ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1. เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวมของปรากฏการณ์ที่ศึกษาและศึกษาโดยการมองจากหลายแง่มุม
2. เป็นการศึกษาระยะยาวและเจาะลึก เพื่อติดตามศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมและที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ซึ่งมีความเป็นพลวัต
3. ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือตามความเป็นจริง เพื่อให้เห็นปรากฏการณ์ที่ศึกษาภายในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม จึงมักมีการทำวิจัยภาคสนาม (field research) การวิจัยคุณภาพไม่พยายามศึกษาปรากฏการณ์โดยการควบคุมตัวแปรและทดลอง
4. คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้วิจัย ในฐานะเพื่อนมนุษย์ไม่ใช่ “วัตถุที่ต้องศึกษา” และไม่มุ่งรักษาสภาพทวิสัยโดยวิธีแยกตัวผู้วิจัยออกจากผู้ถูกวิจัย นักวิจัยคุณภาพจึงจะเข้าไปสัมผัสสร้างความสนิทสนม และสร้างความไว้วางใจกับผู้ถูกวิจัย เพราะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะนำมาสู่การให้ข้อมูลที่เป็นจริง พยายามทำความเข้าใจและศึกษาผู้ถูกวิจัยอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา และระวังที่จะไม่นำข้อมูลของผู้ถูกวิจัยไปใช้ในทางที่จะก่อความเสียหายแก่ผู้ถูกวิจัย ไม่ฝืนใจถ้าผู้ถูกวิจัยไม่เต็มใจหรือไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ
5. เน้นการใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย ในขั้นแรกของการวิจัย นักวิจัยเชิงคุณภาพจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนหรือกรณีศึกษาในรูปแบบของการพรรณนา ในประเด็นของสภาพภูมิอากาศ ลักษณะที่ตั้งภูมิประเทศ แบบแผนการดำเนินชีวิต

ในด้านต่างๆ เป็นต้น อันเป็นข้อมูลจำเป็นที่จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยเห็นเป็นภาพรวมได้ดีขึ้น ส่วนในการวิเคราะห์ นักวิจัยเชิงคุณภาพมักไม่ใช้สถิติและหรือตัวเลข แต่มักจะใช้การวิเคราะห์แบบการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (induction) เป็นสำคัญ คือการนำข้อมูลเชิงรูปธรรมย่อย ๆ หลาย ๆ กรณี มาสรุปเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรม โดยพิจารณาจากลักษณะร่วมที่พบในกรณีศึกษาหรือชุมชนต่างๆ ที่ศึกษา

6. เน้นปัจจัยหรือตัวแปรด้านความรู้สึกรู้จักคิด จิตใจ และความหมาย นักวิจัยเชิงคุณภาพเชื่อว่าองค์ประกอบด้านจิตใจ ความคิด ความหมายคือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมมนุษย์และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกมา จึงต้องศึกษาสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเพื่อจะสามารถเข้าใจปรากฏการณ์และพฤติกรรมมนุษย์ได้

ชาย โพธิ์ลีตา (2549, หน้า 58) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพว่าเป็นการศึกษาโลกแห่งความเป็นจริงภายใต้สถานการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติโดยที่นักวิจัยไม่เข้าไปจัดการหรือควบคุมสิ่งที่ตนศึกษาด้วยประการใดๆ เป็นการวิจัยที่เปิดกว้างดำเนินไปตามหลักตรรกะและอุปนัยให้ความสำคัญแก่การทำทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างเป็นองค์รวม คำนึงถึงบริบทของสิ่งที่ศึกษานักวิจัยเข้าไปติดต่อกและมีส่วนร่วมโดยตรงกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อมุ่งทำความเข้าใจพลวัตของปรากฏการณ์ให้ความสำคัญแก่การศึกษาเฉพาะกรณีดำเนินการภายใต้การออกแบบที่ยืดหยุ่นใช้เครื่องมือวิจัยหลายอย่างและนักวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ

รัตนะ บัวสนธ์ (2556, หน้า 8) กล่าวว่าลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพมีสภาพการณ์ทางธรรมชาติ (Natural setting) เป็นแหล่งข้อมูลโดยตรง

2. เป็นการพรรณนาหรือบรรยายแล้วใช้การสรุปแบบอุปนัย

3. มุ่งให้ความสนใจกับกระบวนการของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าที่จะมุ่งให้ความสำคัญกับผลผลิตหรือผลลัพธ์อย่างง่าย ๆ ของสิ่งนั้น

4. คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย

5. มุ่งศึกษาปรากฏการณ์เป็นองค์รวมและให้ความสนใจใน ความหมายของปรากฏการณ์

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะที่สำคัญคือเป็นการวิจัยที่สืบหาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในเชิงลึกกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและการตีความมากกว่าเป็นผู้ถูกศึกษาไม่มีการควบคุมสิ่งที่ศึกษาด้วยประการใดๆ การวิจัยเป็นการเปิดกว้าง และยืดหยุ่นดำเนินการตามหลักตรรกะและอุปนัยอาจมีประเด็นวิธีการความรู้ผู้รู้ขึ้น ในขณะที่เก็บข้อมูลมากกว่าการเตรียมการล่วงหน้าใช้เครื่องมือที่หลากหลายผู้วิจัยเป็นเครื่องมือวิจัยที่สำคัญ

วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การสร้างความสัมพันธ์ (Rapport)

อารีย์วรรณ อ่วมตานี (2552, หน้า 67-69) กล่าวว่า เมื่อนักวิจัยเข้าไปในสนามแล้ว ต้องเริ่มแนะนำตัวเองตามสถานภาพและบทบาทที่กำหนดไว้และควรรักษาสถานะและบทบาทดังกล่าวไว้ตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติงานภาคสนามไม่มีการเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจ การไปพักอาศัยอยู่กับชาวบ้าน เป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์ขั้นต้นที่ดีที่สุด นักวิจัยควรร่วมกิจกรรมทุกอย่างของชุมชนโดยไม่แสดงความรังเกียจหรือไม่เต็มใจการกระทำดังกล่าวเป็นเครื่องช่วยให้นักวิจัยและเข้าใจโลกทัศน์ของชาวบ้านได้เร็วขึ้นและพร้อมกันนั้นชาวบ้านก็ยอมรับนักวิจัยเป็นสมาชิกของชุมชนได้โดยสนิทใจเมื่อนักวิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านแล้ว จะวางตัวเป็นคนนอกไม่ยุ่งเกี่ยวกับชีวิตของชุมชนไม่ได้ เพราะชาวบ้านจะคาดหวังให้เขามีส่วนร่วม ถ้าไม่ทำจะขาดความศรัทธาและไม่ตริ้นักวิจัยจะต้องแสดงเยื่อใยไมตรีเช่นรับปากทำภารกิจที่ชาวบ้านขอหรือรับฟังเรื่องราวทุกซอทุกซอให้คำปรึกษาในเรื่องที่ชาวบ้านต้องการสิ่งเหล่านี้ช่วยให้การวิจัยดำเนินไปด้วยดี แต่นักวิจัยต้องระวังใน 2 แง่ คือระวังมิให้ตนมีบทบาทเกินกว่าที่ควรเป็น และระวัง มิให้เกิดความลำเอียงในการรวบรวมและตีความหมายข้อมูลการให้ของขวัญหรือของฝากแก่ชาวบ้านในบางโอกาสเป็นสิ่งที่ดีแต่พึงระมัดระวังเช่นกันสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องแสดงน้ำใจไมตรีแต่นักวิจัยไม่ควรสร้างความรู้สึกในหมู่ชาวบ้านว่าต้องมีของกำนัลติดมือทุกครั้งไปหรือของกำนัลต้องเป็นสิ่งมีราคาถ้านักวิจัยจะต้องมีของฝากก็ต้องมีให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันมิฉะนั้นจะเกิดการเปรียบเทียบอาจกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ที่ดีนักวิจัยอาจสร้างความสนิทสนมกับคนในชุมชนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษและให้คนนั้นเป็นกุญแจแนะนำคนอื่นๆ ต่อไปนักสังคมวิทยาเรียกวิธีการนี้ว่า Snow ball sampling technique นั่นคือกลุ่มคนที่ศึกษาค่อยๆ พอกพูนขึ้น เหมือนก้อนหิมะที่กลิ้งไปแล้วมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เทคนิคนี้ใช้ได้ดีในกลุ่มสังคมค่อนข้างปิดที่ผู้วิจัยไม่อาจสร้างความสัมพันธ์โดยการแนะนำตนเองได้ เช่นในกลุ่มผู้นับถือนิกายศาสนาที่เคร่งครัดกลุ่มสมาคมลับ (อั้งยี่) กลุ่มผู้ติดยาเสพติดกลุ่มการพนัน การเข้ากลุ่มตามเพศและวัย เช่น วงเหล้ากลุ่มแม่และเด็กกลุ่มคนเผ่าก็ช่วยให้การสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีและได้ข้อมูลที่ดี โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองชุมชนและโครงสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนนั้นๆ ในวันแรกๆ ของการเตรียมตัวทำงานภาคสนามเทคนิคที่จะช่วยให้นักวิจัยสร้างความสัมพันธ์ได้ดีมีดังนี้

- 1.1 วางท่าที่สงบเสงี่ยมไม่ทำตัวให้เด่นจนผิดสังเกตเพื่อไม่ให้ชาวบ้านรู้สึกว่าเป็นคนแปลกปลอมเข้ามา
- 1.2 หลีกเลียงการถามคำถามที่จะทำให้ชาวบ้านหรือผู้ตอบรู้สึกอึดอัดและจำเป็นต้องปกป้องตนเองเช่นเรื่องหนี้สินเรื่องนำอับอายของครอบครัวและชุมชน

1.3 อย่าทำตัวทัดเทียมผู้นำของชุมชน

1.4 พยายามเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่เกี่ยวข้องอย่างสงบและพร้อมที่จะช่วยเหลือจะทำให้ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านเร็วขึ้น

1.5 หาใครคนหนึ่งเป็นผู้เริ่มแนะนำเราให้รู้จักกับชาวบ้าน

1.6 เมื่อมีความรู้สึกอึดอัดให้เข้าใจว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาเพราะเรากำลังเข้ามาอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ชาวบ้านเองก็อึดอัดเช่นเดียวกับเราความอึดอัดไม่ได้หมายความว่าความล้มเหลวในการสร้างความสัมพันธ์

1.7 ให้ถือว่าสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในสนามโดยเฉพาะการกระทำของเราไม่ใช่เรื่องส่วนตัวแต่เป็นเรื่องของงาน

1.8 อย่าคาดหวังว่าจะทำอะไรได้มากในวันแรกๆ การสร้างความสัมพันธ์ใช้เวลาเป็นเดือนๆ

1.9 เป็นมิตรกับทุกคน

2. การสังเกต (Observation)

การสังเกตเป็นวิธีการเฝ้าดูปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น อย่างเอาใจใส่และกำหนดไว้ อย่างมีระเบียบวิธีเพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะสนใจสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาการสังเกตเป็นวิธีการเบื้องต้นในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลโดยอาศัยประสาทสัมผัสของผู้สังเกตโดยตรง จุดเด่นของการเก็บข้อมูลจากการสังเกตคือทำให้รู้พฤติกรรมที่แสดงออกมาที่เป็นธรรมชาติเป็นข้อมูลที่ได้อาจตามสภาพความเป็นจริงซึ่งข้อมูลปฐมภูมิที่น่าเชื่อถือมาก (สุภางค์ จันทวานิช, 2547, หน้า 44)

ประเภทการสังเกตการสังเกตที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพมี 2 แบบ คือการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโดยปกติแล้วการสังเกตแบบแรกจะนิยมใช้มากกว่าการสังเกตแบบหลัง

2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) บางครั้งเรียกกันว่าการสังเกตภาคสนาม (Field observation) หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ (Qualitative observation) เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมโดยตรงกับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัย จะต้องปรับตัวให้เข้ากับชุมชนหรือกลุ่มคนที่ต้องการศึกษาวิธีการเก็บข้อมูลแบบนี้ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยนักวิจัยจะต้องเข้าไปทำความคุ้นเคยกับชุมชนและใช้ชีวิตร่วมกับคนในชุมชนผู้วิจัยจะต้องใช้กระบวนการสังเกตการซักถามและจดบันทึกข้อมูลจากความเป็นจริงเนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มเป้าหมายที่แสดงออกเป็นไปตามธรรมชาติแต่ก็มีข้อด้อยคือ

ผู้วิจัยอาจมีความผูกพันกับผู้ที่ให้ข้อมูลในฐานะที่เป็นผู้รู้จักคุ้นเคยอาจทำให้เกิดอคติในการนำเสนอข้อมูล

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant observation) หรือการสังเกตโดยตรงเป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยตรง แต่จะใช้วิธีสังเกตอยู่วงนอก วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจะใช้เวลาในการเก็บข้อมูลน้อยกว่าวิธีแรกแต่จะขาดข้อมูลเชิงลึกที่อยู่เบื้องหลังของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างไรก็ตามในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยอาจใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลในระยะแรกเพื่อศึกษาเหตุการณ์โดยทั่วไป จากนั้นจึงใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมหลังจากที่รู้จักชุมชนมากขึ้นดังนั้นผู้วิจัยจึงควรเลือกเทคนิคการสังเกตแต่ละวิธีตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2547, หน้า 46)

3. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กันโดยทั่วไป ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบภายใต้กฎเกณฑ์มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์คือมีความยืดหยุ่นผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายขยายความหรือซักถามเพิ่มเติม ติดต่อกันเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ของผู้สัมภาษณ์ ทั้งยังสามารถเปลี่ยนสถานการณ์หรือหาทางวกกลับเมื่อผู้พูดตอบไม่ตรงคำถามผู้สัมภาษณ์มีโอกาสสังเกตสีหน้าท่าทางความรู้สึกปฏิกิริยาที่ซ่อนเร้นไว้ในใจที่แสดงออกมาในขณะพูดและไม่พูด

3.1 ประเภทการสัมภาษณ์การสัมภาษณ์อาจจะสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลหรือสัมภาษณ์เป็นกลุ่มการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or formal interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัวจะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกันสำหรับการตั้งคำถามแบบนี้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับการตั้งคำถามในแบบสอบถามคือมีทั้งคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจงและคำถามที่ให้ตอบได้ ตามความต้องการการสัมภาษณ์แบบนี้มักจะกระทำในเชิงออนไลน์

1) ผู้วิจัยต้องการข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างบุคคลเป็นจำนวนมากฉะนั้นการสัมภาษณ์จะต้องใช้คำถามที่เหมือนๆ กันเพื่อให้แน่ใจได้ว่าความแตกต่างของข้อมูลที่ได้รับไม่ใช่ผลสืบเนื่องมาจากการตั้งคำถามที่แตกต่างกัน

2) ผู้วิจัยมักมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามหลักการวิจัยเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมกับความต้องการ

3) ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนที่ตนจะศึกษาพอสมควรเพื่อที่จะตั้งคำถามที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและตีความหมายของข้อมูลได้

4) เรื่องที่ศึกษาจะเป็นเรื่องเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งมิใช่ต้องการที่จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั้งหมด

5) ผู้ที่สัมภาษณ์มักจะมีตัวผู้วิเคราะห์ข้อมูลเองอาจใช้ผู้ช่วยนักวิจัย

6) ผู้สัมภาษณ์มักจะใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลที่เตรียมไว้ล่วงหน้า

7) ผู้สัมภาษณ์มักจะไม่ได้อยู่ร่วมและสังเกตการณ์ในชุมชนเป็นเวลายาวนาน การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการนี้จะได้ผลเต็มที่ก็ต่อเมื่อผู้สัมภาษณ์เตรียมการล่วงหน้าไว้อย่างดี เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยปกตินักวิจัยเชิงคุณภาพมักไม่ใช้วิธีการสัมภาษณ์ชนิดนี้เป็นวิธีการหลัก เพราะไม่ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและความรู้สึกนึกคิดของคนในชุมชน

3.1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) การสัมภาษณ์แบบนี้เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพและในทางมนุษยวิทยาและเป็นแบบที่มักจะควบคู่กันไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มักจะใช้กับการวิจัยทางชาติพันธุ์วรรณาซึ่งต้องการข้อมูลที่ยังไม่มีผู้รวบรวมมาก่อนข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบนี้จะถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมในการสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์แบบนี้ตัวผู้วิจัยหรือผู้วิเคราะห์ข้อมูลมักจะเป็นผู้สัมภาษณ์เองจึงรู้ว่าต้องการข้อมูลแบบใดเพื่อวัตถุประสงค์ใดฉะนั้นจึงตั้งคำถามในขณะที่สัมภาษณ์ได้โดยอาจจะเตรียมแนวคำถามกว้างๆ มาล่วงหน้าการสัมภาษณ์แบบนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 4 แบบย่อย ดังนี้

1) การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำถามการสัมภาษณ์แบบนี้มีความยืดหยุ่นมากเพราะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตัวเองไปเรื่อยๆ ในบางครั้งผู้สัมภาษณ์เพียงแต่กล่าวนำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบ แนวความต้องการแล้วควรให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องโดยอิสระจะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มองเห็นสภาพและความยุ่งยากของปัญหาได้ ดังนั้นการสัมภาษณ์แบบนี้จึงเหมาะที่จะใช้กับเรื่องที่ผู้วิจัยยังไม่มีแนวคิดเฉพาะเจาะจงข้อมูลที่ได้รับ หากแต่มีแนวความคิดทางด้านทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ ชัดเจนดีแล้วการสัมภาษณ์ในลักษณะนี้มีข้อดีหนึ่งอยู่ว่าข้อเท็จจริงที่ได้อาจจะไม่มีความหมายหรือ

ความน่าเชื่อถือเท่าไรนักหากผู้วิจัยไม่รู้จักรัศมีดีความ โดยอาศัยทฤษฎีต่างๆ ด้วยเหตุนี้สิ่งที่นักวิจัยจะต้องพัฒนาตนเองขึ้นมาอีกอันหนึ่งก็คือการตีความหมายของข้อเท็จจริงซึ่งก็ขึ้นอยู่กับแนวทางวิจัย

2) การสัมภาษณ์แบบมีความสนใจเฉพาะ (Focus interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth interview) การสัมภาษณ์แบบนี้หมายถึง การสัมภาษณ์ที่มีจุดสนใจอยู่แล้ว จึงพยายามห็นความสนใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เข้าสู่จุดที่สนใจ ทั้งนี้เพราะในบางครั้งผู้สัมภาษณ์อาจจะไม่ต้องการทราบเหตุผลหรือข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทุกชั้นตอนเพราะอยู่นอกเหนือขอบเขตของการวิจัยในขณะนั้น จึงเลือกสัมภาษณ์เอาแต่จุดที่ต้องการจะเน้นลักษณะที่สำคัญของการสัมภาษณ์แบบนี้จึงอยู่ที่ว่าผู้วิจัยจะต้องรู้อยู่ก่อนแล้วว่าต้องการข้อมูลอะไรชนิดใดเมื่อเห็นว่าคุณถูกสัมภาษณ์พูดนอกเรื่องหรือนอกเหนือจากจุดที่สนใจก็พยายามดึงโยงเข้าหาประเด็นที่ต้องการจะสัมภาษณ์อย่างไรก็ตามการดำเนินการเช่นนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความชำนาญของผู้สัมภาษณ์เป็นส่วนใหญ่ เพราะจะต้องรวบรัดหรือตัดบทโดยไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความรู้สึกไม่สบายใจและไม่อยากจะให้ความร่วมมือ

3) การตะล่อมกล่อมเกลว (Probe) หมายถึง การซักถามที่ล้วงเอาส่วนลึกของความต้องคิดออกมาคือการสัมภาษณ์อย่างชนิดที่จะต้องล้วงเอาความจริงจากผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ผู้วิจัยก็จะพยายามใช้เทคนิคต่างๆ ที่จะล้วงเอาข้อมูลออกมาให้ได้โดยถูกผู้ตอบด้วยวิธีต่างๆ เช่นตั้งคำถามจากเหตุการณ์สมมุติให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นตั้งคำถามว่าสิ่งที่น่าจะเป็นหรือควรจะเป็นในเหตุการณ์ที่กำลังซักถามกันอยู่คืออะไรเพื่อบังคับให้ผู้ตอบต้องเปรียบเทียบที่ปรากฏกับสภาพที่ควรจะเป็นหรืออาจตั้งคำถามโดยตีขลุมสรุปความว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างนั้นอย่างไรเพื่อให้ผู้ตอบแสดงปฏิกิริยาโดยไม่ทันระวังตัว

4) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) หมายถึง การสัมภาษณ์โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนเป็นการเฉพาะเจาะจงเพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ดีเป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัยเราเรียกบุคคลนี้ว่า “ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ” ผู้วิจัยจะต้องหาให้พบว่า ในสนามที่ตนทำการวิจัยอยู่นั้นใครบ้างเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ตนควรไปสัมภาษณ์แบบใดก็ได้ตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น โดยปกติผู้นำชุมชนในสนามที่ทำการวิจัยมักเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ดี เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้านเจ้าอาวาสแต่ก็ไม่เสมอไปเพราะผู้นำบางคนก็ห่างเหินกับชุมชนบางครั้งเราจะพบว่า บุคคลอื่นเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ดีกว่าผู้นำชุมชนการใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญควรใช้มากกว่าคนหนึ่งคน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายนอกจากนั้นนักวิจัยต้องเข้าใจว่าคุณค่าของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ที่แง่มุมการมองปรากฏการณ์แบบคนใน (Emic)

ของเรานักวิจัยจึงไม่ควรเอาความคิดของผู้วิจัยไปใส่ในระบบคิดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจนเขาสูญเสียทัศนคติแบบคนในวิถีแสวงหาผู้ให้ข้อมูลสำคัญอาจทำโดยให้ชาวบ้านช่วยกันระบุชื่อผู้รู้ในชุมชนของเราแล้วเอาชื่อที่ถูกระบุซ้ำกันบ่อยที่สุดมาเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นอกเหนือไปจากการสัมภาษณ์ชนิดต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วการเงี่ยหูฟัง (Eavesdropping) ก็เป็นเทคนิคของการวิจัยเชิงคุณภาพอีกอย่างหนึ่งที่นักวิจัยจะไปใช้ได้การเงี่ยหูฟังคือการได้ข้อมูลจากคำสนทนาของผู้อื่น โดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องตั้งคำถามเองเพียงแต่ไปอยู่ในที่ที่เป็นแหล่งข้อมูลแล้วนั่งฟังเฉยๆ ก็จะได้ข้อมูลที่ต้องการการเงี่ยหูฟังไม่ถือเป็นการผิดจรรยาบรรณแต่อย่างใดผู้วิจัยต้องตรวจสอบข้อมูลเช่นกันเพราะอาจมีผู้ตั้งใจพุดให้เข้าหูผู้วิจัยก็ได้

3.2 ขั้นตอนของการสัมภาษณ์

3.2.1 การเตรียมสัมภาษณ์โดยเฉพาะแบบเป็นทางการมีขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์คือใคร มีจำนวนเท่าไร โดยเฉพาะในการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ
- 2) เตรียมงานขั้นต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่รายชื่อที่อยู่ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทุกคน
- 3) วางแผนสัมภาษณ์โดยเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าและกำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ให้เหมาะสม
- 4) ทดสอบแบบสัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์โดยฝึกซ้อมสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่มีใช้ผู้ตอบก่อนเพื่อได้แก้ไขคำถามให้สมบูรณ์ถูกต้องควรมีตัวอย่างคำถามหลายๆ ชุดเพื่อไว้ใช้สับเปลี่ยนกันตามความเหมาะสม
- 5) เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 6) ติดต่อกับผู้ถูกสัมภาษณ์โดยนัดหมายเวลาไว้ล่วงหน้า

3.2.2 ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนคือ

- 1) แนะนำตนเองต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ควรให้ความสำคัญและยกย่องผู้ถูกสัมภาษณ์
- 2) สร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเองด้วยการสนทนาทักทายอัธยาศัยอันดี
- 3) บอกวัตถุประสงค์ในการมาสัมภาษณ์พร้อมทั้งให้คำมั่นสัญญาว่าจะเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ
- 4) ถ้าจำเป็นต้องจัดบันทึกหรือใช้เครื่องบันทึกเสียงต้องแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบและขออนุญาตทุกครั้ง
- 5) พุดคุยเป็นการอุ่นเครื่องก่อนที่จะเริ่มสัมภาษณ์จริง

3.2.3 ขั้นสัมภาษณ์นักวิจัยควรปฏิบัติดังนี้

- 1) ใช้คำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์
- 2) ควรเป็นนักฟังที่ตั้งใจฟังและติดตามรู้จักป้อนคำถามให้เหมาะสมกับจังหวะของผู้ตอบและมีเทคนิคในการซักประเด็นเพิ่มเติมในขณะสัมภาษณ์
- 3) ใช้ภาษาที่สุภาพเข้าใจง่ายระวังเป็นพิเศษในกรณีที่ผู้วิจัยไม่รู้จักภาษาของผู้ตอบดีพอและในกรณีที่ต้องใช้ล่าม
- 4) ทำให้ผู้สัมภาษณ์รู้สึกว่าจะเปิดเผยระหว่างการสัมภาษณ์เป็นเรื่องพิเศษเฉพาะตัวเพื่อที่จะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความเต็มใจที่จะให้ข้อเท็จจริงต่างๆ
- 5) โดยทั่วไปแล้วก่อนจะสัมภาษณ์ควรหาทางติดต่อกับผู้ให้สัมภาษณ์โดยผ่านผู้ที่รู้จักกับผู้ให้สัมภาษณ์หรือมีจดหมายแนะนำตัวผู้สัมภาษณ์เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์เป็นกันเองกับผู้สัมภาษณ์

3.2.4 ขั้นบันทึกข้อมูลและสิ้นสุดการสัมภาษณ์ควรปฏิบัติ ดังนี้

- 1) จดบันทึกข้อมูลตามเป็นจริงและจดเฉพาะใจความสำคัญ
- 2) รีบทำบันทึกการสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นไม่ทันที
- 3) รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์แนบไว้กับบันทึกการสัมภาษณ์ด้วย
- 4) ถ้าพิจารณาเห็นว่ากรจดบันทึกทำให้ผู้ตอบมีปฏิกิริยาซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการสัมภาษณ์ต้องงดการจดบันทึกแล้วใช้ความจำแทน

3.3 ข้อดีและข้อเสียของการสัมภาษณ์

3.3.1 ข้อดี

- 1) การสัมภาษณ์เป็นการติดต่อโดยตรงระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับผู้สัมภาษณ์และสามารถทำความเข้าใจข้อมูลได้ตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ถ้าไม่เข้าใจจะแก้ไขได้ทันที
- 2) การสัมภาษณ์สามารถใช้กับบุคคลทุกระดับการศึกษาไม่ว่าผู้นั้นจะอ่านออกเขียนได้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งดีกว่าใช้แบบสอบถามเพราะแบบสอบถามใช้ได้กับคนที่มีการศึกษาดีเท่านั้น
- 3) การสัมภาษณ์มีลักษณะยืดหยุ่นได้มากสามารถดัดแปลงและแก้ไขหรือถามจนกว่าผู้ตอบจะเข้าใจคำถาม
- 4) ช่วยแก้ปัญหาเรื่องการได้รับแบบสอบถามคืนน้อยคือสัมภาษณ์เท่าไรก็ได้เท่านั้นไม่สูญหายเหมือนกับการส่งแบบสอบถามไปให้กรอก

5) ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์สามารถใช้วิธีสังเกตการณ์ประกอบด้วยเพื่อดูว่าผู้ตอบตอบด้วยความจริงหรือไม่โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่รายได้ทรัพย์สินหนี้สินและการประเมินทรัพย์สิน

6) การวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นเรื่องของการเสาะแสวงหาความจริงทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอารมณ์จิตใจความคิดเห็นทัศนคติและค่านิยมฉะนั้นการรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาด้วยการสัมภาษณ์จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด

3.3.2 ข้อเสีย

- 1) การสัมภาษณ์ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก
- 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเชื่อถือได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความเต็มใจของผู้ถูกสัมภาษณ์
- 3) ผลสำเร็จของการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับความสามารถและเทคนิคของผู้สัมภาษณ์
- 4) การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับสถานภาพทางอารมณ์บางครั้งอาจเกิดความบิดเบือนในข้อมูลที่ได้มา
- 5) การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจทันทีทันใดและความจำของผู้ถูกสัมภาษณ์ทำให้ข้อมูลอาจจะผิดพลาดได้ (สุภาวศ์ จันทวานิช, 2547, หน้า 102 - 103)

สรุปการสัมภาษณ์ คือ การสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลักเพื่อรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ใช้ได้ทั่วไป โดยไม่จำกัดคุณสมบัติของผู้ตอบมีความยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์ซักถามได้ตลอดจนสามารถสังเกตสีหน้าท่าทางของผู้ตอบด้วยการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ในการวิจัยเชิงคุณภาพมักใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ อาจจำแนกเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกการตะล่อมกลมกล่อมเกลารหรือการซักล้างข้อมูลและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญขั้นตอนที่สำคัญในการสัมภาษณ์คือการแนะนำตัวการสร้างความสัมพันธ์ การบันทึกคำตอบการใช้ภาษาตลอดจนเวลาและสถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้วิจัยควรเลือกใช้ให้ถูกต้องตามความเหมาะสม

เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการจัดระบบจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการศึกษาหรือปรากฏการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจสามารถอธิบายสาเหตุการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่าง

ปรากฏการณ์ต่างๆภายใต้เงื่อนไขแวดล้อม (Context) ของสภาพทางสังคมชุมชนและวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งจะเห็นว่าการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพก็มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์(หรือตัวแปร)เช่นเดียวกันกับงานวิจัยเชิงปริมาณแต่จุดที่ต่างกันอยู่ที่งานวิจัยเชิงคุณภาพจะมุ่งอธิบายความสัมพันธ์ภายใต้เงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรม ที่ปรากฏการณ์ดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นหรือภายใต้สภาวะการณ์ที่เป็นจริงรอบด้านในขณะนั้นนั่นคือการอธิบายความสัมพันธ์โดยมองภาพรวมของปรากฏการณ์มากกว่าจะมุ่งเฉพาะตัวปรากฏการณ์เพียงประการเดียว

1. เงื่อนไขสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มกระทำพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลและกระทำต่อภายหลังจากเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลต้องมีข้อมูลจากมุมมองคนใน

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจะอาศัยสมมติฐานชั่วคราวผู้วิจัยจะเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง (สุภางค์ จันทวานิช, 2547, หน้า 11-15)

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ตามลำดับ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 การทำดัชนีข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การทำข้อมูลสรุปชั่วคราวและการกำจัดข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 การสร้างบทสรุปและพิสูจน์บทสรุป (สุภางค์ จันทวานิช, 2547, หน้า 23-64) ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบข้อมูลการตรวจสอบข้อมูลเป็นงานที่สำคัญมากสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเพราะว่าในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมักจะได้รับคำถามอยู่เสมอว่าข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาคำตอบปัญหาการวิจัยมีความน่าเชื่อถือได้เพียงไรหรือมีแนวโน้มจะลำเอียงมากกว่าเที่ยงตรงดังนั้นก็ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์จึงจำเป็นต้องทำการตรวจสอบข้อมูลเสียก่อนซึ่งการตรวจสอบข้อมูลกระทำไปเพื่อขจัดความสงสัยเกี่ยวกับความไม่น่าเชื่อถือของข้อมูลที่ไดมารวมทั้งเพื่อพิจารณาว่า ข้อมูลที่ได้นั้นพอเพียงกับการตอบปัญหาการวิจัยได้ครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่ทั้งนี้ในการตรวจสอบข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยทั่วไปแล้วจะใช้เทคนิควิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบ คือ การสอบแหล่งของข้อมูลแหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลแหล่งเวลา หมายถึงว่าถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ถ้าผู้วิจัยเคยสังเกตผู้ป่วยโรคจิตเวลาเช้าควรตรวจสอบข้อมูล

โดยการสังเกตผู้ป่วยเวลาป่วยหรือเวลาอื่นด้วย แหล่งสถานที่ หมายถึง ว่าถ้าข้อมูลต่างสถานที่กัน จะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ผู้ป่วยโรคจิตที่มีอาการคลุ้มคลั่งเมื่ออยู่ในบ้านถ้าหากไปอยู่ที่อื่นจะยังมีอาการคลุ้มคลั่งหรือไม่แหล่ง บุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยน ไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น เคยซักถามบุตรชายผู้ป่วยเปลี่ยนไปซักถามบุตรหญิง หรือเปลี่ยนจากปัจเจกบุคคล เป็นกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มสังคม

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) คือตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะให้ข้อมูลต่างกันอย่างใดโดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตโดยตลอด ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนามควรเปลี่ยนตัวผู้วิจัยให้มีหลายคน

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) คือ การตรวจสอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด อาจทำได้ง่ายกว่าในระดับสมมุติฐานชั่วคราว (Working hypothesis) และแนวคิดขณะที่ยังมีตีความ สร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ปกตินักวิจัยจะตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีได้ยากกว่า ตรวจสอบด้านอื่น

4. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือการใช้ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตคู่กับการสัมภาษณ์พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การทำดัชนีข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนามซึ่งบันทึกภาคสนามนี้จะมีสมุด บันทึกไว้เป็นจำนวนมากขึ้นทุกขณะดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่บันทึกไว้ เป็นจำนวนมากมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกันได้โดยสะดวกและไม่หลงลืมประเด็นที่สำคัญจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการสรุป จัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่มีอยู่เป็นกลุ่มๆ หรือเป็นชุดๆ โดยอาศัยเกณฑ์ ความเหมือนกันหรือเป็นปรากฏการณ์เดียวกันของข้อมูลนั้นมาจัดและนำคำหรือข้อความใดๆ มากำหนดทั้งนี้คำหรือข้อความที่ใช้เป็นชื่อเรียกหมวดหมู่ของข้อมูลผู้วิจัยอาจกำหนดขึ้นเองไว้ก่อนก็ได้แต่ต้องมีการปรับปรุงใช้เรียกให้สอดคล้องกับมุมมองหรือความคิดเห็นของผู้ถูกเก็บรวบรวม ข้อมูลซึ่งเรียกว่าใช้คำหรือข้อความตามทฤษฎีของคณินนั่นเอง

การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมและบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนาม โดยอาศัยคำหรือข้อความหนึ่งๆ กำหนดหมวดหมู่ข้อมูลนั้นเพื่อช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำคำหรือข้อความดังกล่าวมาวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ได้ทั้งนี้การทำดัชนีข้อมูล อาจทำตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. จัดทำบัญชีดัชนีผู้วิจัยอาจทำบัญชีดัชนีที่เป็นคำข้อความไว้ล่วงหน้าก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลก็ได้ ซึ่งบัญชีดัชนีคำนี้อาจมีอยู่จำนวนหนึ่งตามผู้วิจัยคิดว่าน่าจะครอบคลุมเกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องที่ทำกรวิจัยทั้งนี้การจะกำหนดคำหรือข้อความใดๆ นั้นก็อาจหาได้จากส่วนที่เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องทีวิจัยดังกล่าว ตัวอย่างเช่น การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาอาจประกอบด้วยดัชนีคำหรือข้อความ เช่น งานวิชาการ งานอาคารสถานที่ งานธุรการ คณะกรรมการโรงเรียน ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หลักสูตรหนังสือและสมุดประกอบการเรียน ครูอาจารย์ ภารโรง การเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมทางวิชาการ อาหารกลางวัน อาหารเสริม การมาเรียน (มาสอน) ของนักเรียน และครู การเข้าชั้น การแต่งกายของนักเรียน และการเรียนต่อ เป็นต้น

2. ปรับปรุงรายการคำหรือข้อความในดัชนีเมื่อผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยไปลักษณะหนึ่งอาจพบว่าบัญชีดัชนีที่เป็นรายการคำหรือข้อความที่ผู้วิจัยจัดทำไว้ นั้นอาจจะไม่ตรงกันกับการเรียกขานของชาวบ้านหรือกลุ่มบุคคลในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยอาจต้องปรับปรุงคำหรือข้อความให้สอดคล้องกับที่ชาวบ้านเรียกเช่นคำว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน” ชาวบ้านเรียกว่า “การสอนหนังสือ” หรือคำว่า “การแต่งกายมาเรียน” ชาวบ้านเรียกว่า “เด็กนุ่งเสื้อผ้ามาโรงเรียน” ทำนองนี้เป็นต้นการที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรายการคำหรือข้อความดังที่กล่าวมาแล้วนั้นสาเหตุเป็นเพราะว่าผู้วิจัยจะต้องนำมามุมมองหรือทรรศนะของชาวบ้านซึ่งถือว่าเป็นทรรศนะของคนในมาใช้ในการวิเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูล ทั้งนี้การใช้ทรรศนะของคนในจัดกลุ่มข้อมูลจะช่วยให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือสนามการวิจัยตามสภาพการณ์ที่เป็นจริงมากขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมองและรับรู้ปรากฏการณ์ในชุมชนตามที่ชาวบ้านรับรู้นั่นเอง

3. จัดทำคำอธิบายให้คำจำกัดความดัชนีคำและข้อความแต่ละข้อความ ภายหลังจากผู้วิจัยได้รายการคำหรือข้อความที่ปรับปรุงคัดเลือกแล้วก็ต้องเขียนคำอธิบายหรือให้คำจำกัดความคำหรือข้อความที่ใช้เป็นดัชนีแต่ละตัวว่ามีขอบเขตความหมายครอบคลุมถึงสิ่งใดบ้างทั้งนี้เพื่อความเข้าใจและเตือนผู้วิจัยให้ตระหนักในความครอบคลุมในเนื้อหาของคำหรือข้อความนั้นๆ เพื่อจะนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงต่อไปได้ถูกต้องเช่นคำว่า “งานวิชาการ” ครอบคลุมเกี่ยวกับงานการสอนการผลิตสื่อวัสดุอุปกรณ์การสอนและการเรียนการสอนวัดผลและประเมินผลการเรียนรวมทั้งงานธุรการชั้นเรียน เป็นต้น

4. ทำดัชนีในบันทึกภาคสนามเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและจดบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนามในแต่ละวันหรือแต่ละช่วงของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยก็ควรจะต้องทำดัชนีในบันทึก

ภาคสนามโดยการนำคำหรือข้อความที่เป็นดัชนีใส่ไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อมูลที่จัดบันทึก ทั้งนี้การจัดทำดัชนีในบันทึกภาคสนามแต่ละครั้งอาจมีดัชนีคำหรือข้อความหลายคำหรือหลายข้อความปรากฏอยู่ในบันทึก ทั้งนี้การจะมีดัชนีคำข้อความมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่จัดบันทึกนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรบ้างนั่นเอง

ขั้นตอนที่ 3 การทำข้อมูลสรุปชั่วคราวและกำจัดข้อมูลการทำข้อมูลสรุปชั่วคราว คือ การเชื่อมโยงดัชนีคำหรือข้อความเข้าด้วยกันภายหลังจากผู้วิจัยได้จัดทำดัชนีในบันทึกภาคสนามไว้จำนวนหนึ่งแล้วการเชื่อมโยงดัชนีคำหรือข้อความกระทำได้ด้วยการอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับดัชนีนั้นๆ แล้วจัดกลุ่มดัชนีที่มีลักษณะเดียวกันหรือเป็นเรื่องเดียวกันเข้าด้วยกัน หลังจากนั้นจึงเชื่อมโยงดัชนีเหล่านั้นเข้าด้วยกันโดยการใช้ข้อความหรือประโยคอธิบายความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์กันก็จะทำให้ได้ข้อมูลสรุปชั่วคราวเกี่ยวกับเรื่องหรือประเด็นที่ทำการศึกษาในแต่ละชุดการทำข้อมูลสรุปชั่วคราวนี้อาจเขียนเป็นย่อหน้าตามชุดของเรื่องหรือประเด็นที่ทำการศึกษาในแต่ละครั้งหรือเขียนเป็นข้อความเชื่อมต่อประมาณ 2-3 หน้า ก็ได้ (สุรางค์ จันทวานิช, 2547, หน้า 17-48)

การทำข้อมูลสรุปชั่วคราวโดยการใช้ข้อความหรือประโยคเชื่อมต่อดัชนีคำหรือข้อความเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์กันของดัชนีคำหรือข้อความแต่ละดัชนีนั้น จะช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่ายังมีข้อมูลส่วนใดไม่สมบูรณ์ที่จะต้องเก็บรวบรวมเพิ่มเติมในตนเองเดียวกันก็จะช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้น ส่วนใดที่มีความซ้ำซ้อนกันสมควรที่จะต้องตัดออกหรือกำจัดออกไปบ้าง เพราะหากไม่มีการกำจัดข้อมูลออกไปในกรณีที่ข้อมูลซ้ำซ้อนกันก็จะทำให้การจัดทำบันทึกภาคสนามและการทำดัชนีข้อมูลเต็มไปด้วยสาระปลีกย่อยมากเกินไป

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างบทสรุปและพิสูจน์บทสรุปเมื่อผู้วิจัยจัดทำข้อมูลสรุปชั่วคราว ซึ่งผ่านการกำจัดข้อมูลบางส่วนออกไปและเก็บรวบรวมข้อมูลบางส่วนเพิ่มเติมเพื่อความครบถ้วนของข้อมูลสรุปชั่วคราวแล้วงานวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป ก็คือการสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุปที่สร้างขึ้นว่าถูกต้องเพียงไร การสร้างบทสรุปก็คือ การเขียนเชื่อมโยงข้อมูลสรุปชั่วคราวแต่ละชุดเข้าด้วยกันตามลำดับความเกี่ยวข้องของข้อมูลสรุปชั่วคราวจากข้อมูลสรุปชั่วคราวย่อย จนกระทั่งได้บทสรุปทั้งหมดของคำตอบให้กับปัญหาการวิจัยในครั้งนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการสร้างบทสรุปก็คือการเขียนข้อค้นพบจากงานวิจัยนั่นเอง ดังนั้นบทสรุปจึงมีลักษณะเป็นชุดของคำบรรยายอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งค้นพบจากงานวิจัยที่ได้รับการจัดหมวดหมู่อธิบายไว้ตามลักษณะความเหมือนกันและความแตกต่างกันภายในชุดปรากฏการณ์หรือข้อเท็จจริงเดียวกันระหว่างปรากฏการณ์หรือข้อเท็จจริงที่ต่างกัน สรุปจากที่ผ่านการสร้างมาอย่างดีแล้ว จะมีลักษณะเป็นชุด

ของแนวความคิดที่มีความเป็นนามธรรมและทำหน้าที่อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือข้อเท็จจริง จากงานวิจัยในแต่ละเรื่อง ซึ่งการสร้างบทสรุปให้มีลักษณะเป็นแนวความคิดที่มีความเป็นนามธรรม นี้ก็คือสิ่งที่เรียกว่า “ทฤษฎีจากพื้นที่” ที่เก็บรวบรวมมาในแต่ละครั้งและผ่านการจัดทำดัชนีข้อมูล ตลอดจนการสร้างข้อสรุปชั่วคราวตามลำดับ (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2547, หน้า 49 -52)

3. การตีความการแปลความหมายและการสังเคราะห์เนื้อหาภารกิจดังกล่าวเป็นกิจกรรม ช่วงท้ายๆ ของกระบวนการวิจัยถือว่ากิจกรรมในช่วงต้นๆ ได้ดำเนินมาอย่างครบถ้วนและถูกหลักการ อย่างที่ควรจะเป็น ดังนั้นในกิจกรรมการตีความการแปลความหมายและการสังเคราะห์เนื้อหา มักจะเป็นกิจกรรมที่ผสมผสานแทบจะเป็นกิจกรรมเดียวกัน อย่างไรก็ตามควรมีการดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 การตรวจสอบการได้มาซึ่งข้อมูลควรดูในรายละเอียด

3.1.1 แหล่งข้อมูลที่ได้มาใครเป็นผู้ให้ข้อมูลข้อมูลทันสมัยและน่าเชื่อถือหรือไม่

3.1.2 ข้อมูลมีความครบถ้วนรอบด้านเพียงพอหรือยัง

3.1.3 ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ

3.1.4 กระบวนการเก็บข้อมูลน่าเชื่อถือหรือไม่

3.1.5 ควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลร่วมกันระหว่างชุมชนกับ

ผู้วิจัย

4. การเตรียมการตีความการแปลความหมายข้อมูลและการสังเคราะห์เนื้อหา

4.1 เตรียมนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน

4.2 การตีความโดยคณะศึกษามีผู้รู้ในชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ในชุมชนที่จะต้องเป็นผู้รับผลไปดำเนินการร่วมอยู่ด้วย

4.3 การตีความต้องยึดกรอบเกณฑ์ข้อตกลงในการศึกษาตลอดจนแนวปฏิบัติวิถีชีวิตของชุมชนเป็นแนวทาง

4.4 กระบวนการตีความการแปลความหมายข้อมูลและการสังเคราะห์เนื้อหา ควรดำเนินการในที่แจ้งโปร่งใสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมให้มากที่สุดถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสำคัญซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถแยกถูก- ผิดสิ่งที่ป็นสีขาว-เทา-ดำในชุมชนและยอมรับในข้อสรุปที่จะต้องนำไปปฏิบัติร่วมกัน

4.4.1 การตีความจะต้องไม่ลำเอียงด้วยเหตุผลใดๆ ทั้งสิ้น

4.4.2 ควรเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อสรุปและสังเคราะห์

โดยชุมชน

4.4.3 การตีความการแปลความหมายข้อมูลและการสังเคราะห์เนื้อหาเพื่ออะไร ได้ข้อสรุปแล้วเอาไปทำอะไร จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรในชุมชนหรือไม่อย่างไร เป็นคำถามที่ต้องการเป้าหมายล่วงหน้าและหวังว่าทุกฝ่ายต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น ในชุมชนและที่สำคัญคือกระบวนการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเกิดเติบโตและงอกงาม จากภายในถ้ามีการวิจัยเสร็จตามแผนได้ข้อสรุปที่ถูกต้องน่าเชื่อถือแต่ถ้าการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่เกิดก็ต้องถอยกลับไปทำกระบวนการซ้ำอีกรอบซ่อมส่วนที่ขาดตกบกพร่อง ที่หายไปแล้วทุกฝ่ายจะได้ร่วมชื่นชมให้ประโยชน์จากผลงานร่วมกันอย่างมีความสุข

4.5 การวิเคราะห์เนื้อหาถือเป็นการสรุปสิ่งที่ศึกษาค้นคว้ามาและทำการยกระดับ เป็นบทเรียนเป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อลดการทำผิดซ้ำการลดปัญหาทั้งมวลการต่อยอดหรือขยาย ผลงานให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปประเด็นสำคัญๆ ที่ควรสังเคราะห์ให้ได้ คือ

4.5.1 ปัจจัยของความล้มเหลว

4.5.2 การจัดระบบของสิ่งที่ศึกษาเช่นระบบการผลิตระบบการตลาดและระบบ ความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง

4.5.3 อดีต - ปัจจุบันและอนาคตของกิจกรรมนั้นๆ

4.5.4 องค์ความรู้ใหม่ทั้งในเชิงวิธีการบริหารจัดการของชุมชนการค้นพบสิ่งใหม่ การพบผู้นำใหม่การพบทางออกของการแก้ปัญหาใหม่ๆ

4.5.5 การสร้างเครือข่ายการทำงานทั้งกับภาครัฐและเอกชน

4.6 การตีความการแปลความหมายและการสังเคราะห์เนื้อหาในการศึกษาชุมชนนั้น มีลักษณะต้องผลิตซ้ำทำซ้ำแล้วซ้ำอีกทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้พร้อมกันที่สำคัญชุมชน จะต้องเกิดการเรียนรู้เป็นเจ้าของและผู้ที่จะใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้นั้นๆ สิ่งที่ต้องปฏิบัติ ในการตีความและแปลความหมาย ได้แก่

4.6.1 ไม่ควรตีความและแปลความหมายโดยบุคคลเพียงคนเดียว

4.6.2 การตีความควรอิงกับรูปธรรมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนนั้นๆ ไม่เช่นนั้นชุมชนอาจจะไม่ยอมรับหรือไม่เกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้นๆ

4.6.3 บรรยากาศการเรียนรู้ต้องจัดให้สอดคล้องกับชุมชนเป็นหลักใช้วิธีการ ที่ง่ายไม่เป็นทางการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายถ้าเป็นภาษาถิ่นได้จะดีมาก

4.6.4 การตีความการแปลความหมายไม่ควรเร่งรีบรวบรัดต้องรอคอยสร้าง บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันกระตุ้นให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมให้มากที่สุดถ้าการเรียนรู้ ยังไม่เกิดไม่ควรผ่านกิจกรรมนั้นๆ เป็นอันขาด (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2547, หน้า 49 - 52)

ตัวอย่างกรณีศึกษา รูปแบบและแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ข, หน้า 51-70) ภายในช่วงกว่า 10 ปีที่ผ่านมา นับแต่มีการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เมื่อปีพุทธศักราช 2552 ที่กำหนดให้ต้องมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษสถานศึกษาจำนวนมากประสบผลสำเร็จจากการพัฒนาสถานศึกษาด้วยการปฏิบัติตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพบรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษา ดังนั้น เพื่อเป็นการเรียนรู้จากรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานที่นำสู่การปฏิบัติได้ผลดีมาก่อนแล้วในที่นี่จึงขอเสนอบทสรุปที่ได้จากกรณีศึกษาจากผลงานวิจัยและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ สำหรับใช้เป็นกรณีตัวอย่างให้กับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็งต่อไป

บทสรุปจากการสังเคราะห์รายงานประจำปีของสถานศึกษาที่ปฏิบัติดี

จากการสังเคราะห์รายงานประจำปีของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประเมินแล้วว่าดี จำนวน 74 แห่ง สถานศึกษาเหล่านี้มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกอยู่ในระดับดีและดีมากทั้งในการประเมินรอบแรกและรอบสองและได้รับการรับรองคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานพบว่าขั้นตอนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีมีการดำเนินงานเป็นไปตามกรอบภาระงานที่กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพสถานศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดไว้ทั้งสิ้น

ภายใต้แนวคิดและหลักการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีนั้นสถานศึกษาอาศัยแนวคิดการพัฒนาเชิงระบบของเดมิ่ง (Plan-Do-Check-Act) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงาน (วิชญ์ ทรัพย์สมบัติ, 2552 อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ข หน้า 52) ดังนี้

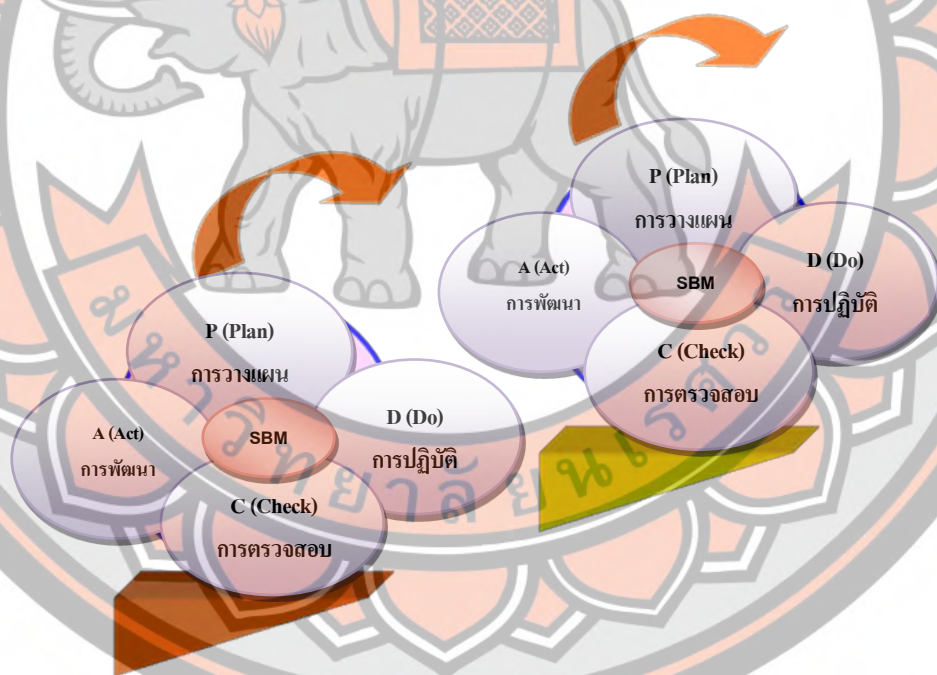
P (Plan) การวางแผน สถานศึกษามีการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ และใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ตั้งเป้าหมายกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน/พัฒนาและระยะเวลาการพัฒนามีการจัดหาและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นทั้งในด้านบุคคลเครื่องมือและงบประมาณรวมทั้งทำความเข้าใจในแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความชัดเจนในการดำเนินงานกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

D (Do) การปฏิบัติ สถานศึกษามีการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติดำเนินการตามแผนอย่างจริงจัง

C (Check) การตรวจสอบ สถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบและประเมินผล เพื่อติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ

A (Act) การพัฒนาปรับปรุง หากผลการปฏิบัติเป็นที่น่าพอใจประสบความสำเร็จ สถานศึกษาก็จัดให้เป็นมาตรฐานเพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปเพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น และหากผลการปฏิบัติมีข้อควรปรับปรุงสถานศึกษาก็จะมีการกำหนดวิธีการปรับปรุงต่อไป

ทุกขั้นตอนของการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เน้นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management: SBM) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและสถานศึกษา เข้ามา มีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ (Decision-Making) เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและ ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงและใช้หลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

ภาพ 6 แนวคิดหลักของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน
ของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดี

กรณีศึกษาที่ 1 กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน วชิราวุธวิทยาลัย

โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองโดยเฉพาะ นั่นคือ ความเป็นสุภาพบุรุษเป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬาจากการศึกษากระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยพบว่าการดำเนินการประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก (ศิริวรรณ โสดา, 2556 หน้า 54 อ้างอิงใน สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ข, หน้า 54) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ เป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรโดยผู้บริหารให้ความรู้ สร้างความตระหนักและส่งเสริมให้บุคลากรติดตามความเคลื่อนไหวเรื่องการประกันคุณภาพอยู่เสมอมีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงานออกเป็น 2 ชุดชุดแรกเป็นคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่หลักในการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน และชุดที่สองเป็นคณะทำงานวิจัย ทำหน้าที่หลักในการประสานงานระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายต่างๆ มาจัดหมวดหมู่เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานและนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงพัฒนางาน นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการสร้างความเคารพและศรัทธาในตัวผู้บริหารให้กับคณะครูรวมทั้งเน้นความร่วมมือจากชุมชนและการสนับสนุนจากต้นสังกัด

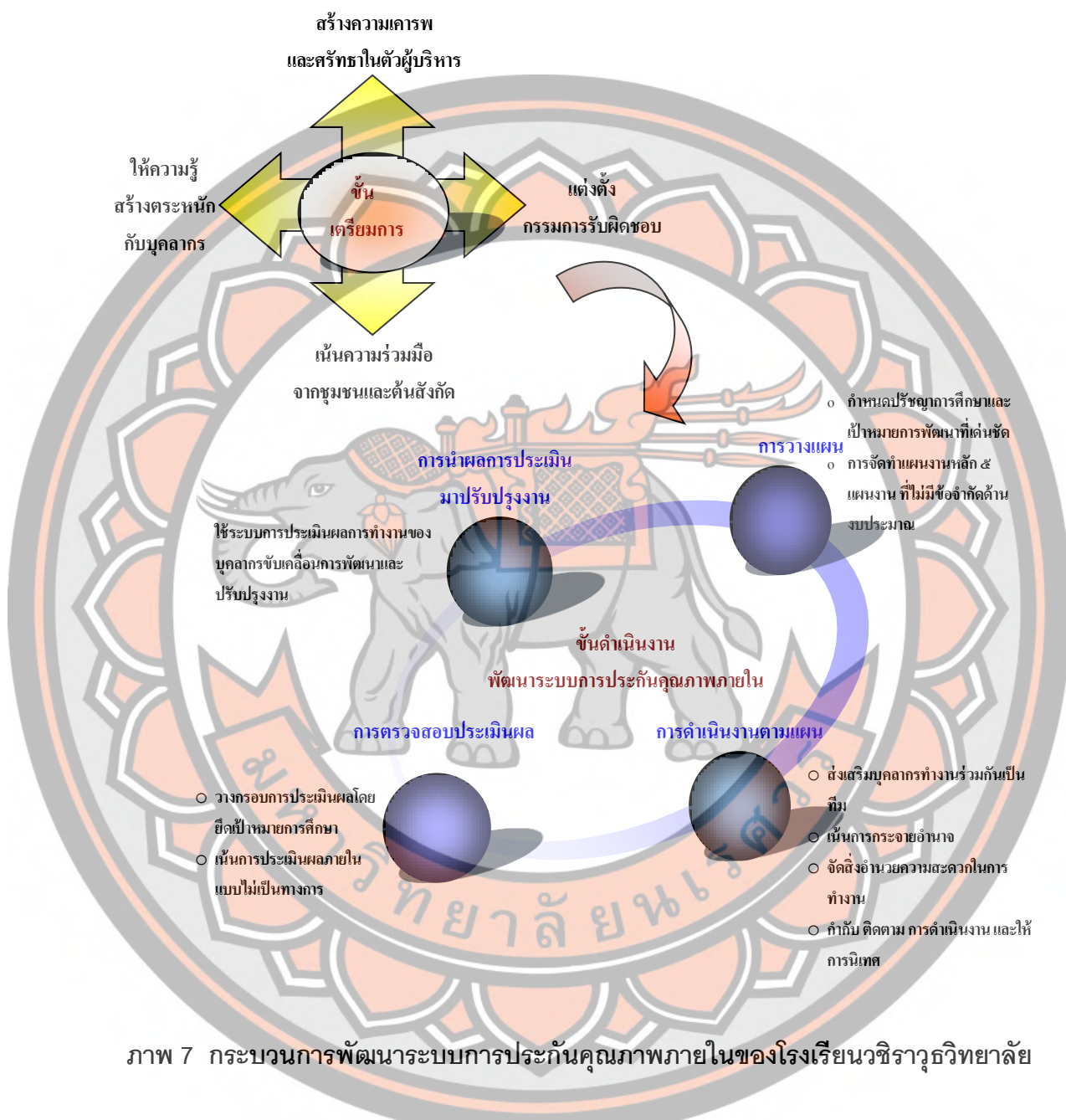
ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยยึดวงจรบริหารคุณภาพตามแนวคิดเชิงระบบ (PDCA) ดังนี้

การวางแผนปฏิบัติงาน เป็นการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายการศึกษาที่เด่นชัด โดยยึดพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุปนิสัยของนักเรียนเป็นหลักและการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนโดยเน้นทักษะด้านวิชาการและทักษะชีวิตมีแผนงานหลักในการปฏิบัติงาน 5 แผนงาน ได้แก่ แผนงานทั่วไป แผนงานการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ แผนงานส่งเสริมพลานามัย แผนงานการจัดการคณะและแผนงานปรับปรุงพัฒนาโดยมีการจัดทำแผนงบประมาณล่วงหน้า 3 ปีซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ การไม่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

1. **การปฏิบัติงานตามแผน** เป็นการนำแผนสู่การปฏิบัติผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีมเน้นการกระจายอำนาจจัดตั้งอำนวยการความสะดวกในการทำงานอย่างครบครันและมีการกำกับติดตามและให้การนิเทศการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

2. **การตรวจสอบและประเมินผล** เป็นการวางกรอบการประเมินผลโดยยึดเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียนเป็นหลักและเน้นการประเมินผลภายในแบบไม่เป็นทางการ

3. **การนำผลประเมินมาปรับปรุงงาน** เป็นการใช้ระบบการประเมินผลการทำงานของบุคลากรขับเคลื่อนการพัฒนาและปรับปรุงงาน

ภาพ 7 กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 2 วัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม: ถอดบทเรียนจากโรงเรียน วัดอมรินทราราม

โรงเรียนวัดอมรินทรารามอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีครูผู้สอนรวม 71 คน นักเรียนรวม 1,275 คน (ข้อมูลปีการศึกษา 2553) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จุดเด่นของการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอยู่ที่ **“การสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม”** ในทุกขั้นตอนของการทำงานทั้งบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะบุคลากรทุกคนภายในสถานศึกษาทุกคนล้วนตระหนักในความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการให้เป็นระบบอย่างชัดเจน ครูทุกคนช่วยกันสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร มีพัฒนาการตามวัยที่เหมาะสม ชยันเรียนและมีนิสัยใฝ่รู้

โรงเรียนวัดอมรินทรารามยังได้ยึดวงจรคุณภาพการทำงานโดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน 3 ข้อ คือ 1) เพื่อให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในมาปฏิบัติได้ 2) เพื่อนำข้อมูลผลการดำเนินงานมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน และ 3) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการจัดการศึกษาสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

โรงเรียนได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียนและบุคลากรภายนอก ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนโดยยึดหลักการบริหารเชิงระบบ PDCA ดังนี้

ชั้นวางแผน

1. สร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรทุกคนของโรงเรียนที่จะต้องรู้และตระหนักร่วมกัน

ขั้นดำเนินการ

2. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานหลักสูตรและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องโดยกำหนดเป้าหมายคุณภาพด้านผู้เรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ต้องได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมการงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ ต้องได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ต้องได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65

3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศเป็น 4 กลุ่มงาน ให้เชื่อมต่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคลและกลุ่มบริหารทั่วไป แต่ละกลุ่มงานเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมและมีการประสานสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกันเพื่อการประสานงานที่ราบรื่น กำหนดแนวทางปฏิบัติ ระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบและจัดให้มีข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินงานทั้ง 4 กลุ่มงาน

4. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา มีการประชุมเพื่อจัดทำแผน จัดทำโครงการและกิจกรรมโดยผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละงาน วางแผนร่วมกัน คณะครูทุกคนมีส่วนร่วมและนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อนำสู่ การปฏิบัติ

5. ดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ โดยครูทุกคนดำเนินงานตามแผนของแต่ละงาน ที่กำหนดไว้ โดยรับรู้ร่วมกันว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อไร โดยมีผู้ดูแลรับผิดชอบตั้งแต่คณะครู หัวหน้างาน หัวหน้าสายชั้น รองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบแต่ละกลุ่มงาน

ขั้นตอนติดตามและประเมินผล

6. นิเทศติดตามโดยคณะผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องและได้รับการติดตามตรวจสอบ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

7. กำหนดกรอบการประเมิน จัดทำเครื่องมือเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณา ประสิทธิภาพของการดำเนินงานด้วยวิธีการต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนโดยผู้รับผิดชอบแต่ละ กลุ่มงาน

8. ตรวจสอบระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยคณะกรรมการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ตรวจสอบการดำเนินงาน 8 ด้าน คือ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผน ด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำรายงาน ประจำปีและด้านการผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา

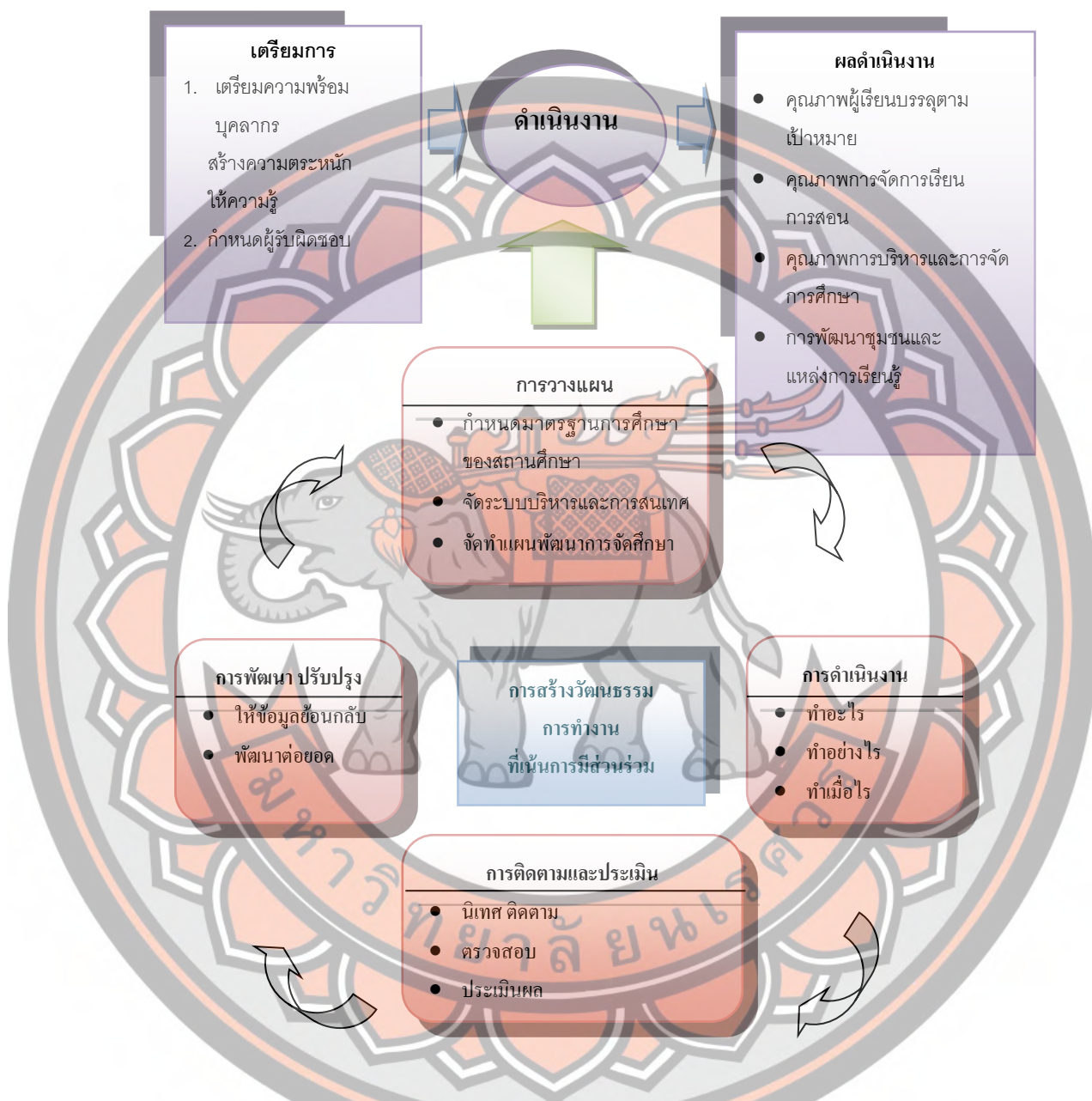
8.1 ประเมินผลคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด

8.2 วิเคราะห์ผลตามมาตรฐานและจัดทำรายงานประจำปี

8.3 นำเสนอผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบซึ่งถือเป็นการแสดงภาวะ ความรับผิดชอบของสถานศึกษา

ขั้นพัฒนาและปรับปรุง

9. เสนอข้อมูลย้อนกลับให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อส่งเสริมพัฒนาและ ประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

ภาพ 8 กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน
โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร

กรณีศึกษาที่ 3 โมเดลโรงเรียนคุณภาพ: ถอดบทเรียนจากโรงเรียนรัฐบาลแห่งรัฐวิคตอเรีย

กรมการศึกษาและการอบรม (Department of Education and Training) แห่งรัฐวิคตอเรียของประเทศออสเตรเลียได้ใช้ “โมเดลโรงเรียนคุณภาพ” เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบมีอาชีพให้แก่โรงเรียนในสังกัดรัฐบาลจนทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โรงเรียนคุณภาพเป็นโรงเรียนที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1. ความเป็นมือผู้นำมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา
2. การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนของครู
3. การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. การจัดการเรียนการสอนที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างชัดเจน
5. การกำหนดความคาดหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงได้
6. การสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
7. การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
8. การสนับสนุน ส่งเสริมและสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ภาพ 9 โมเดลโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนสังกัดรัฐบาล แห่งรัฐวิคตอเรีย

ในการพัฒนาโมเดลโรงเรียนคุณภาพมุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบมืออาชีพของครูโดยยึดหลักการดังนี้

หลักการที่ 1 กำหนดเป้าหมายหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องบรรลุให้ชัดเจน

หลักการที่ 2 ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกรั้วเรียนโดยครูทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาและนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาผู้เรียน

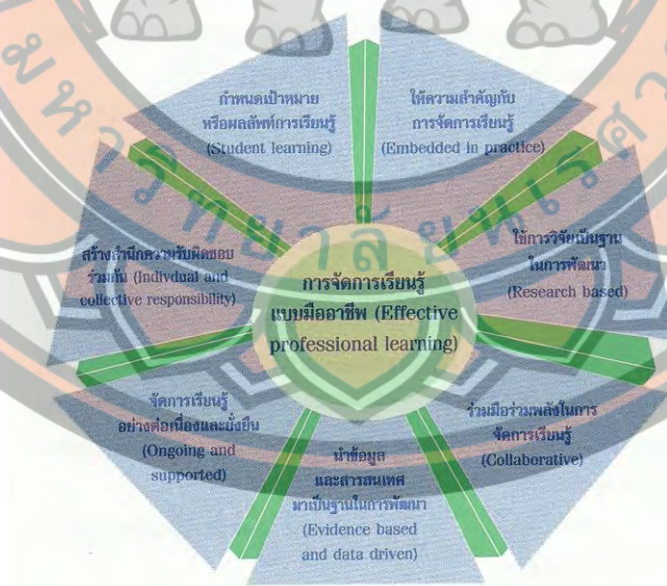
หลักการที่ 3 ใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพ

หลักการที่ 4 ร่วมมือรวมพลังในการจัดการเรียนรู้โดยบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เชิงวิชาชีพรวมทั้งมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

หลักการที่ 5 นำข้อมูลและสารสนเทศการเรียนรู้ของผู้เรียนมาเป็นฐานการพัฒนา

หลักการที่ 6 จัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานส่วนกลางและเครือข่ายในพื้นที่

หลักการที่ 7 สร้างภาวะความรับผิดชอบร่วมกันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ทั้งระดับชาติที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

ภาพ 10 หลักการสำคัญ 7 ประการ ของการจัดการเรียนรู้แบบมืออาชีพ

กรณีศึกษาที่ 4 วงจร SALT: ภาระความรับผิดชอบของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนของครู

“SALT” เป็นคำย่อมาจาก “School Accountability for Learning and Teaching” เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพที่ได้รับการออกแบบและพัฒนามาตั้งแต่ปี ค.ศ.1995 โดยกระทรวงการศึกษาของรัฐไรต์ไอแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา (Rhode Island State Department Of Education) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างภาระความรับผิดชอบให้กับโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอน โดยมีหลักการที่สำคัญ 10 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาและแก้ไข
2. การแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับจุดแข็งของกระบวนการจัดการเรียนรู้และการสอนในชั้นเรียน
3. การสร้างจุดแข็งในชั้นเรียนจำเป็นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษา
4. การใช้มาตรฐานการเรียนรู้จะช่วยผลักดันให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น
5. ความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปช่วยเหลือ
6. การใช้ข้อมูลสารสนเทศจะช่วยทำให้ทราบสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
7. การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพจะต้องผสมผสานกับงานที่ครูและทีมงานในโรงเรียนได้ปฏิบัติอย่างแท้จริง
8. ใช้คำสั่งรัฐเพื่อปกป้องความถูกต้องพื้นฐานและสนับสนุนการเรียนรู้และการเรียนการสอนอย่างตรงไปตรงมา
9. สร้างระบบภาระความรับผิดชอบในทุกหน่วยงานโดยกำหนดนโยบายที่ชัดเจนที่จะส่งผลกระทบต่อโรงเรียน
10. ให้มีการอภิปรายร่วมกันอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับมาตรฐานและการเรียนการสอน

“SALT” ประกอบด้วยกิจกรรมที่เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพ 5 กิจกรรมหลัก ดังนี้

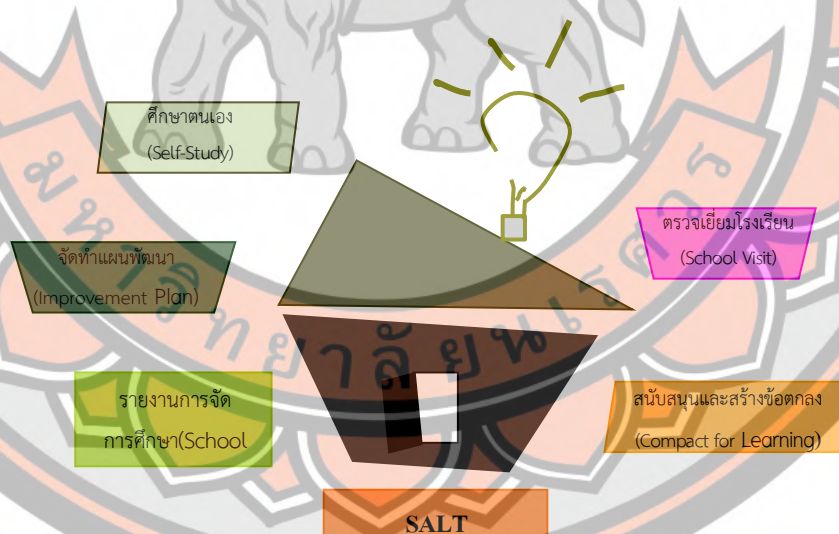
กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมการศึกษาตนเอง (Self-Study) เป็นกิจกรรมพัฒนาที่ทีมงานของโรงเรียนเพื่อให้บุคลากรเกิดความรู้ความสามารถ

กิจกรรมที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (Improvement Plan) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่จัดทำขึ้นจะนำโรงเรียนไปสู่เป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้โดยแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่จัดทำขึ้นต้องมีความละเอียด ลึกซึ้ง และเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย

กิจกรรมที่ 3 การตรวจเยี่ยมโรงเรียน (School Visit) เป็นกิจกรรมที่บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานทางการศึกษา มหาวิทยาลัย เขตพื้นที่การศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาเข้าไปตรวจเยี่ยมโรงเรียนเพื่อให้ข้อเสนอแนะ ช่วยเหลือและมีการจัดทำรายงานการตรวจเยี่ยมเพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะ/ข้อควรพัฒนาให้แก่โรงเรียน

กิจกรรมที่ 4 การสนับสนุนโรงเรียนและการสร้างข้อตกลงเพื่อเข้าไปช่วยเหลือโรงเรียน (Compact for Learning) เป็นการสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่างๆ ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้รวมทั้งเป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนภายหลังจากที่หน่วยงานต่างๆ ได้เข้าไปตรวจเยี่ยมโรงเรียนเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจและส่งเสริมให้โรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้

กิจกรรมที่ 5 การจัดทำรายงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน (School Report Night) เป็นการจัดทำรายงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนเสนอต่อชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพแล้วเกิดผลอย่างไรรวมทั้งเป็นการนำเสนอวิธีการที่ชุมชนเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียน แล้วไปสู่ความท้าทายที่เกิดขึ้นอย่างไร

ภาพ 11 วงจร “SALT”: ภาวะความรับผิดชอบของโรงเรียนกับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนของครู

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษางานวิจัยของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

กุสุมา สารสังข์ และคณะ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิธีดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบวิธีดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกจำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วริยา อ้นน่วม, วิลาสินี สระทองจันทร์ และสุทิพย์ สุราษฎร์มณี (2550) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการศึกษา การเปรียบเทียบสภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวมและทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และขนาดกลางกับขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นเพิ่มเติมควรมีการอบรมทำความเข้าใจในเรื่อง การประกันคุณภาพภายใน ให้กับครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ควรมีการติดตามกำกับดูแลทั้งระบบรายบุคคลและรายกลุ่ม หน่วยงานต้นสังกัดควรนิเทศติดตามตรวจสอบ และประเมินผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

เพชรรัตน์ ประเสริฐศิลป์, วันเพ็ญ ภูทับทิม และอรุวรรณ จันทร์ยานนท์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการปฏิบัติที่ดีของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2: ศึกษากรณีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอวังทอง ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษานิยมจัดโครงการ/กิจกรรมมากที่สุด ดังนี้ กิจกรรมวิถีพุทธ โครงการปรับภูมิทัศน์ กิจกรรมหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งโรงเรียน กิจกรรมการสอนโครงการงาน กิจกรรมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมอนามัยโรงเรียน กิจกรรมกีฬาดี โครงการพัฒนาบุคลากร กิจกรรมการจัดองค์กร กิจกรรมการกระจายอำนาจการบริหาร กิจกรรมพัฒนาสื่อ กิจกรรมสถานักเรียน กิจกรรมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และกิจกรรมบวรสัมพันธ์ โดยสถานศึกษาใช้ระบบวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งนำไปใช้เป็นแนวทางในการประกันคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

ยุทธชัย น้อยทรง (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า

- 1) สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มุกดาหาร อยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร อยู่ในระดับปานกลาง 3) ข้าราชการครูที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร โดยรวมไม่แตกต่างกัน 4) ข้าราชการครูที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร โดยรวมไม่แตกต่างกัน 5) ข้าราชการครูในโรงเรียนประเภทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร โดยรวมไม่แตกต่างกัน 6) ข้าราชการครูในโรงเรียนประเภทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร โดยรวมไม่แตกต่างกัน 7) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้เสนอแนวทางการพัฒนาจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ และด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ธีรพรธณ แจ้ใส (2552) ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเชียงคา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านที่ 1 การจัดระบบบริหารและการจัดระบบสารสนเทศ รองลงมาเป็นการปฏิบัติด้านที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านที่ 6 การประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านที่ 5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านที่ 7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านที่ 2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาซึ่งมีการปฏิบัติรองลงมาตามลำดับ

วิฑูรย์ หนูขาว (2552) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพ็ญศรี อ่อนกล้า (2553) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หลังรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ใน 8 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาประจำปี 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 8) การผดุงระบบประกันคุณภาพ ด้านการพัฒนาทุกด้านอยู่ในระดับมาก

รัตติยา คงรอด (2554) ศึกษาการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า 1) รูปแบบที่นำมาบริหารการประกันคุณภาพภายในเป็นรูปแบบการบริหารที่ประสบผลสำเร็จ โดยใช้วงจรคุณภาพ Deming (PDCA) การทำงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและการทำงานเป็นทีม ตลอดจนการนำตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพมาใช้ใน การกำหนดวิธีการประเมิน 2) คู่มือการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพช่วยพัฒนาโรงเรียนให้ผ่านการประกันคุณภาพภายใน ทุกด้านมีการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เน้นกระบวนการทำงานเป็นทีม สนองนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐและความต้องการของท้องถิ่น โรงเรียนกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเพื่อเป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษา จัดระบบที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนเพื่อเกิดการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการรายงานผลการดำเนินงานแสดงให้เห็นถึงการพัฒนา มีการตรวจสอบการดำเนินงานในทุกขั้นตอนทำให้ได้ข้อมูลในการจัดการศึกษา ทราบปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานที่ไม่บรรลุตามเป้าหมายและได้ผลลัพธ์ไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

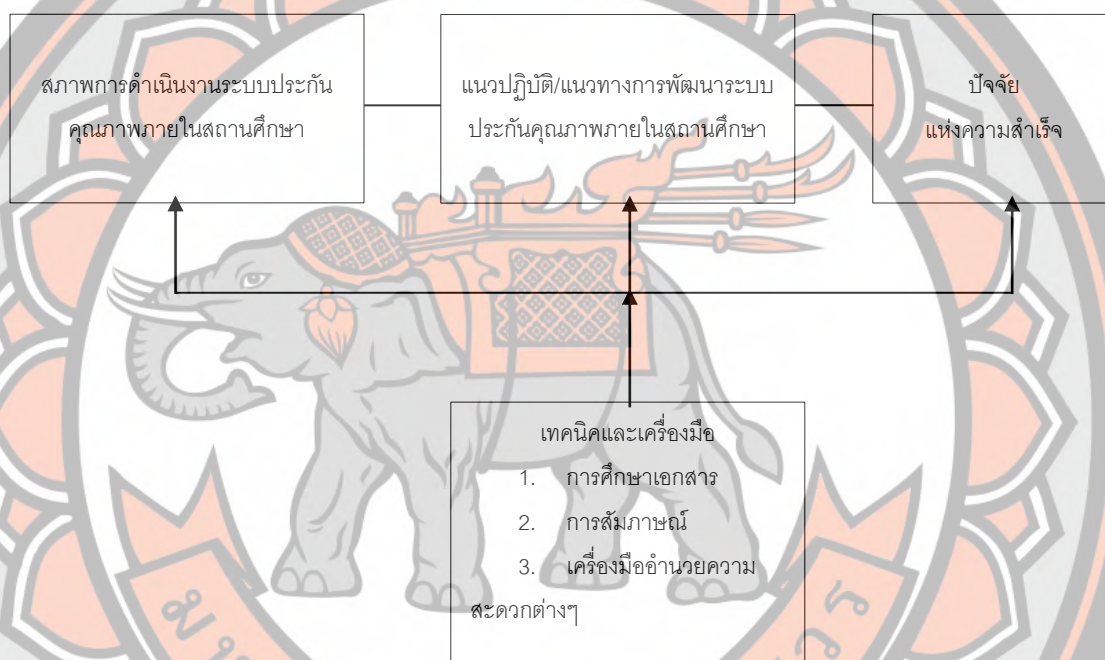
นพพรดี นามพุทธา (2555) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการศึกษา พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากการศึกษาเอกสารและการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีนวัตกรรมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่ประสบความสำเร็จ องค์ประกอบ 8 ด้าน คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีเป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 4) การเตรียมการเป็นการนำเอาทรัพยากรทางการบริหาร คือ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการและข้อมูลสารสนเทศ 2) การดำเนินการ เป็นการนำวงจร PDCA ไปดำเนินการพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาตามขั้นตอนที่กำหนด ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) 3) การสรุปผลการดำเนินงาน และ 4) การรายงานผลการปฏิบัติงาน มาบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยจากผู้วิจัย 10 คน เป็นงานวิจัยที่การศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2549-2555 ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 5 เรื่อง พบว่าเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำนวน 2 เรื่อง พบว่า วิธีดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ แนวปฏิบัติที่ดี การบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 3 เรื่อง พบว่า 1) รูปแบบที่นำมาบริหารการประกันคุณภาพภายในเป็นรูปแบบการบริหารที่ประสบผลสำเร็จ โดยใช้วงจรคุณภาพ Deming (PDCA) การทำงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและการทำงานเป็นทีม 2) องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีนวัตกรรมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่ประสบความสำเร็จองค์ประกอบ 8 ด้านคือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีเป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม หมู่ที่ 6 ถนนจรดวิถีถ่อง บ้าน น้ำดิบ ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

ภาพ 12 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพ 12 กรอบแนวคิดในการวิจัย แนวคิดในการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแนวปฏิบัติ/แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและปัจจัยแห่งความสำเร็จ ด้วยการใช้เทคนิคและเครื่องมือ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และเครื่องมือการอำนวยความสะดวกต่างๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นรูปแบบของการวิจัยที่มุ่งแสวงหา ข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน แนวทาง การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและปัจจัยแห่งความสำเร็จของโรงเรียน เพื่อนำ ข้อค้นพบที่ได้ไปเป็นแนวทางการปฏิบัติที่มีมาตรฐานและเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ โดยมีขั้นตอนการดำเนิน การวิจัย 8 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การเลือกสนามวิจัย
- ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมตัวเข้าสนาม
- ขั้นตอนที่ 3 การเข้าสนาม
- ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดแหล่งข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกสนามวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกสนามเพื่อศึกษา เป็นโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม หมู่ที่ 6 ถนนจรดวิถีถ่อง บ้านน้ำดิบ ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เนื่องจาก โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ได้รับรางวัลชนะเลิศเหรียญทอง OBEC AWARD ผู้บริหารยอดเยี่ยม ด้านนวัตกรรมและการจัดการเรียนการสอนปีการศึกษา 2555 “การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา” ADDIE MODEL

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมตัวเข้าสนาม

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยมีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากการศึกษาจากหนังสือ เอกสารและติดต่อขอข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 รวมทั้งได้จากข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) โดยผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

2. การติดต่อ/ศึกษาการเดินทาง

ผู้วิจัยประสานงานติดต่อกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อติดต่อขอเข้าทำงานวิจัยในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พร้อมนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ และเตรียมศึกษาเส้นทาง การเดินทางโดยการสอบถามจากเพื่อนทำให้ทราบเส้นทางอย่างคร่าวๆ

3. การเตรียมตัว

ผู้วิจัยมีการเตรียมเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน สมบูรณ์ และมีความชัดเจนมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การเข้าภาคสนาม

สนามที่ผู้ศึกษาจะเข้าไปเก็บข้อมูลนั้นเป็นโรงเรียน คือโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม โดยจะดำเนินการขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุญาต และผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม เพื่อใช้ในการขออนุญาตเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ

1. การเดินทาง

ผู้วิจัยเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวถึงโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม วันที่ 26 เดือน มีนาคม พ.ศ.2558 เวลา 08.30 น.

2. การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยพูดคุยสนทนากับผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัย และเข้าร่วมการประชุมในการจัดทำรายงานประเมินตนเอง(SAR)ร่วมกับคณะครูโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลรวบรวมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลในเอกสารการประเมิน

ตนเอง(SAR) แผนปฏิบัติการ รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 3 (พ.ศ.2554-2558) รวมทั้งแจ้งกำหนดการนัดหมายในการสัมมนาในวันที่ 26 - 27 เดือน มีนาคม พ.ศ.2558

2. ผู้วิจัยดำเนินการสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการและหัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา ตามประเด็นในแบบสัมมนาโดยใช้แบบสัมมนาและการบันทึกเทปเสียง ใช้เวลาในการสัมมนาคนละ ประมาณ 30 นาที

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญ โดยอาศัยหลักการเป็นตัวแทนที่ดี ประกอบด้วย ด้านบุคคล สถานที่ และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

1. ด้านบุคคล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ข้าราชการครู จำนวน 2 คน ได้แก่ หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน และแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

หัวหน้างานวิชาการ เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. สถานที่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม หมู่ที่ 6 บ้านน้ำดิบ ตำบลวังกระจับ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

3. เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แสดงข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เช่น แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานการประเมินตนเอง (SAR) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 3 (พ.ศ.2554-2558) เป็นต้น

4. เวลา ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการลงภาคสนาม เป็นระยะเวลา 2 วัน คือวันที่ 26-27 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2558 โดยใช้เวลาดังแต่เวลา 08.30 น. – 16.00 น.

ขั้นตอนที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

1.1.1 สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาตามเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประเด็นที่ศึกษา ดังต่อไปนี้

- 1) สภาพทั่วไปของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม
- 2) สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 3) แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 4) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1.2 สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ครูวิชาการ และหัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา ประเด็นที่ศึกษา ดังต่อไปนี้

- 1) สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2) แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 3) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.2 เครื่องมืออำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป

2. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.3 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงตามคำแนะนำ ในการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

2.5 หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.5.1 รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา อาจารย์ภาควิชาบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2.5.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แซ่ม้อย อาจารย์ภาควิชาบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2.5.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรรถวฤต จารุสาธิต อาจารย์พิเศษภาควิชาบริหาร และพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

2.6 ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

2.7 นำแบบสัมภาษณ์มาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดวิธีตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ จากเอกสารและการสัมภาษณ์

หลังจากตรวจสอบข้อมูลแล้วผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสรุปตามประเด็นที่ศึกษา และนำมาสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย (Analysis Induction) และการใช้ตารางการเปรียบเทียบข้อมูลจากรายละเอียดขั้นตอนที่ 1,3 และ 4 สรุปการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลดังตาราง

ตาราง 1 แสดงการวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม	- เอกสารของโรงเรียน เกี่ยวกับแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ รายงาน การประเมินตนเอง (SAR) - ผู้บริหารสถานศึกษา	- บันทึกข้อมูลใน ประเด็นที่เกี่ยวข้อง - สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา	- วิเคราะห์ เนื้อหาตาม ประเด็น - สรุปอุปนัย

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
<p>2. สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนน้ำติบพิทยาคม</p> <p>- กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา</p>	<p>กลุ่มบุคคลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้างานวิชาการ, หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา</p>	<p>- บันทึกข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้อง</p> <p>- สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้างานวิชาการ, หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา</p>	<p>- วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น</p> <p>- สรุปอุปนัย</p>
<p>- จัดทำแผนพัฒนาการจัดการของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา</p> <p>- ระบบบริหารสารสนเทศ</p> <p>- ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา</p> <p>- จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา</p> <p>- จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา</p> <p>- จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน</p>	<p>กลุ่มบุคคลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้างานวิชาการ, หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา</p>	<p>- บันทึกข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้อง</p> <p>- สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้างานวิชาการ, หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา</p>	<p>- วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น</p> <p>- สรุปอุปนัย</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
- จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษารายอย่างต่อเนื่อง			
3. แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำติบพิทยาคม - หลักการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา - รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา - กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	กลุ่มบุคคลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้างานวิชาการ, หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา	- บันทึกข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้อง - สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้างานวิชาการ, หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา	- วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น - สรุปอุปนัย
4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ - ปัจจัยภายใน - ปัจจัยภายนอก	กลุ่มบุคคลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้างานวิชาการ, หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา	- บันทึกข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้อง - สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้างานวิชาการ, หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา	- วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น - สรุปอุปนัย

ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาจะนำเสนอในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยข้อความเป็นสาระสำคัญบรรยายในการยกคำพูดของบุคคลที่สัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วจึงนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงกับข้อสรุปในแต่ละประเด็นการศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นรูปแบบของการวิจัยที่มุ่งแสวงหา ข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน แนวทาง การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาและปัจจัยแห่งความสำเร็จของโรงเรียน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้ไปเป็นแนวทางการปฏิบัติที่มี มาตรฐานและเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไป โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

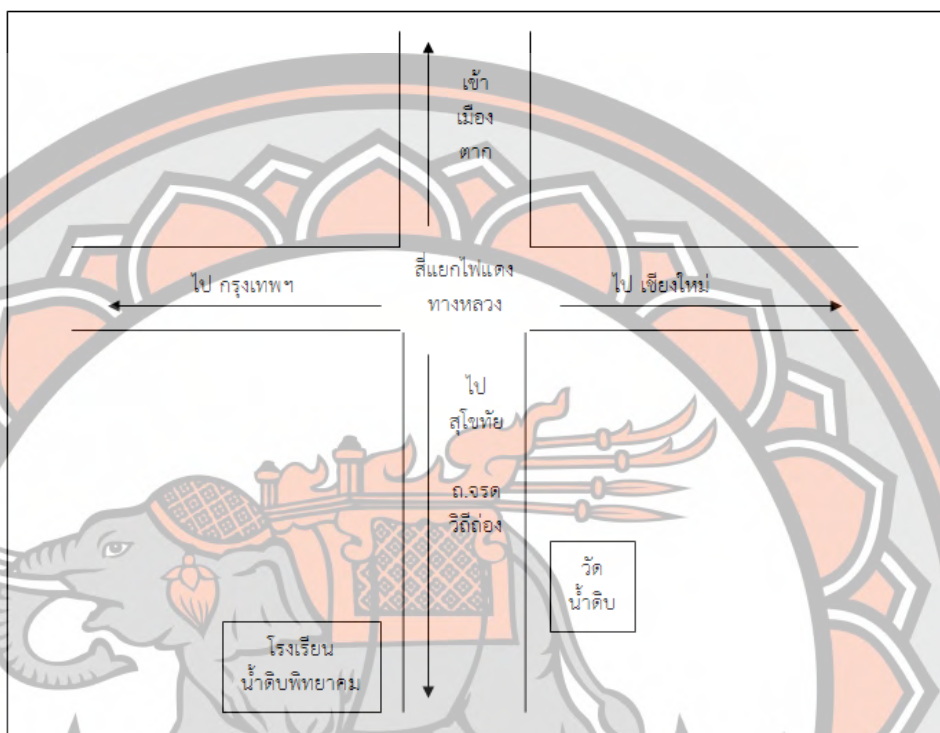
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไป โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีเนื้อที่ 20 ไร่ 2 งาน ตั้งอยู่ ตำบลวังประจบ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีเขตพื้นที่บริการ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 6 และหมู่ 7 ตำบลวังประจบ เปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2557ก)

ภาพ 13 แผนที่ทางกายภาพโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ที่มา: โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2557ก

ประวัติโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 น้ำดิบพิทยาคม ถนนจรดวิถีถ่อง ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีเนื้อที่ 20 ไร่ 2 งาน 52 ตารางวา ทิศเหนือยาว 165 เมตร ติดต่อกับถนนจรดวิถีถ่อง ทิศใต้ยาว 136 เมตร ติดต่อกับที่ดินของนางประเทือง หาญใต้ ทิศตะวันออกยาว 194 เมตร ติดต่อกับถนนเข้าหมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ ทิศตะวันตกยาว 194 เมตร ติดต่อกับถนนหมู่น้ำดิบพิทยาคม แต่เดิมนักเรียนได้ไปเรียนที่โรงเรียนบ้านวังประจวบ ต่อมาในปี พ.ศ.2515 ประชาชนร่วมมือกันก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว ขนาด 6 x 12 เมตร (ปัจจุบันได้ใช้เป็นโรงอาหารของโรงเรียน) โดยได้รับความร่วมมือจากนายอมร ไชยคำ ผู้จัดการบริษัท บ่อแร่กระจกอาซาฮีบริจาคเงินสมทบและจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้กับทางโรงเรียน เริ่มเปิดเรียนครั้งแรกมี นักเรียน 95 คน โดยมีนายบุญเกิด ทาป็น เป็นครูใหญ่ (โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2557)

ปี 2516 ก่อสร้างอาคารแบบ ป.1 ข. ด้วยงบประมาณ 150,000 บาท ขนาด 4 ห้องเรียน

- ปี 2517 ก่อสร้างบ้านพักครู แบบกรมสามัญ
- ปี 2517 กรมอนามัยได้ก่อสร้างถังเก็บน้ำฝน จำนวน 4 ถัง
- ปี 2521 ก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ป.1 กตึกจำนวน 3 ห้อง ด้วยงบประมาณ เป็นเงิน 194,500 บาท
- ปี 2521 ก่อสร้างส้วมขนาด 2 ที่นั่ง เป็นเงิน 5,000 บาท ด้วยเงินงบประมาณของ
ทางราชการ(ก่อสร้างบริเวณข้างบ้านพักครู)
- ปี 2523 บริษัทเหมืองแร่พงศ์เอราวัณ ได้ขุดสระน้ำให้กับโรงเรียน ขนาดกว้าง 30 เมตร
ยาว 30 เมตร ลึก 1 เมตร คิดเป็นมูลค่า 50,000 บาท ต่อมาได้รับงบประมาณจากกรมประมง
ในการขุดสระน้ำเลี้ยงปลาโดยทำการขุดในที่ที่เป็นสระน้ำเดิมขนาด 2 ไร่
- ปี 2523 ก่อสร้างรั้วคอนกรีตด้านหน้าโรงเรียนโดยได้รับความร่วมมือจาก คณะครูและประชาชน
- ปี 2523 ก่อสร้างอาคารเรียน แบบ สปช.105/26 ขนาด 4 ห้องเรียน ราคา 300,000 บาท
- ปี 2523 ก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์ แบบ 203 ราคา 300,000 บาท
- ปี 2523 ก่อสร้างส้วม แบบ 601/26 จำนวน 1 หลัง 4 ที่นั่ง ราคา 35,000 บาท
- ปี 2523 ก่อสร้างที่ประดิษฐานที่ไว้พระพุทธรูปประจำโรงเรียน โดยคณะครู,นักเรียน
และผู้ปกครองร่วมกันบริจาค
- ปี 2530 ก่อสร้างส้วม แบบ สปช. 601/26 ขนาด 4 ที่นั่ง ราคา 20,000 บาท
- ปี 2532 ได้รับงบประมาณต่อเติมชั้นล่างอาคารแบบ สปช.105/26 จำนวน 4 ห้องเรียน
เป็นเงิน 240,000 บาท
- ปี 2537 ก่อสร้างอาคารเรียนแบบ สปช.105/29 จำนวน 4 ห้องเรียน เป็นเงิน 1,393 บาท
- ปี 2537 ก่อสร้างส้วมแบบ สปช. 601/26 จำนวน 4 ที่นั่ง ราคา 35,000 บาท
- ปี 2537 ก่อสร้างห้องสมุดประชาชน โดยใช้งบประมาณ ส.ส เป็นเงิน 50,000 บาทและ
มาทำการต่อเติมจนแล้วเสร็จในปี 2543 คิดเป็นเงินรวม 150,000 บาท
- ปี 2533 ก่อสร้างอาคารโรงงานเครื่องปั้นดินเผาโดยบริษัทพัฒนาจักรจำกัด เป็นเงิน 1,021,530 บาท
- ปี 2533 ก่อสร้างเรือนเพาะชำ แบบ พ.1 ราคา 10,000 บาท
- ปี 2539 ก่อสร้างสนามบาสเกตบอล
- ปี 2540 ก่อสร้างรั้วลวดหนาม ด้านทิศตะวันออก ทิศตะวันตก และทิศใต้ เป็นเงิน 30,000 บาท
- ปี 2540 ก่อสร้างศาลพระภูมิ เป็นเงิน 15,000 บาท
- ปี 2544 ก่อสร้าง โรงอาหาร โดยรื้อย้ายอาคารโรงอาหารหลังเก่ามาสร้างใหม่ โดยได้รับ
การสนับสนุนค่าวัสดุจาก บริษัทโตโยต้าเมืองตาก จำกัด ประชาชน เป็นเงิน 99,000 บาท ปี 2544
ก่อสร้าง สนามตะกร้อ โดยเงินจากการจัดผ้าป่า และประชาชน เป็นเงิน 15,000 บาท

ปี 2544 ก่อสร้างลานกีฬาเอนกประสงค์ เป็นเงินงบประมาณ 99,000 บาท

ปี 2544 ก่อสร้างส้วม ขนาด 2 ที่นั่ง 1 ห้องน้ำ โดยงบประมาณจากทอดผ้าป่าและคู
บริจาคข้างอาคารอนุบาล เป็นเงิน 15,000 บาท

ปี 2547 ซื้รถ อีแต่น 1 คัน เป็นเงิน 71,000 บาท โดยใช้งบประมาณ จากกำไรสหกรณ์
ร้านค้าโรงเรียน 20,000 บาท จากการขายวัวโรงเรียน 3 ตัว เป็นเงิน 21,000 บาท และจากเงิน
ทอดผ้าป่า เป็นเงิน 30,000 บาท

ปี 2547 ก่อสร้างห้องส้วม 2 ที่นั่ง ห้องน้ำ 2 ห้อง โดยใช้งบประมาณ จากคณะครู
ผู้ปกครองบริจาค เป็นเงิน 30,000 บาท ข้างห้อง ป.3 อาคารเฉลิมพระเกียรติ

ปี 2547 ก่อสร้างประปา และห้องส้วม จำนวน 1 ที่ บริเวณข้างห้อง อาคารพญานาค
ใช้งบประมาณในการก่อสร้าง 60,000 บาท

ปี 2549 โรงเรียนได้ขออนุมัติเปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนบ้านน้ำดิบเป็นโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ปี 2549 นายประจวบ ขวัญมั่น ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ปี 2550 ได้รับจัดสรรงบประมาณจาก มูลนิธิปูนซีเมนต์ไทย จำนวน 100,000 บาท
เพื่อปรับปรุงอาคารเอนกประสงค์

ปี 2550 ได้รับจัดสรรอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมทางไกลเพื่อการศึกษา จากบริษัท
ผาแดงอินดรัสทรีจำกัด จำนวน 9 ชุด มูลค่า 100,400 บาท

ปี 2551 ได้รับจัดสรรงบประมาณ 100,000 บาท เพื่อปรับปรุงห้องศิลปะและห้องเกษตร

ปี 2551 ได้รับจัดสรรคอมพิวเตอร์พร้อมโปรแกรม จำนวน 2 ชุด จาก อบจ.ตาก

ปี 2552 ได้รับจัดสรรห้องเรียนอัจฉริยะ จาก อบจ.ตาก มูลค่า 1,999,000 บาท

ปี 2552 ปรับปรุงศูนย์ปฐมวัย จำนวน 100,000 บาท

ปี 2553 ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการสถานศึกษา (กองทุนวัว) และบริษัท
พัฒนินกร จำกัด จัดทำถนนคอนกรีต มูลค่า 200,000 บาท

ปี 2553 ได้รับจัดสรรงบประมาณ ปรับปรุงภาคเรียน สปช.103/29

ปี 2554 ปรับปรุงพัฒนินกร จำนวน 100,000 บาท

ปี 2554 จัดสรรห้องสหกรณ์ สินค้าโภชนาการ จำนวน 100,000 บาท

ปี 2554 ปรับปรุงห้องน้ำและบ้านพักครู จำนวน 90,000 บาท

ข้อมูลสภาพชุมชนโดยรวม

1. สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท การสร้างบ้านเป็นลักษณะ
หย่อมบ้านในญาติพี่น้อง บ้านครั้งตึกครั้งไม้ มีประชากรประมาณ 1,250 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบ
โรงเรียน ได้แก่ ด้านทิศตะวันตกติดชุมชนหมู่บ้าน ด้านทิศเหนือติดกับถนนจรดวิถีถ่อง

ด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ ติดกับที่ดินสาธารณะประโยชน์และไร่มันสำปะหลังของชุมชน อาชีพหลักของชุมชน คือ รับจ้างและเกษตรกรรม ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี / ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือสงกรานต์ ทำบุญถนน (ทำบุญกลางบ้าน)บวงสรวงเจ้าพ่อน้ำดิบ

2. ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพหลัก คือ รับจ้าง ส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธ ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี 45,000 บาท จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 3 คน

3. โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่มีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนเป็นอย่างดี เช่น เข้มืองแร่บุญบันดาล เข้มืองแร่พิพัฒน์กร ซึ่งทำการถลุงแร่เฟลด์สปาร์ ทางโรงเรียนได้นำนักเรียนเข้าเยี่ยมชมและศึกษาจากแหล่งเรียนรู้นี้ ตลอดจนได้รับการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นอย่างดีเสมอมา

หมู่บ้านน้ำดิบตั้งอยู่ในพื้นที่แห้งแล้ง ไม่มีแหล่งน้ำต้องคอยนำฝนจากธรรมชาติทำให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา มีรายได้ที่ไม่แน่นอน ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน

อักษรย่อ

น.ด.พ.

สัญลักษณ์โรงเรียน

รูปพญานาค

ปรัชญาของโรงเรียน

มีปัญญาประเสริฐกว่าทรัพย์

คำขวัญของโรงเรียน

รู้เวลา รู้หน้าที่ มีวินัย

ปรัชญาของโรงเรียน

มีวินัย ไหว้งาม

วิสัยทัศน์

ภายในปีการศึกษา 2560 จัดการศึกษาให้เด็กพิเศษเรียนรวมในเขตบริการได้รับการศึกษาชุมชนมีส่วนร่วมใช้ระบบสารสนเทศสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เด็กผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดี มีจิตสาธารณะ ดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและร่วมเรียนรู้กับประชาคมอาเซียน (โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2558)

พันธกิจ

1. ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษเรียนรวมในเขตบริการได้รับการศึกษาตามศักยภาพ
2. ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมการใช้ระบบสารสนเทศสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยกับเด็ก ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ชุมชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

4. พัฒนาการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและขั้นพื้นฐานให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

5. ส่งเสริมให้ครู และผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

6. ส่งเสริมปลูกฝังให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา เด็ก ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นคนดีและมีจิตสาธารณะตามเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

7. พัฒนาการดำเนินของโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

8. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เด็ก ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมเรียนรู้กับประชาคมอาเซียน

เป้าหมาย

1. เด็กพิเศษเรียนรวมได้รับการศึกษาในเขตบริการร้อยละ 100 ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2. ชุมนร้อยละ 90 เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษา เด็ก ผู้เรียน ชุมน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร้อยละ 90 ใช้ระบบสารสนเทศสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย

4. โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัยเป็นโรงเรียนต้นแบบการประกันคุณภาพภายใน

5. ครูและบุคลากรทางการศึกษา เด็ก ผู้เรียนร้อยละ 100 มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

6. ครูและบุคลากรทางการศึกษา เด็ก ผู้เรียนร้อยละ 100 มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นคนดี มีจิตสาธารณะสอดคล้องกับอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

7. โรงเรียนมีการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

8. ครูและบุคลากรทางการศึกษา เด็ก ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 90 ร่วมเรียนรู้กับประชาคมอาเซียน

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

ยิ้มง่าย ใจกว้าง

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา

โรงเรียนเพื่อนพาท่า (ระบบประกันคุณภาพ)

ผลงานดีเด่น

สถานศึกษา

1. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
2. โรงเรียนเพื่อนพาท่าระบบประกันคุณภาพ
3. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง

4. โรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ
5. รางวัลชมเชยกิจกรรมห้องสมุด 3D ประจำปีการศึกษา 2554
6. โครงการคุณธรรมสำนึกดีถวายในหลวง ปีการศึกษา 2554
7. สถานศึกษายอดเยี่ยมด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา OBEC

AWARD ปี 2555

ผู้บริหารสถานศึกษา

1. OBEC Award ระดับเหรียญทอง ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน
2. Best Practice ด้านกระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมดีเด่น
3. ที่ปรึกษาโครงการสำนักดี CSR ปีการศึกษา 2554
4. รางวัลศิษย์เก่าดีเด่นด้านบริหารจัดการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ครู

1. Best Practice ด้านสื่อการเรียนการสอนเด็กเรียนร่วม
2. ที่ปรึกษาโครงการสำนักดี CSR ปีการศึกษา 2554
3. รางวัลหนึ่งแสนครูดี

จำนวนนักเรียน

ตาราง 2 แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ระดับชั้นเรียน	จำนวนห้อง	เพศ		รวม
		ชาย	หญิง	
ชั้นอนุบาล 1	1	9	5	14
ชั้นอนุบาล 2	1	9	12	21
รวม	2	18	17	35
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1	6	13	19
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	1	10	4	14
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	1	4	12	16
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	14	10	24
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1	11	10	21
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	1	12	12	24
รวม	6	57	61	118

ตาราง 2 (ต่อ)

ระดับชั้นเรียน	จำนวนห้อง	เพศ		รวม
		ชาย	หญิง	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	1	10	7	17
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	1	10	5	15
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	1	2	9	11
รวม	3	22	21	43
รวมทั้งหมด	11	97	99	196

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 18 พฤษภาคม 2558

ที่มา: โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2558

จำนวนข้าราชการครูโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ตาราง 3 แสดงจำนวนครูประจำการโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	อายุราชการ	ตำแหน่ง/วิทยฐานะ	วุฒิ	วิชาเอก
1	นางสุวรรณี กลางประพันธ์	53	31	ครู คศ.3	คป.	สังคม
2	นางอดิพร น้อมนุช	56	34	ครู คศ.2	กศ.บ.	ปฐมวัย
3	นางเทียมจันทร์อรุณโกวิท	52	31	ครู คศ.2	คป.	ประถม
4	นางยุพิตพรพรรณ ไทนสังข์อินทร์	56	36	ครู คศ.2	คป.	วิทยาศาสตร์
5	นางชลัษย์รัตน์ วรรณโรจนา	54	32	ครู คศ.2	คป.	คหกรรม
6	นางอรทัย ทองมั่ง	52	23	ครู คศ.2	คม.	หลักสูตร
7	นางพัชรีกาล เพชรดวง	43	25	ครู คศ.2	กศ.บ.	วิทยาศาสตร์
8	นางพรพรรณ วงษ์สงวน	45	22	ครู คศ.2	ศษ.บ.	ภาษาไทย
9	นายสุวัฒน์ เต่าเล็ก	43	20	ครู คศ.2	คป.	คณิตศาสตร์
10	นางสาวนันทนา เนื้อไม้	49	19	ครู คศ.2	กศ.ม.	บริหารฯกีฬา

ตาราง 3 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	อายุราชการ	ตำแหน่ง/วิทยฐานะ	วุฒิ	วิชาเอก
11	นางกนกวรรณ นะมิตร	37	13	ครู คศ.2	คป.	ปฐมวัย
12	นางสาวเบญจวรรณ จันทฤทธิ์	27	1	ครูผู้ช่วย	คป.	ภาษาอังกฤษ
13	นางสาวสุนีย์ จารุ	26	1	ครูผู้ช่วย	คป.	บัญชี

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 18 พฤษภาคม 2558

ที่มา: โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2558

ตาราง 4 แสดงจำนวนครูอัตราจ้างโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	ประสบการณ์การสอน(ปี)	วุฒิ	วิชาเอก
1	นางสาวจุฑาทิพย์ กุณะ	25	1	ป.ตรี	คอมพิวเตอร์
2	นางสาวกรรณิการ์ พุเขียว	27	3	ปวช.	บัญชี
3	นายณัฐศิษฐ์ ศรีสมบูรณ์	27	5	ป.ตรี	คอมพิวเตอร์

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 18 พฤษภาคม 2558

ที่มา: โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2558

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

จากผลการสัมภาษณ์ เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ใช้งานประกันคุณภาพเป็นหัวใจของการบริหารงานและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ครูรับผิดชอบตามมาตรฐาน วิเคราะห์มาตรฐานฐานและสร้างเครื่องมือดำเนินงาน สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...วิธีการของโรงเรียนก็คือเราพยายามสร้างความตระหนักให้กับครูทุกคน ว่างานประกันคุณภาพนั้นเป็นหัวใจแล้วงานประกันคุณภาพไม่ว่าจะอยู่ส่วนไหนทุกที่ นะครับไม่ว่าโรงเรียนไหนก็ตามก็ต้องมีงานประกันคุณภาพเพราะฉะนั้นเราจึงใช้งานประกันคุณภาพมาคุมงาน คุมงานบริหารทั้ง 4 งาน ซึ่งจริงๆ แล้วงานประกันคุณภาพเป็นงานวิชาการ แต่ โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมนั้นเองงานประกันคุณภาพเป็นงานหลัก มาคุมงาน บริหารงานทั้งหมดเลย

...โรงเรียนจึงเอางานประกันคุณภาพมาเป็นหลัก มาเป็นหัวใจของงานทั้งหมด

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...พูดถึงเรื่องประกันคุณภาพภายในที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของเรา การทำงาน ก็คือมันจะมีคำสั่งออกมาเนาะ ครูแต่ละคนก็ทำตามแต่ละมาตรฐานแล้วก็รับผิดชอบ ในมาตรฐานของตัวเอง มีการปรับปรุงตลอด ก่อนจะทำก็จะมีการวิเคราะห์มาตรฐาน สร้างเครื่องมือเป็นนวัตกรรม

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

...พอ.ก็จะประชุมชี้แจงแล้วก็มอบหมายครูตามมาตรฐานของประกันภายใน

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

2. โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้ดำเนินงานบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร และ ความสามัคคีของคณะครูทุกคน ทำงานเป็นทีม ทุกคนมีความตระหนัก (Awareness) ความพยายาม (Attempt) ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ (Achievement) ของงานอย่างเป็นระบบและ ตรวจสอบได้ส่งผลให้เกิดความยั่งยืน (Accredited System) สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...สำหรับการประกันคุณภาพ ที่นี้ในส่วนเรื่องของความสำเร็จของโรงเรียนนั้น จริงๆ แล้วเราเริ่มจากความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นความตระหนักว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น

...ให้เห็นความสำคัญ ให้เข้าใจ เมื่อทุกคนมีความตระหนักแล้วทุกคนก็จะมี ความพยายามนะครับ เปลี่ยนจากความตระหนักนั้นมาเป็นความพยายามที่จะทำงาน ใ้ใหม่ครับ

...จากความพยายามจนในที่สุดนั้นความพยายามก็จะไปสู่ความสำเร็จ Achievement ก็คือความสำเร็จ สุดท้ายโรงเรียนก็ประสบความสำเร็จนะครับ เราก็ทำอย่างต่อเนื่องภายใต้ Concept ที่ว่า ทำทุกคน ทำทุกวัน ทำอย่างต่อเนื่องๆ ทำงานแบบไฟลุ่มซอนทำไปทีละเล็กละน้อย

...ในที่สุดงานประกันคุณภาพของโรงเรียนมันกลายเป็นความสำเร็จ กลายเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียน เป็นวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...ครูทุกคนก็จะช่วยวิเคราะห์เพิ่มเติม ทุกคนก็จะช่วยทำ เอาขึ้น ไปรเจคเตอร์ อย่างนั้นะคะ ก็จะช่วย ร่วมกันทำแล้วก็มีประเมินประเมินตามรายชั้น

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

3. โรงเรียนน้ำดิบพิทยาเป็นโรงเรียนแกนนำ โรงเรียนเพื่อนพาทำ(ระบบประกันคุณภาพการศึกษา) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1

...อันดับแรกโรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบเพื่อนพาทำ

...เป็นที่ยอมรับของตามสำนักงานเขตฯ ของเราสำนักงานเขตฯ ดาก เขต 1

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

4. การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ได้ดำเนินงานตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม 8 ประการดังนี้

4.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม โรงเรียนได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย 11 มาตรฐาน 51 ตัวบ่งชี้ มีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จและวิเคราะห์แต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ชัดเจน มีการประกาศเป้าหมายให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ และจัดทำเอกสารมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไว้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...โรงเรียนต้องประกาศว่าโรงเรียนนำดิบพิทยาคมเรื่องประกาศใช้มาตรฐาน เพราะฉะนั้นเราประกาศใช้มาตรฐานกระทรวง 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ แล้วก็ 11 มาตรฐาน 51 ตัวบ่งชี้

...ต่อไปโรงเรียนก็เอามาตรฐานนั้นมามาตรฐานที่โรงเรียนประกาศใช้นั้นมา กำหนดค่าเป้าหมายนะครับว่ามาตรฐานที่ 1 ในปีการศึกษา 2557 เราจะกำหนดค่า เป้าหมายเอาไว้อยู่ในระบบดีมาก ก็กำหนดเอาไว้ ก็คือเอาทุกมาตรฐานเอาทุกตัวชี้วัดมา กำหนดเป็นค่าเป้าหมายก่อน...ซึ่งการกำหนดค่าเป้าหมายนี้เราก็จะมีการกำหนดค่า เป้าหมายใน 2 ลักษณะคือ ค่าเป้าหมายเชิงปริมาณ กับค่าเป้าหมายเชิงคุณภาพ

...เพราะฉะนั้นโรงเรียนก็จะมีคู่มือในการวิเคราะห์มาตรฐานถึง 2 เล่ม ก็คือคู่มือ การวิเคราะห์มาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัววิเคราะห์มาตรฐานปฐมวัย

...คู่มือทั้งสองเล่มนั้น นั่นก็จะเป็นคู่มือว่าในแต่ละมาตรฐาน แต่ละตัวบ่งชี้จะทำ อะไร มันก็จะเป็นตัวชี้วัด เสร็จแล้วเมื่อเรากำหนดค่าเป้าหมาย วิเคราะห์มาตรฐานเสร็จ แล้ว เราก็มีการประกาศใช้ ทำรูปเล่มประกาศให้คุณครูทราบ เสร็จแล้วเราก็ทำโครงการ แผนงานกิจกรรมนะครับ

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...เรามีการวิเคราะห์มาตรฐาน วางเป้าหมาย กำหนดเกณฑ์ สร้างเครื่องมือเพื่อ มาทำให้ถูกต้องเกี่ยวกับมาตรฐานในแต่ละมาตรฐาน

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

...การกำหนดมาตรฐานการศึกษานี้เราก็จะยึดของกระทรวงเป็นหลัก... เขาก็จะมีตัวชี้วัดของแต่ละมาตรฐาน เราก็จะไปจัดทำแผนการสอน จัดทำแผนการสอนเพื่อไป จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

4.2 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนนำดิบพิทยาคม ที่มุ่งคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษา โดยดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโรงเรียน ปรับปรุงแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการของโรงเรียน แผนงบประมาณ แบบมีส่วนร่วมและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ โรงเรียนนำดิบพิทยาคมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี

การศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณแผน Road Map แผนยกระดับมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...ในองค์ประกอบที่ 2 ก็จะเริ่มมีการทำแผน แผนใหญ่ที่สุดของโรงเรียนคือ แผนกลยุทธ์ แผนกลยุทธ์โรงเรียนก็จะมีซึ่งเป็นแผนระยะกลาง 3-5 ปี นะครับจากแผนกลยุทธ์ ก็จะมีแผนปฏิบัติการนะครับ จากแผนปฏิบัติการก็จะเอาไปล้อมาจากแผนกลยุทธ์นะครับ เสร็จแล้วที่โรงเรียนก็มีอีกแผนหนึ่งก็คือแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ

...นอกจากโรงเรียนจะมีแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา แผนงบประมาณแล้ว โรงเรียนของเราก็ยังมีแผนต่างๆ ที่จัดทำขึ้นมาเช่น แผนพัฒนา คุณภาพ road map เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์เป็นแผนเฉพาะกิจที่เราต้องการ เน้นเป็นจุดๆ ไป

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...เราจะมีการจัดทำแผน แผน..แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการแผนอื่นๆ เพื่อให้เกี่ยวข้องกับ การทำในแต่ละมาตรฐาน ให้สอดคล้องกัน

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

4.3 การจักระบบบริหารและสารสนเทศ พบว่าโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้บริหารจัดการตามหลัก (หก สี่ สาม) หลักคือการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) สี่คือ ดำเนินการจัดโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป สามคือ เก่ง ดี งาม มีการ กำหนดผู้รับผิดชอบ บทบาทหน้าที่และวางแผนการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศตามภารกิจของ สถานศึกษา ได้แก่ สารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา สารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน สารสนเทศเพื่อ การบริหารงานวิชาการ สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ สารสนเทศเพื่อการรายงานการพัฒนา คุณภาพการศึกษา มีข้อมูลสารสนเทศจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจุบัน และสามารถนำมาใช้ได้ทันที สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...ในองค์ประกอบที่ 3 จะเป็นเรื่องของการบริหาร และสารสนเทศการจักระบบ บริหารการจักระบบบริหารจัดการของโรงเรียน โรงเรียนของเรา ของผมนี้จะใช้รูปแบบการ

บริหารในลักษณะของ หก-สี่-สาม ในการบริหารแบบ หก-สี่-สาม หก ก็คือการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลหรือ Good governance นะครับ ใน Good governance มันก็จะมีองค์ประกอบของ SBM คือใช้โรงเรียนเป็นฐานมารวมกัน นี่ก็คือ หก นะครับ ก็จะมี 6 หลักเสร็จแล้ว สี่ สี่ก็คือ การบริหารตามบทบาทหน้าที่หรือตามภารกิจของโรงเรียน 4 ด้าน คือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานการเงินงบประมาณ การบริหารงานบุคคลแล้วก็การบริหารงานทั่วไป ไซ้ใหม่ครับ สุดท้ายนั้นก็คือ สาม สามก็คือ เก่ง ดี งาม คือการบริหารงานเพื่อให้เด็กเป็นคนดี นะครับ ให้เด็กเป็นคนเก่ง ให้เด็กเป็นคนงาม งามน้ำใจ งามความเป็นไทย เพราะฉะนั้นบริบทของโรงเรียนของเราด้านการบริหารจัดการหรือระบบบริหารเราจะใช้ หก-สี่-สาม หกก็คือ Good governance สี่ก็คือระบบการบริหารงาน 4 ฝ่าย สามก็คือ เก่ง ดี งาม นะครับ

... ส่วนเรื่องของข้อมูลสารสนเทศ โรงเรียนจะมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ แยกออกเป็น 4 งาน เช่นกันก็คือ งานวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศก็ถ้าอาจารย์ไปที่โรงเรียนก็จะเห็นว่าจะมีการนำเสนอข้อมูล ในลักษณะของสถิติ เป็นกราฟ อันนี้ก็คือสิ่งที่มองเห็นแล้วก็มีการจัดเก็บข้อมูลทางวิชาการนะครับไว้ในแผ่นข้อมูล

... เพราะฉะนั้นข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนจึงเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญ แล้วก็ต้องสามารถที่จะ link ได้ ซึ่งการจัดเก็บระบบข้อมูลสารสนเทศมันก็จะเก็บได้สามที่ คือหนึ่ง เก็บไว้ที่ฝ่ายวิชาการ สองเก็บไว้ฝ่ายเทคโนโลยี สามตัวผม คือตัว ผอ.

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...การจัดระบบสารสนเทศก็คือ ผอ. ได้จัดโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเรา นะคะ คือมีคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

... สองคือโรงเรียนกำหนดครูที่รับผิดชอบระบบสารสนเทศ โดยจัดให้เป็นหมวดหมู่คะ แยกเป็น 4 ฝ่าย ก็คือให้ครูคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนได้เก็บข้อมูล เก็บข้อมูลนักเรียน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือว่า SAR online โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ฝ่ายคะ คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคลากร ฝ่ายการเงินและบริหารทั่วไป

... สามก็คือโรงเรียนได้นำระบบสารสนเทศที่จัดข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานแล้วก็พัฒนาการเรียนการสอน ...ครูคอมพิวเตอร์จะเป็นคน

จัดการและก็คอยอัปเดตตลอดให้เป็นปัจจุบันก็จะมีคนรับผิดชอบในแต่ละระบบ ไม่ว่าจะเป็น

เป็นข้อมูลนักเรียน ระบบ SAR online ก็แบ่งหน้าที่กันไป

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

...ในระบบประกันนี้ก็จะมีการจัดเป็นแฟ้มแต่ละมาตรฐาน มาตรฐานที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 ที่ 5 ไล่ไป ก็จะมีแฟ้มสำหรับจัดเก็บเอกสาร ข้อมูลต่างๆ นะคะก็จะมี มีห้องเก็บเอกสารคือ ผอ.นี่ก็จะกลัวเอกสารหายแกก็จะซื้อลิ้งให้เก็บโดยเฉพาะว่าของมาตรฐานใด ก็เก็บไป แล้วเวลาจะมาไซ้ เราก็เอามาไซ้แต่ละมาตรฐาน

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

4.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีการแต่งตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ กิจกรรม อย่างชัดเจน มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่ายมีการนิเทศ ติดตามการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จ กำหนดโครงการกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...วิธีการดำเนินงานของเราก็คือเราก็แต่งตั้งคุณครูที่จะมีหน้าที่ในการดำเนินงานตามคำสั่ง พอในแต่ละเดือนเราก็จะมีการประชุมนะครับเราก็จะประชุมวิชาการกับประชุมประจำเดือน เพราะฉะนั้นในแผนงานและโครงการของคนใด ก็จะต้องเอาเข้าก่อนหนึ่งเดือน

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...โรงเรียนจะมีคำสั่งแต่งตั้งให้ครู สภานักเรียน ดำเนินงาน กันอย่างชัดเจน ก็คือครูที่รับผิดชอบในหน้าที่ต่างๆ ก็จะมีคำสั่งแต่งตั้งอย่างชัดเจน นักเรียนก็มีการประชุมสภานักเรียนแบ่งหน้าที่กัน รับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ที่เป็นสภานักเรียน... โรงเรียนจะได้การส่งเสริม การสนับสนุน จากชุมชน ผู้ปกครอง ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล มีการนิเทศติดตาม กิจกรรมของโรงเรียน

...โรงเรียนมีการบริหารจัดการ โดยองค์คณะบุคคลของโรงเรียน โดยมีการประชุมอย่างน้อย ภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้คณะบุคคล อนุมัติ และเห็นชอบ... มีการจัดทำแผนโดยพิจารณาจากแผนงาน โครงการและแผนกลยุทธ์ จากกลยุทธ์ของโรงเรียน ค่ะก็คือ

โรงเรียนมีการจัดทำปฏิทินงาน ปฏิทินวิชาการ ปฏิทินประชุมสูงสุดสัปดาห์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงาน แล้วก็โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการเดือนละ 1 ครั้ง แล้วก็มีการประชุมวิชาการ แล้วก็ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนจะได้รับความเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วนะค่ะ

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

...ผอ.ก็จะมีคำสั่งมอบหมายงานให้ครูแต่ละคน ว่าใครมีหน้าที่รับผิดชอบโครงการอะไร กิจกรรมอะไร ทุกก็จะปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย ครูที่รับผิดชอบในแต่ละมาตรฐาน ก็จะไปหาข้อมูลมาตรฐานที่ตนเองรับผิดชอบ

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

4.5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ดำเนินการโดยแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียน ส่งเสริมครู ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อติดตามตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนตลอดปีการศึกษา ตามมาตรฐานศึกษาที่โรงเรียนกำหนด และสร้างคู่มือการติดตามตรวจสอบและประเมินภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...ในส่วนของเรื่องของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาเองจากว่าโรงเรียนของเราก็มีการจัดทำคู่มือจะมีคู่มืออยู่เล่มหนึ่ง จะเป็นคู่มือการตรวจสอบว่าแต่ละมาตรฐานและตัวชี้วัดเราจะตรวจสอบอะไรจะมีคู่มือคู่มือจะมีอยู่ 2 ส่วนคือ คู่มือตรวจสอบขั้นพื้นฐานกับคู่มือตรวจสอบปฐมวัยเพราะฉะนั้นเมื่อเราแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบเขาก็จะหยิบคู่มือเล่มที่โรงเรียนทำไว้ได้เลย

...เพราะฉะนั้นของเราเป็นจุดเด่นที่ว่าเรามีคู่มือในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพทั้งระบบครับ

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการเดือนละ 1 ครั้ง แล้วก็มีการประชุมวิชาการ แล้วก็ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนจะได้รับความเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว

...อันแรกเลยจะมีการวิเคราะห์ก่อน มีการวิเคราะห์แล้วก็ออกแบบพัฒนา มาดำเนินการ สุดท้ายก็คือมาประเมินผล_ ประเมินผลของตัวเองก็คือ เป็นการประเมิน มาตรฐานหรือว่าประเมิน หรือว่าสรุปโครงการต่างๆ เวลาที่เราจะสรุปโครงการต่างๆ ก็คือ เราจะทำแบบ PDCA อิม.. ในการทำโครงการ

...โรงเรียนจะได้การส่งเสริม การสนับสนุน จากชุมชน ผู้ปกครอง ท้องถิ่น เข้ามา มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล มีการนิเทศติดตาม กิจกรรมของโรงเรียน

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

4.6 การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานของสถานศึกษา โรงเรียนได้แต่งตั้ง คณะกรรมการประเมินคุณภาพภายใน ประกอบด้วยคณะกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ คณะกรรมการ ประเมินภายใน คณะอนุกรรมการ คณะกรรมการรวบรวมและรายงาน เพื่อประเมินตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...การประเมินคุณภาพภายในโดยปกติแล้วเราก็จะมีการประเมินตนเองซึ่งเรา เรียกว่า SAR การประเมินตนเองเราต้องมีคณะกรรมการซึ่งโรงเรียนของเราก็จะมีการ แต่งตั้งคณะกรรมการนะครับอย่างน้อย 3 ชุด สามชุดนี้ก็จะ เป็น 1 ชุดก็จะเป็น บุคคลภายนอกที่สำนักงานเขตฯขึ้นทะเบียนไว้ ว่าเป็นผู้ประเมินเราก็จะเลือกมาหนึ่งคน เราก็จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินภายใน โดยโรงเรียนก็จะแต่งตั้งไม่น้อยกว่า 3 คน เราก็จะเชิญ ผอ. หนึ่งคนจากโรงเรียนหนองเสือพิทยาคม ซึ่งสำนักงานเขตฯได้ขึ้นทะเบียน ไว้เป็นผู้ประเมินนะครับ เสร็จแล้วก็มีการประเมินที่โรงเรียนอีกสองคนให้เป็น กรรมการชุดที่ 1

...คณะกรรมการประเมินกรรมการชุดที่ 2 เราก็จะแต่งตั้งอนุกรรมการนะครับ โรงเรียนก็จะมีอนุกรรมการ อนุกรรมการเราก็จะแต่งตั้งอนุกรรมการทั้งหมด 15 คน นะ ครับตามมาตรฐาน อนุกรรมการก็มีหน้าที่ช่วยกรรมการประเมินตรวจสอบเครื่องมือใน การประเมิน ในการคิดคำนวณ เพราะฉะนั้นโรงเรียนก็จะมีอนุกรรมการ อนุกรรมการก็จะมี หน้าที่เป็นคนประเมินตามมาตรฐานที่ตัวเองรับผิดชอบ

...คณะกรรมการชุดที่ 3 ก็จะเอาผลการประเมินของแต่ละมาตรฐาน มารวบรวมเป็น ภาพของโรงเรียนพอนี้ก็ออกมัยครับ กรรมการชุดที่ 3 ก็ทำหน้าที่คีย์ข้อมูลรวบรวมเห็นใหม่ครับ เพราะฉะนั้นของโรงเรียนการประเมินคุณภาพภายในของเราก็จะมีคณะกรรมการ 3 ชุด โรงเรียน

ผมนคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง อนุกรรมการ และคณะกรรมการรวบรวม เมื่อรวบรวมเสร็จแล้วก็ทำรายงานเป็นรูปเล่ม แล้วก็นำผลการประเมินนี้เสนอคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นชอบ ก็ส่งไปหน่วยงานต้นสังกัด ขึ้นเว็บไซต์แล้วก็เอาไปทำ SAR online ได้ยว่ะครับ เพราะฉะนั้นของโรงเรียนเรา ก็จะมีคณะกรรมการครบในองค์ประกอบก็จะมี อยู่ในคำสั่งนะครับ คำสั่งก็จะมีคณะกรรมการทั้งหมด 3 ชุด

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน คุณภาพภายในของโรงเรียนนำดิบ พัทธาคม ซึ่งประกอบไปด้วย คณะกรรมการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ก็คือมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผอ.ครูวิชาการระดับปฐมวัย ประถม มัธยม ค่ะ แล้วก็จะมี คณะอนุกรรมการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน ก็คือจะมีครูแล้วก็ผู้รับผิดชอบตามมาตรฐาน ค่ะ ก็คือมีครูผู้รับผิดชอบมาตรฐาน 15 คน ครูปฐมวัย 2 คน แล้วก็จะมีคณะกรรมการรวบรวม และจัดทำรายงานประจำปี ก็จะมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผอ.ครูระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยม แล้วก็เจ้าหน้าที่ธุรการเพื่อรวบรวมข้อมูล นะคะ ในการทำ SAR แล้วก็นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบ แล้วก็นำ SAR ที่ได้ไปเผยแพร่ให้ผู้ปกครอง นักเรียนหรือว่า สาธารณชน

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

7. การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โรงเรียนจัดทำรายงานคุณภาพ การศึกษาประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดาก เขต 1 ผู้ปกครอง ชุมชนให้ทราบ สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...เพราะฉะนั้นในองค์ประกอบที่ 7 โรงเรียนก็จะมีการจัดทำ SAR โดยมี คณะกรรมการชุดที่ 3 เสร็จแล้วก็เอาผลการประเมินทั้งหมดนำเสนอคณะกรรมการ สถานศึกษา คณะกรรมการสถานเห็นชอบก็เผยแพร่แล้วก็ส่ง

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...การจัดทำรายงานประจำปีของเราทำอยู่แล้วค่ะ ก็คือ SAR นี้ละค่ะ ไม่ว่าจะเป็น
ผล O-NET เราก็จะเอาข้อมูลตรงนั้นมาใส่ การประเมินภายใน ภายนอก จะใส่ข้อมูลลงไป
ใน SAR ทั้งหมด

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

...มีการจัดทำรายงานประจำปีมีการประเมินคุณภาพภายในทุกปี วันนี้ก็มีการสรุป
สรุปของภาคเรียนนี้ ปีการศึกษานี้ ทำ SAR ก็จะทำตามตัวบังคับของมาตรฐานต่างๆ ก็
จะมีคนรับผิดชอบทุกมาตรฐาน

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนดำเนินการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ
พัฒนาทีมงาน สร้างจิตสำนึก สร้างความตระหนัก มีความพยายามทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยครูมี
การพัฒนาตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้กันอยู่เสมอ นำผลการประเมิน
มาวิเคราะห์ จัดทำแผนยกระดับมาตรฐานการศึกษาในปีถัดไป และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งาน
ระบบประกันของโรงเรียน สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...ส่วนในเรื่องการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องนั้นก็คือ เราจะเอาผลการประเมินใน
แต่ละมาตรฐานและตัวชี้วัดว่าผลเป็นอย่างไร นะครับ ผลอยู่ในระดับดีมาก ปีหน้าเราจะ
เป็นดีเยี่ยมผลออกมาได้ร้อยละ 80 ปีหน้าเราจะเอา 85 เราก็จะเอาผลของการประเมินใน
ปี 2557 ที่จะออกมาไปกำหนดค่าเป้าหมายในปี 2558

...การพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่ความโดดเด่นของโรงเรียน อีกอันหนึ่งก็คือ
นอกจากเราจะใช้ระบบประกัน 8 ขั้นตอนและความต่อเนื่อง คือเราเราก็มาคิดว่า
ความสำเร็จของโรงเรียนมันเกิดจากการดีไซน์รูปแบบออกมา เพราะฉะนั้นโรงเรียนของเรา
ก็จะมี การดีไซน์รูปแบบออกมามีการพัฒนา มีการสร้างเครื่องมือ มีการทำคู่มือต่างๆ ซึ่ง
อาจารย์จะพบว่าเราจะมีคู่มือการประเมินระบบประกันคุณภาพตามกฎกระทรวง 8 ข้อ

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...การพัฒนาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องก็คือมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว
คือโรงเรียนจะมีการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องงานประกัน
คุณภาพการศึกษาทุกปีค่ะ โดยทำการประชุม แล้วก็สรุป รายงาน ผลการดำเนินงาน
ตามมาตรฐานของโรงเรียน สร้างเครื่องมือ วัดและประเมินผลตามตัวบ่งชี้และมาตรฐาน

เพื่อที่จะจัดทำเป็นรายงานในระบบ SAR online นะคะ โดยครูทุกคนต้องรับผิดชอบตามมาตรฐาน และทุกคนต้องทำต่อเนื่อง

...นำผลมากำหนดเป้าหมายแล้วก็วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล กิจกรรมการในดำเนินงานเพื่อ นำไปบูรณาการ กับการเรียนการสอนและการบริหารจัดการต่างๆ ค่ะ และโรงเรียนมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน โรงเรียนต้นแบบระบบประกันคุณภาพภายใน และการบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพภายใน โดยใช้ ADDIE MODEL โดยการจัดทำรูปแบบเป็นวารสาร แหล่งศึกษาดูงานโรงเรียนเครือข่ายของเราอะคะ แล้วก็ครูเป็นวิทยากรก็คือครูอาจจะอยู่ตรงมาตรฐานของตัวเอง เพื่อคอยชี้แนะบ้างให้กับผู้ที่มาดูงานนี้คะ แล้วก็กิจกรรม Shopping มาตรฐาน ประมาณนี้คะ

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

...เราต้องสร้างความตระหนักให้ครูทุกท่านเห็นก่อนระบบประกันภายในเป็นตัวบ่งบอก บ่งชี้ว่าโรงเรียนเรามีคุณภาพหรือไม่ เพราะฉะนั้นเราจะต้องทำเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องมีการชี้แจง มีการประชุม มีการพัฒนาคุณภาพเรื่อยๆ มีการอบรม มีการไปดูงาน ศึกษาดูงานที่อื่น แล้วก็พวกครูจะไปดูของโรงเรียนเขา โรงเรียนที่มีคุณภาพแล้วกลับมาพัฒนาตนเอง

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

จากผลการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสาร เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม เป็นสถานศึกษาที่มีผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนระบบการบริหารตามแผนที่สถานศึกษากำหนด ครูทุกคนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การนำของผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม จัดให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โดยให้รูปแบบ “ADDIE MODEL” โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ประกอบด้วย Analysis, Design, Development, Implementation และ Evaluation มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. หลักการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

จากผลการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมมีรูปแบบระบบประกันคุณภาพภายใน โดยใช้รูปแบบ “ADDIE MODEL” มีหลักการดำเนินงาน 3 หลักการ ได้แก่ หลักการควบคุมคุณภาพ หลักการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และหลักการประเมินคุณภาพ สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...เพราะฉะนั้นในหลักการดำเนินงานประกันคุณภาพของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม เราก็จะใช้ทั้งหมด 3 ตัวในหลักการ ก็คือหลักการควบคุมคุณภาพ หลักการตรวจสอบคุณภาพแล้วก็ หลักการประเมินนะครับ ซึ่งก็จะไป Link ถ้า..ถ้าไปเชื่อมโยงแล้วมันก็จะไปเชื่อมโยง กับระบบประกันคุณภาพ ทั้งหมด 8 ขั้นตอนนะครับ

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

2. รูปแบบการประกันคุณภาพภายใน

จากผลการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ใช้งานประกันคุณภาพภายในเป็นหัวใจของการบริหารงานและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ตามมาตราที่ 48 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไข 2545 โดยการพัฒนาในรูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา “ADDIE MODEL” มาพัฒนาใช้อย่างต่อเนื่องจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัลในระดับต่างๆ ส่งผลให้คุณภาพของโรงเรียน ครู นักเรียน ดีขึ้น โดยโรงเรียนได้ดำเนินผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ (ADDIE MODEL) มี 5 ขั้นตอน สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...การประกันคุณภาพภายในเราได้มีการพัฒนารูปแบบ นะครับ ซึ่งเราเรียกว่า ADDIE MODEL นะครับ เรื่องของ ADDIE MODEL...เราก็มีการพัฒนารูปแบบโดยใช้ ADDIE MODEL มาบูรณาการกับองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบนะครับ ADDIE MODEL นั้น ADDIE ย่อมาจาก A-D-D-I-E ซึ่ง A ย่อมาจากคำว่า Analysis นะครับ Analysis ก็คือการสังเคราะห์...

...D ตัวที่ 2 นั่นก็คือ Design ดีไซน์ก็คือโรงเรียนเนี่ยมาออกแบบนะครับ เอา 8 องค์ประกอบ เอา 15 มาตรฐานเนี่ย มาออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน

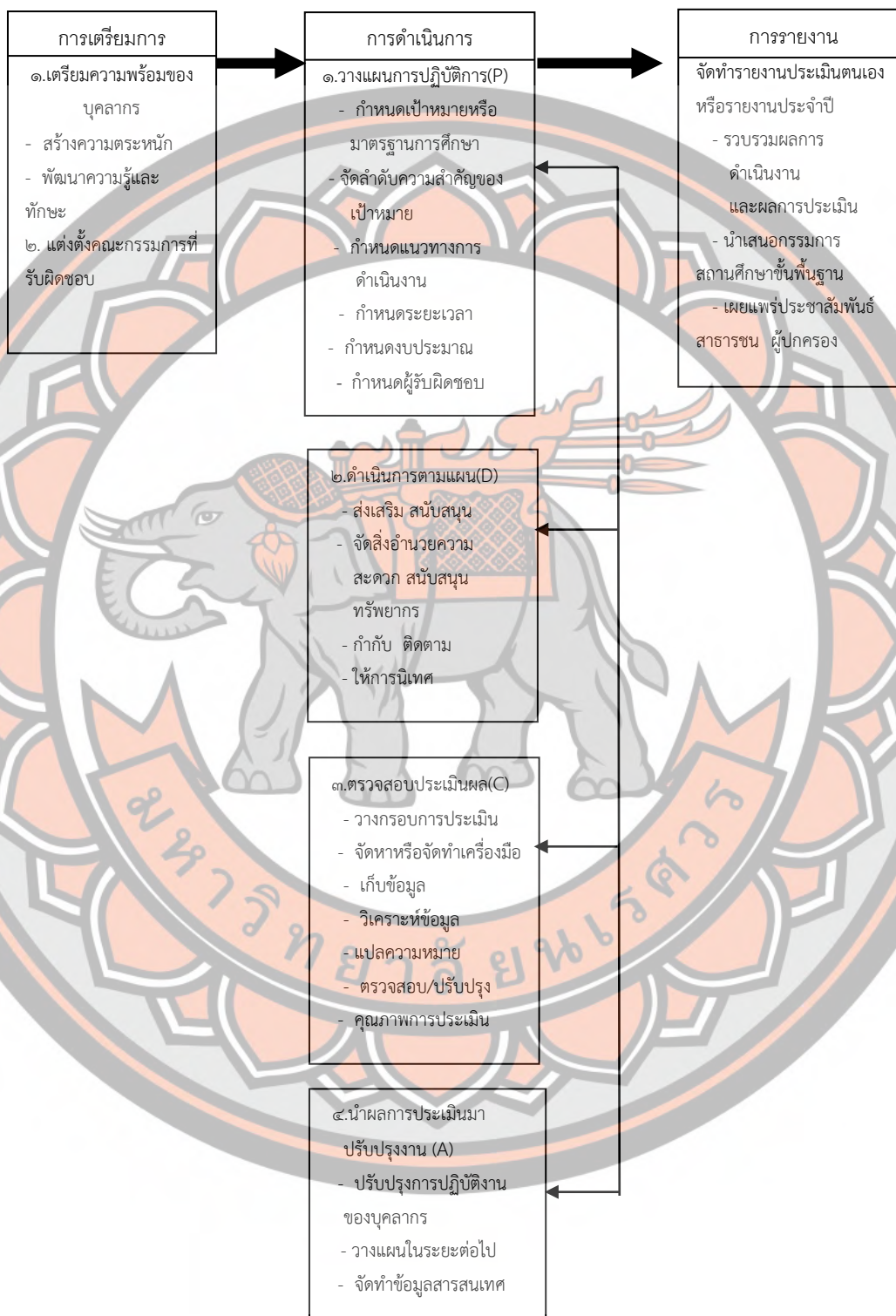
เพราะว่าในส่วนกลางเนี่ย เขาให้องค์ประกอบใหญ่มา 8 ขั้นตอน แต่องค์ประกอบนั้น มันอาจจะไม่เหมาะกับโรงเรียนน้ำดิบโรงเรียนน้ำดิบก็ออกมาดีไซน์แบบเอง ดีไซน์ของเราเอง

...D ตัวที่ 3 คือ Development เราเอาไปใช้ แล้วเราก็เอามาพัฒนา เพราะฉะนั้นรูปแบบของโรงเรียนจะมีการพัฒนามานะครับจากปีที่ผ่านมา...เป็นปัญหาเราก็จะเอามาปรับนะ จนในที่สุดเนี่ยเราก็มาพัฒนารูปแบบที่เป็นหนึ่ง เราก็จัดทำเป็นคู่มือ เพราะฉะนั้นเราก็เอาผลการประเมิน แต่ละปีมาพัฒนา ออกแบบแล้วก็มาพัฒนาเพื่อจะได้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน

...I ตัวนี้ก็คือ Implementation ก็คือการนำไปใช้ครับ นะครับ พัฒนาเสร็จ ออกแบบเสร็จ ก็เอาไปสู่..เอาไปสู่การปฏิบัตินะครับ

...สุดท้ายก็คือตัว E ไซ้ใหม่ครับ Evaluation ก็คือการประเมิน เมื่อเอาไปใช้เสร็จแล้วก็ จะมีการประเมินนะครับก็คือ เอ่อ.. มีการประเมินก็คือเริ่มประเมินตนเองไซ้ใหม่ครับประเมินโดยหน่วยงานต้นสังกัด แล้วก็ประเมินโดย สมศ. นะครับอันนี้ก็จะ เป็นเอ่อ..สุดท้ายก็คือการสร้างเครือข่ายนะครับมันก็จะมีการสร้างเครือข่ายนะครับ มีการสร้างเครือข่ายโรงเรียน ...เป็นโรงเรียนต้นแบบของงานประกันคุณภาพนะครับ...โรงเรียนต้นแบบเป็นศูนย์อบรม เป็นศูนย์ศึกษาดูงาน...เช่น มีกิจกรรม shopping มาตรฐานกิจกรรมอบรม SAR Online มีกิจกรรมติดตาม..ในโรงเรียนก็จะมีกิจกรรมให้เครือข่ายเข้ามา นะครับ ซึ่งในปี 2558 เราก็จะจัดกิจกรรม Open House นะครับ Open House,IQA Online นั่นเอง

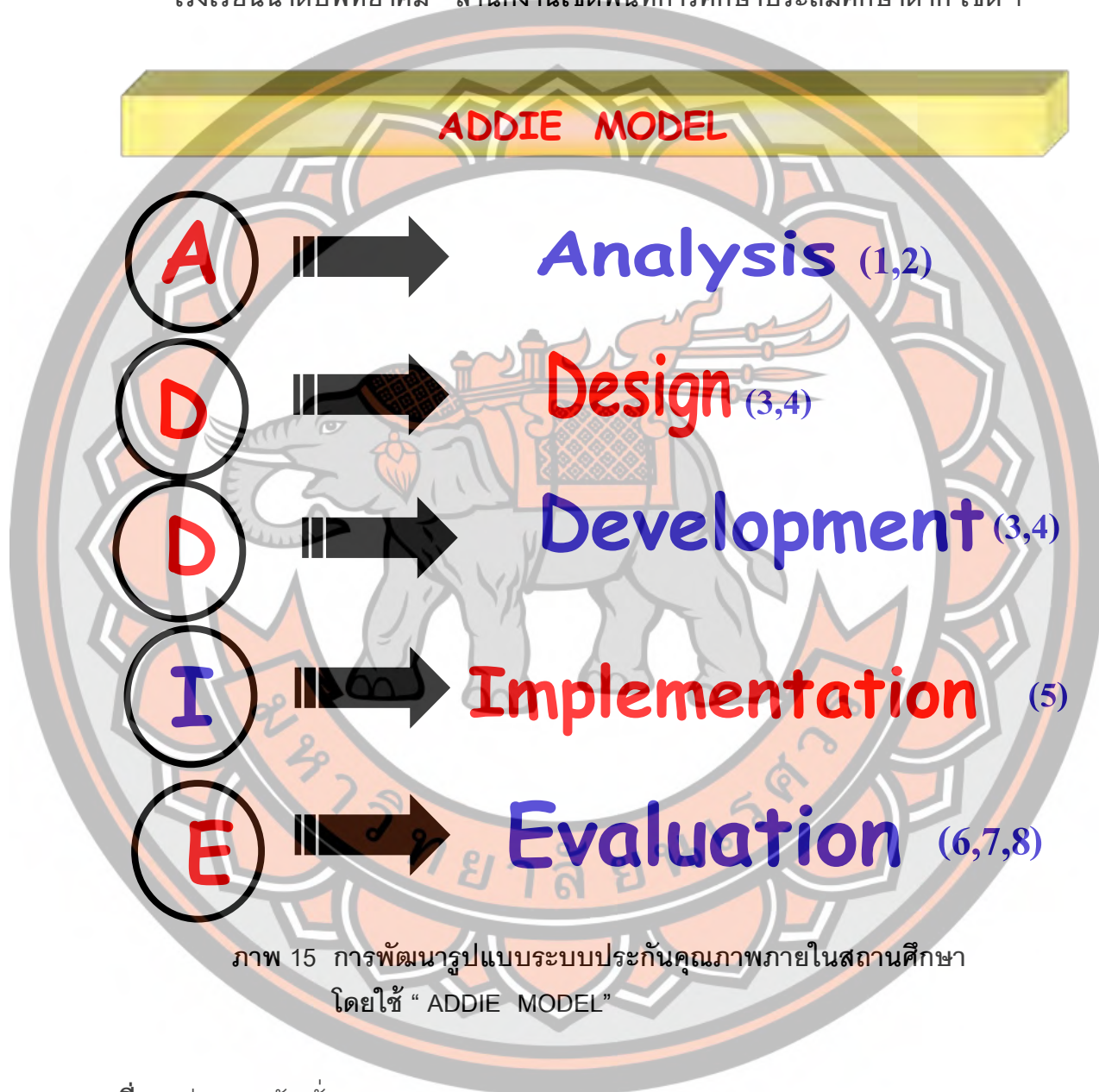
(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

ภาพ 14 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ที่มา: โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2557๗

การพัฒนา รูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
โดยใช้ “ADDIE MODEL”
โรงเรียนน้ำตึบพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

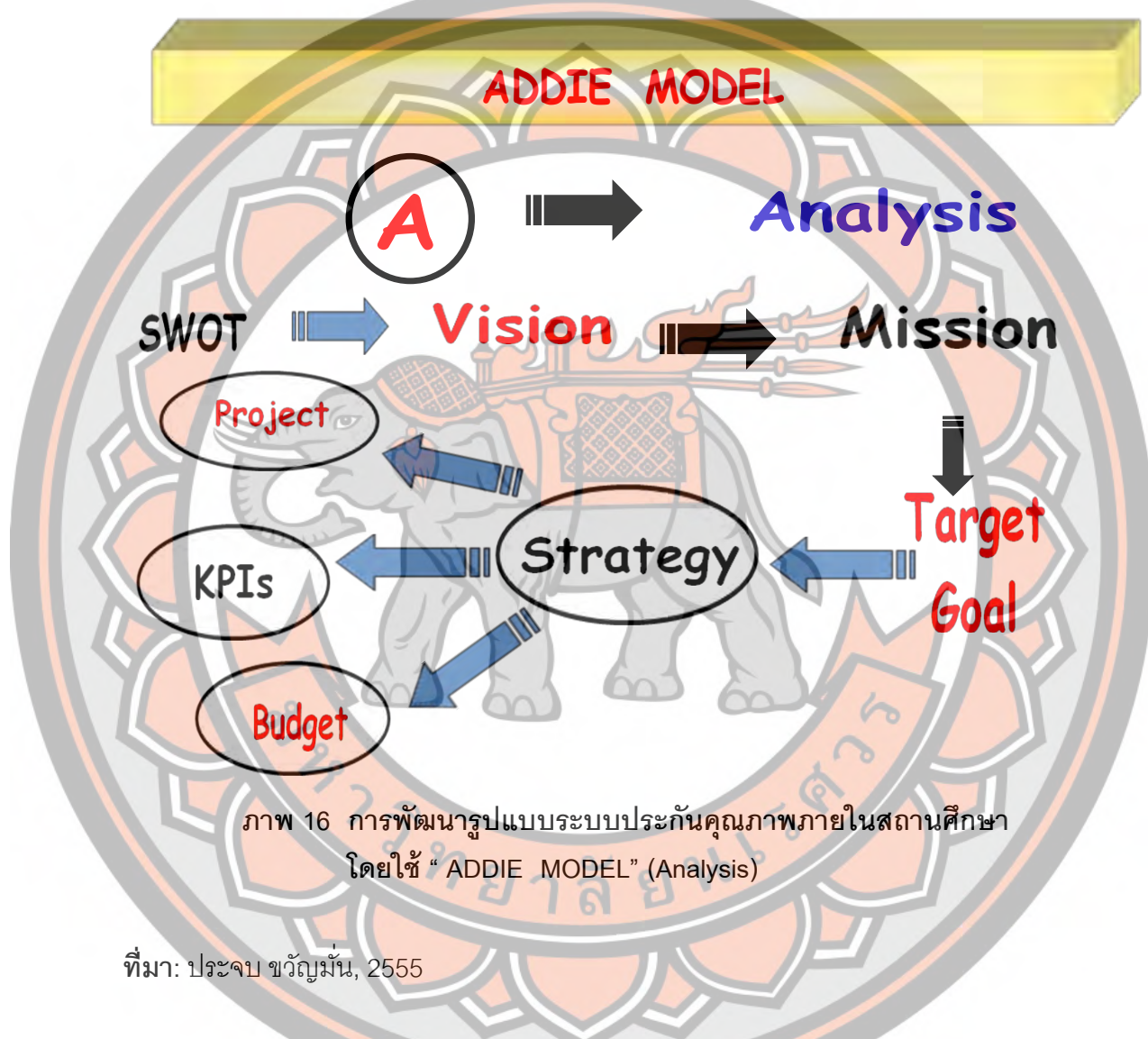

ภาพ 15 การพัฒนา รูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
โดยใช้ “ADDIE MODEL”

ที่มา: ประจวบ ขวัญมั่น, 2555

ความสอดคล้องของ “ADDIE MODEL” กับ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 หมวด 2 ข้อ 14 ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การพัฒนาแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
โดยใช้ “ADDIE MODEL”
โรงเรียนน้ำตึบพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

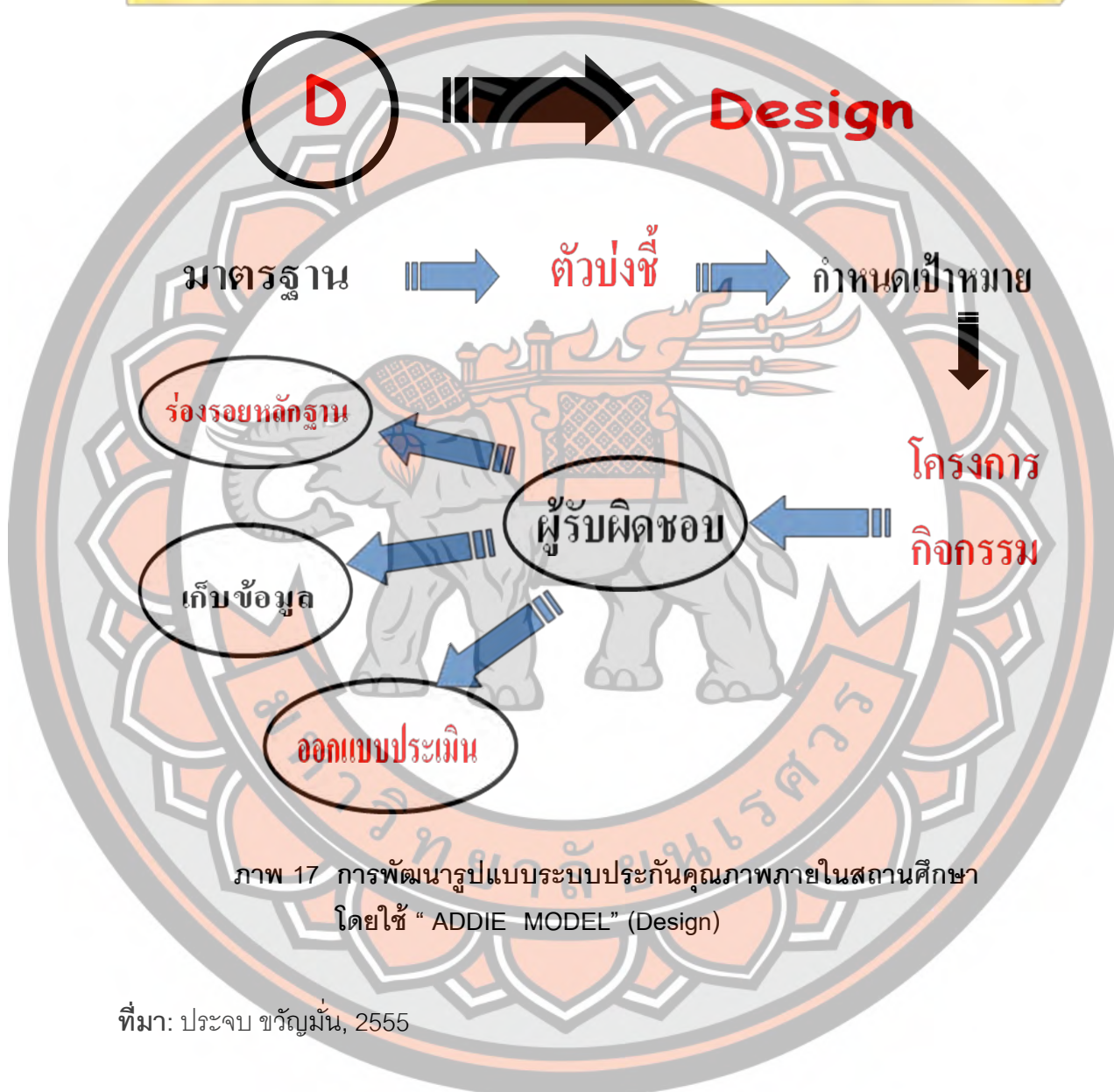

ภาพ 16 การพัฒนาแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
โดยใช้ “ADDIE MODEL” (Analysis)

ที่มา: ประจวบ ขวัญมัน, 2555

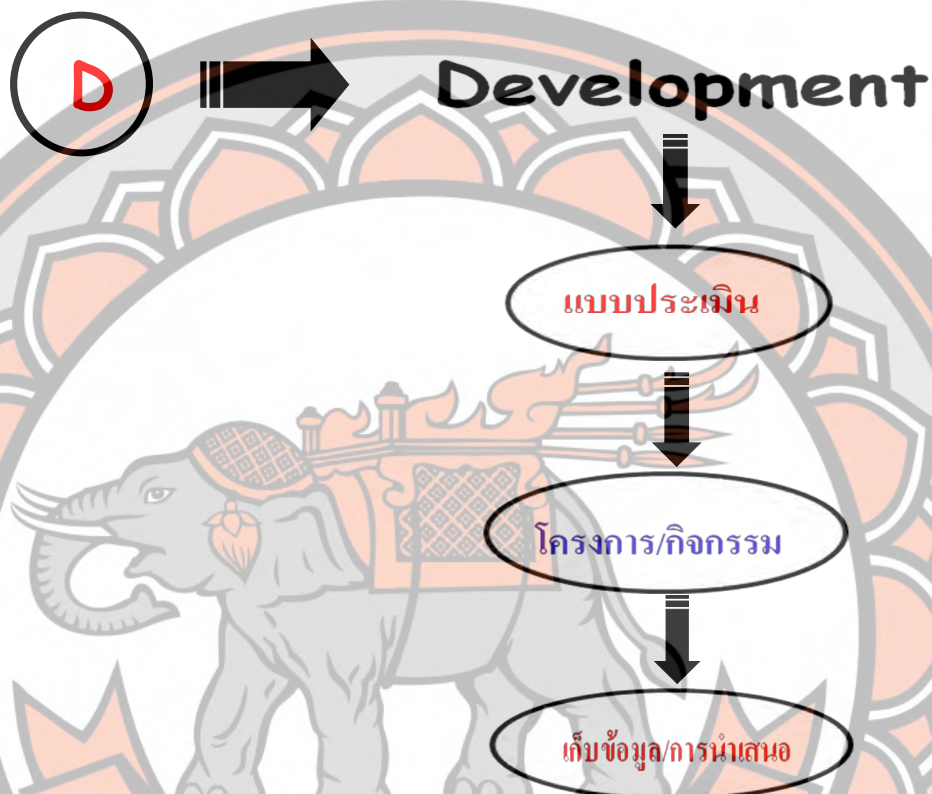
ขั้นการวิเคราะห์ โรงเรียนน้ำตึบพิทยาคมได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพโรงเรียนโดยใช้เทคนิค SWOT เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และจัดทำแผนกลยุทธ์ กำหนดโครงการตัวชี้วัดการดำเนินการและการวางแผนงบประมาณในการดำเนินการ เพื่อให้ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานได้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ จากการดำเนินงานขั้นนี้โรงเรียนได้มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน มีการจัดทำโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาและจัดทำแผนงบประมาณประจำปีงบประมาณตลอดจนมีการประเมินโครงการตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

ADDIE MODEL

ขั้นการออกแบบ โรงเรียนนำดิบพิทยาคมดำเนินการออกแบบมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ กำหนดเป้าหมาย กิจกรรมที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน เพื่อนำกิจกรรมมาจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติการ กำหนดผู้รับผิดชอบงานโครงการ/กิจกรรมและดำเนินการตามโครงการ ออกแบบรวบรวมแบบประเมินตามตัวบ่งชี้เพื่อให้ได้ร่องรอยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ADDIE MODEL

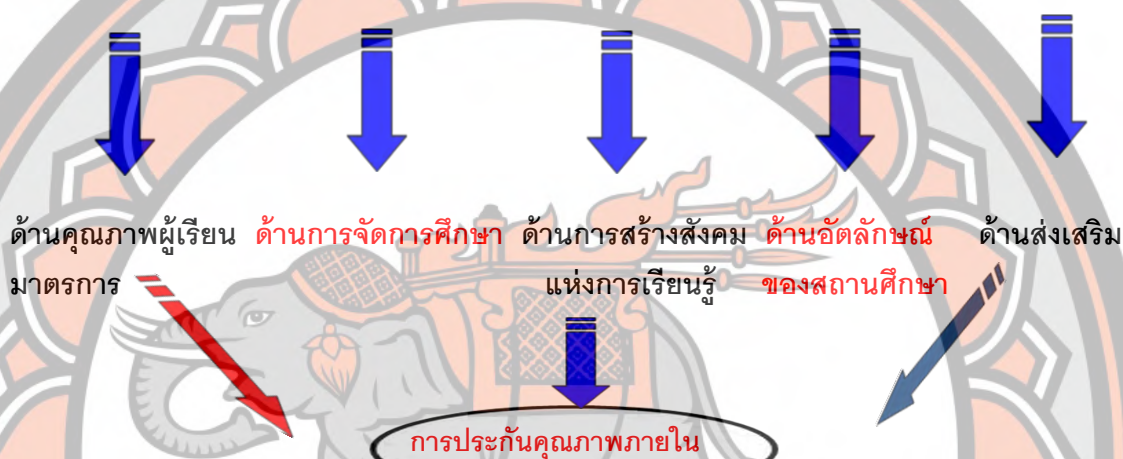
ภาพ 18 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ “ADDIE MODEL” (Development)

ที่มา: ประจวบ ขวัญมั่น, 2555

ขั้นการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากขั้นการออกแบบ โดยนำแบบที่ได้จากการวิเคราะห์มาตรฐานในแต่ละมาตรฐานมาคิดพัฒนารูปแบบประเมินตามรายการตัวบ่งชี้ พัฒนาการกำหนดรูปแบบโครงการ/กิจกรรมของแต่ละโครงการเพื่อดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูลและการนำข้อมูลมาทำสารสนเทศของโรงเรียน จากการดำเนินการในขั้นนี้ส่งผลทำให้โรงเรียนนำดิบพิทยาคมมีคู่มือการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและคู่มือการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

ADDIE MODEL

I → Implementation

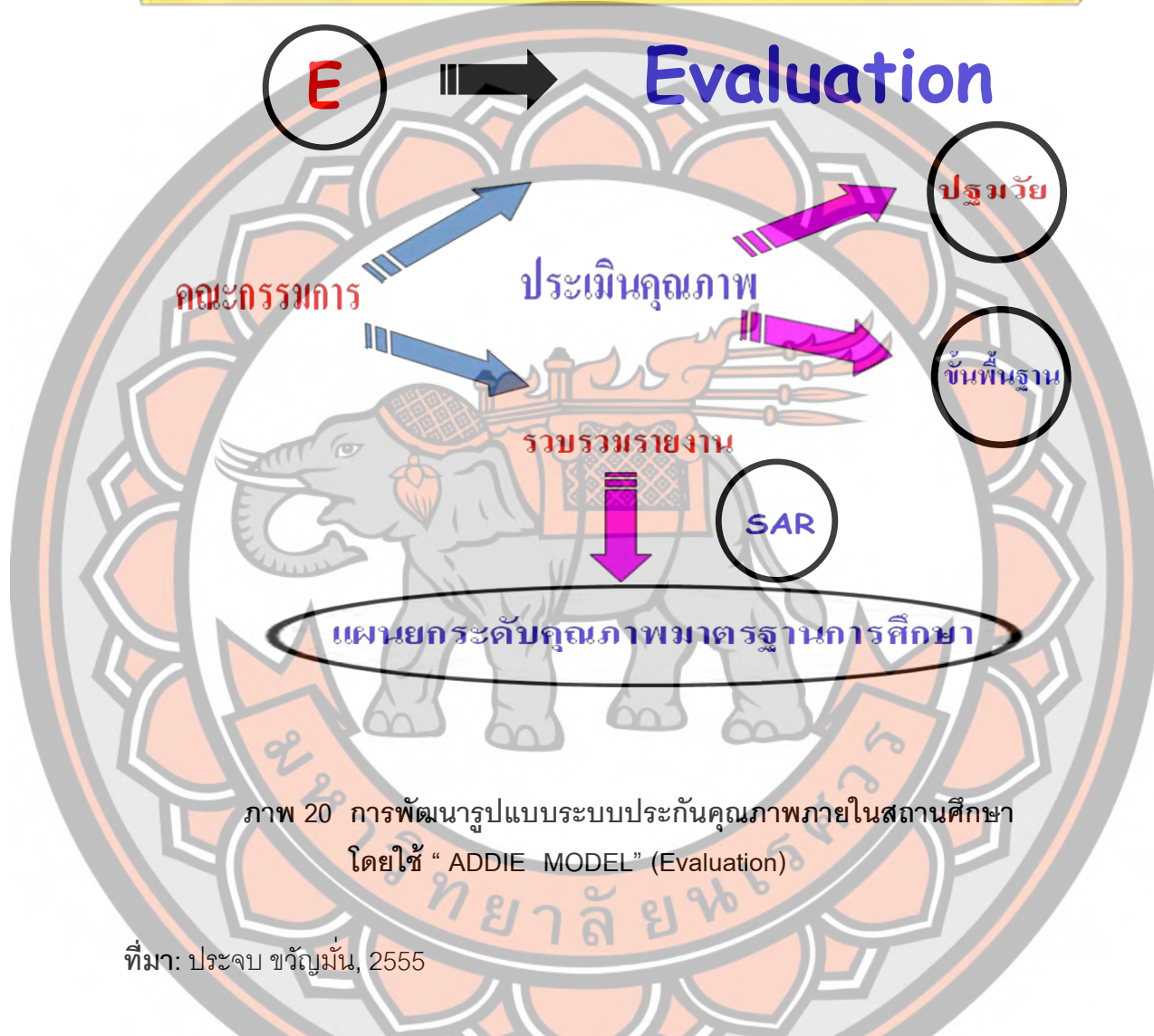

ภาพ 19 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ “ADDIE MODEL” (Implementation)

ที่มา: ประจวบ ขวัญมัน, 2555

ขั้นการนำไปใช้ โรงเรียนนำดบพิทยาคมได้ดำเนินการนำแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ที่โรงเรียนได้ทำการวิเคราะห์มาตรฐานไปดำเนินการใช้ตามแผนงานของโรงเรียนตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ทั้งการประเมินคุณภาพภายในและมาตรฐานตามกฎกระทรวง 4 มาตรฐานคือ ผลการจัดการศึกษา (ด้านคุณภาพผู้เรียน) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (ด้านคุณภาพครู) ด้านการบริหารจัดการศึกษา (ด้านการจัดการและชุมชนแห่งการเรียนรู้) และด้านการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวง

ADDIE MODEL

ขั้นการประเมิน โรงเรียนนำดิบพิทยาคมจะดำเนินการประเมินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนทุกๆ ปี โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินภายในตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการรวบรวมผลกาประเมินเพื่อจัดทำรายงานประเมินตนเองประจำปี SAR เพื่อนำเสนอผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1 ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ผู้ปกครองทราบ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนในปีการศึกษาต่อไปโดยนำผลการประเมินมาจัดทำแผนยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3. กระบวนการประกันคุณภาพภายใน

จากผลการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามรูปแบบ ADDIE MODEL ผู้ปฏิบัติได้จริง โดยใช้ทฤษฎีระบบในการขับเคลื่อนและควบคุมกระบวนการกระบวนการบริหารคุณภาพของเดมมิ่ง มีภารกิจหลักอยู่ 4 ขั้นตอน ซึ่งต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันไปไม่สิ้นสุด เขียนเป็นวงจร Plan – Do – Check – Action หรือ PDCA สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...กระบวนการในการทำประกันคุณภาพภายใน กระบวนการที่โรงเรียนจะใช้ มักจะซ่อนอยู่กระบวนการพื้นฐานที่เราใช้อยู่ก็คือกระบวนการของเอ่อ...วงจรคุณภาพของเดมมิ่งก็คือ PDCA ทั้งกระบวนการจะถูกขับเคลื่อนด้วย PDCA ทั้งหมดเลย แต่ในกระบวนการบริหารกิจกรรมของ ADDIE MODEL... เราจะใช้ทฤษฎีระบบเข้ามาจับนะ เราจะใช้ทฤษฎีระบบเข้ามาจับมาจับก็คือปัจจัยนำเข้า นะครับ กระบวนการและก็ผลผลิต นะครับก็จะมีเป็นทฤษฎีระบบ อันนี้ในองค์ประกอบทฤษฎีระบบเนี่ยมันก็จะมีกระบวนการ PDCA ...ก็จะมีปัจจัย มี Process มี output Process ก็คือ ADDIE นะฮะ แต่ตรงเนี่ยมันจะมี plus เข้ามาอีก อีกสองตัว เพราะฉะนั้นกระบวนการในแต่ละตัว การวิเคราะห์เนี่ย ในการวิเคราะห์ก็จะมีวางแผน นะครับ มีการดำเนินการ มีการ Act เพราะฉะนั้นกระบวนการ PDCA มันจะถูกขับเคลื่อนเอ่อ..ในแต่ละกระบวนการแต่กระบวนการใหญ่ที่โรงเรียนทำก็จะมี Input Process Output อันนี้คือเป็นกระบวนการโดยใช้ทฤษฎีระบบแล้วในทฤษฎีระบบนั้นก็จะมีกระบวนการ PDCA ซ่อนอยู่ เพราะฉะนั้นในเรื่องของกระบวนการทำประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเนี่ย จะซ่อนอยู่ 2 กระบวนการกระบวนการใหญ่ก็คือทฤษฎีระบบ ใช้ทฤษฎีระบบ ในทฤษฎีระบบนั้นจะซ่อนด้วยกระบวนการควบคุมคุณภาพนั่นคือ PDCA ทุกขั้นตอน

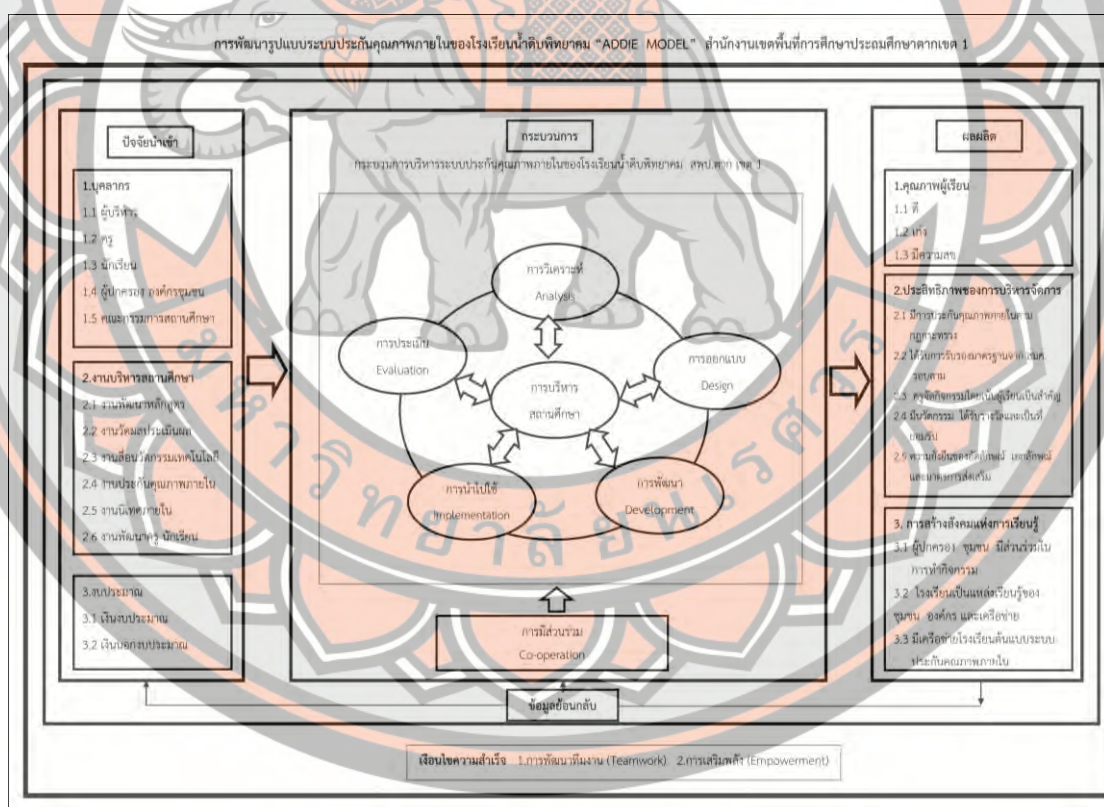
(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...การประเมินมาตรฐานหรือว่าประเมิน หรือว่าสรุปโครงการต่างๆ เวลาที่เราจะสรุปโครงการต่างๆ ก็คือเราจะทำแบบ PDCA อี๋ม..ในการทำโครงการ

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

...ผอ.เขาจะมีกระบวนการ PDCA ผอ.ก็จะเน้นกระบวนการ PDCA ในการจัดการบริหารเนาะก็จะมีการประชุมชี้แจงก่อนทุกครั้ง แล้วก็มอบหมายให้คุณครูไปทำมาตรฐานของตัวเองก็คือ ทุกครั้งจะมีการร่วมกันระดมความคิดก่อน ระดมความคิดก่อนว่า จะจัดทำอย่างนี้ผลมันจะพัฒนาขึ้นใหม่ อย่างนี้อะนะ ก็คือจะเป็น ที่ยอมรับของคณะครูทุกท่าน ผอ.ก็จะเป็นคนที่คิดโอเคเดี๋ยวม่าว่างั้นเถอะ ท่านก็จะไปคิดแยก คิดแตกมาท่านก็เอามาพัฒนาใช้ในโรงเรียนที่โรงเรียนของเราจะใช้ระบบ PDCA ผอ. คิดรูปแบบมาให้แล้วก็ให้ครูมาดำเนินการ การดำเนินการเราก็จะเอาเข้าไปบรรจุในแผนปฏิบัติการ ในรูปของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ และก็จะต้องมี ชั้น Plan ชั้น Do ชั้น Check และก็มีชั้น Action ค่ะมันก็จะอยู่ในนั้น

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

ภาพ 21 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

ที่มา: โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2557ข

4. จุดที่ควรพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น

จากผลการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามรูปแบบ ADDIE MODEL จะดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม “ADDIE MODEL plus” ด้วยระบบ IQA ONLINE” พัฒนาและสร้างเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบและเครือข่ายระบบประกันคุณภาพของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...จุดที่ควรพัฒนาในเรื่องของ ADDIE MODEL เนี่ย ตอนนี้อาจพบความจริงขึ้นมาอีกอันหนึ่งซึ่ง ผมกำลังจะเขียนอยู่นะครับก็คือ จะเป็น ADDIE MODEL Plus นะครับ เป็น ADDIE MODEL Plus ที่จุดที่ควรพัฒนาผมกำลังจะต่อยอดในเรื่องของ ADDIE MODEL เนี่ยให้เป็น Online ให้เป็น IQA Online ก็คือให้มัน Link...เพราะฉะนั้นก็จะเป็นสิ่งที่พัฒนา ก็คือจะพัฒนา IQA Online ระบบ ADDIE MODEL Plus ให้เป็น IQA Online แล้วก็เชื่อมโยงกันในเครือข่าย

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

จากผลการสัมภาษณ์ เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ผลการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. ปัจจัยภายใน

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา ให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับมาตรฐานอย่างจริงจัง ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...ในส่วนของปัจจัยความสำเร็จปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียน...ผมคิดว่าหนึ่งน่าจะเกิดจากคน...หนึ่งอาจจะตัวผมเนาะเพราะตัวผู้บริหารเนี่ย ...ผู้บริหารจะต้อง

เป็นหัวแต่เรื่องของคุณลักษณะปัจจัยที่เป็นผู้บริหาร... ผมคิดว่าผู้บริหารเป็นคนขับเคลื่อนทั้งหมดเพราะฉะนั้น...ความมุ่งมั่นตั้งใจนะ ความความกระตือรือร้นความอยากจะทำ หรือแรงบันดาลใจที่เราอยากจะทำ มันก็น่าจะอยู่ที่ตัวผู้บริหารในความคิดของผมนะ ผู้บริหารเป็นผู้นำ เพราะว่า ผู้บริหารจะเป็นคน control งานทั้งหมด ...คุณลักษณะของคนที่เขามีความรับผิดชอบมีความมุ่งมั่นตั้งใจ อยากที่จะทำ อยากที่จะบริการโรงเรียนอื่นอย่างนี้ครับเพราะฉะนั้นปัจจัยเหล่านี้มันก็จะทำให้งานประกันคุณภาพ เอ้อ..มันประสบความสำเร็จเพราะฉะนั้นผมคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือปัจจัยภายใน ก็คือเรื่องของคน

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...ถ้าปัจจัยภายในก็เป็นตัวครุอะนะ คือครุมีความตั้งใจทำงานมีความรับผิดชอบในแต่ละมาตรฐานของตัวเองมีผลงานของนักเรียนในแต่ละมาตรฐานออกมา

... ปัจจัยก็คือมีปัจจัยภายในภายนอก ภายในก็คือครุมีความตั้งใจ ตั้งใจทำงาน มีงานออกมาในแต่ละมาตรฐาน มีผลงานของเด็ก มีอะไรเยอะ ที่นี้ปัจจัยภายนอกก็คือมีคนมาดูงานเป็นสถานที่ดูงาน เป็นที่ยอมรับของหลาย ๆ ที่

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

...ปัจจัยที่เด่นๆ ที่ส่งเสริมก็คือ ความสามัคคี ความ เป็นผู้นำของท่าน ผู้อำนวยการ ความมี..เขาเรียกว่า ความมีน้ำใจซึ่งกันและกัน ก็เลยสร้างทีมงานที่ดีได้ ก็คือได้ใจกัน ก็คือทำงานด้วยใจ ก็คือครู ผอ.ให้ใจมาเต็มร้อยเราก็ให้ใจไปเต็มร้อย ก็คือท่านเป็นคนดี ดีทุกด้าน ไม่ว่าจะด้าน..ด้านการเรียนการสอน ด้านส่วนตัว ความมีน้ำใจ อะไรอย่างนี้นะคะ ก็คือท่านจะเห็นลูกน้องเห็นความต้องการของลูกน้อง

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

2. ปัจจัยภายนอก

โรงเรียนนำดียบพิทยาคม มีคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดากเขต 1 ให้การสนับสนุนงบประมาณ และให้เป็นโรงเรียนต้นแบบการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดากเขต 1 ได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาอื่นทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...ก็คิดว่าในส่วนปัจจัยภายนอก ที่มีส่งผลก็คือในเรื่องของหน่วยงานต้นสังกัด ให้การสนับสนุนนะครับ ให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณบ้าง แล้วก็ให้กำลังใจเช่น ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ อย่างนี้นะครับ ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ พอเป็นโรงเรียนต้นแบบ ปูบ เขาก็มีการประชาสัมพันธ์ก็มีการเอาผลงานของโรงเรียนเนี่ย ไปออก ออกวารสารของ เขตฯ ออกพิมพ์วารสาร ไปออกหนังสือพิมพ์โรงเรียนก็เอ้อ เข้าสู่แข่งขันก็ได้รับรางวัลมา เพราะฉะนั้นปัจจัย แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือปัจจัยภายในนะครับ ปัจจัยภายนอกก็เป็น องค์ประกอบ ชุมชนก็เข้ามามีส่วนร่วมอยู่แล้วเพราะว่าเขาต้องเข้ามาประเมินลูกเขาเนอะ โรงเรียนจะมีการประเมินแบบมีส่วนร่วม นะครับ

(ผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2558)

...ถ้าเป็นภายนอกก็คือเป็นที่ยอมรับของโรงเรียนที่เข้ามาดูงาน จากในตัวจังหวัด ตากเอง เขต 1 เองเขต 2 ก็มีนะ เขต 2 ก็มีมาอยู่บ้าง มีกำแพง อยุรยา พิจิตร ก็มีสำนักงาน เขตให้การสนับสนุน ให้งบประมาณมาบ้าง บางทีก็ให้โรงเรียนอื่นมาดูอย่างนี้ค่ะ

(หัวหน้างานประกันฯ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

...อันนี้ภายนอก อย่างการประเมินภายนอกทุกคนก็ร่วมมือกันร่วมแรงร่วมใจ ในการทำงาน แม้กระทั่งเด็กนักเรียนของโรงเรียนเราเนี่ย ดีที่ว่าเด็กนักเรียนเป็นเด็กที่ดี...เขา เรียกว่าอะไร มีสัมมาคารวะ คือเขาก็จะมีระเบียบในส่วนที่เขาจะรู้หน้าที่ของเขาว่าวันนี้ โรงเรียนจะประเมินนะ เขาก็จะทำงานเขาด้วยใจ เขาก็จะให้ความร่วมมือ พุดง่าย ๆ... คือเขาให้ความร่วมมือ สำหรับชุมชน ผู้ปกครองก็จะสนับสนุนด้าน การให้ความร่วมมือ ก็อย่างเช่นเราพัฒนาสิ่งแวดล้อม เขาก็จะมาช่วยร่วมมือพัฒนา

(หัวหน้างานวิชาการ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2558)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม และศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ดำเนินการโดยอาศัยข้อสรุปที่เป็นผลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกภาคสนาม และวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นของการศึกษาแล้วทำการสรุปแบบอุปนัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า
 - 1.1 สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ใช้งานประกันคุณภาพเป็นหัวใจของการบริหารงานและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ครูรับผิดชอบตามมาตรฐาน วิเคราะห์มาตรฐานและสร้างเครื่องมือดำเนินงาน
 - 1.2 โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้ดำเนินงานบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนองค์กร และความสามัคคีของคณะครูทุกคน ทำงานเป็นทีม ทุกคนมีความตระหนัก (Awareness) ความพยายาม (Attempt) ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ (Achievement) ของงานอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ส่งผลให้เกิดความยั่งยืน (Accredited System)
 - 1.3 โรงเรียนน้ำดิบพิทยาเป็นโรงเรียนแกนนำ โรงเรียนเพื่อนพาทำ(ระบบประกันคุณภาพการศึกษา) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
 - 1.4 การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ได้ดำเนินงานตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม 8 ประการดังนี้

1.4.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม โรงเรียนได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย 11 มาตรฐาน 51 ตัวบ่งชี้ มีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จและวิเคราะห์ แต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ชัดเจน มีการประกาศเป้าหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และจัดทำเอกสารมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไว้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้อง

1.4.2 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโรงเรียน ปรับปรุงแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการของโรงเรียน แผนงบประมาณ แบบมีส่วนร่วมและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี การศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ แผน Road Map แผนยกระดับมาตรฐานการศึกษา

1.4.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้บริหารจัดการตามหลัก (หก สี่ สาม) หก คือการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) สี่ คือดำเนินการจัดโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป สาม คือ เก่ง ดี งาม มีการกำหนดผู้รับผิดชอบบทบาทหน้าที่และวางแผนการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศตามภารกิจของสถานศึกษา ได้แก่ สารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา สารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ สารสนเทศเพื่อการรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีข้อมูลสารสนเทศจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจุบัน และสามารถนำมาใช้ได้ทันที

1.4.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ผู้รับผิดชอบโครงการ กิจกรรม อย่างชัดเจน มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่ายมีการนิเทศ ติดตามการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ กำหนดโครงการกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

1.4.5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ดำเนินการโดยแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียน ส่งเสริมครู ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อติดตามตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนตลอดปี การศึกษาตามมาตรฐานศึกษาที่โรงเรียนกำหนด และสร้างคู่มือการติดตามตรวจสอบและประเมินภายในสถานศึกษา

1.4.6 การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานของสถานศึกษา โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายใน ประกอบด้วยคณะกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ คณะกรรมการ

ประเมินภายใน คณะอนุกรรมการ คณะกรรมการรวบรวมและรายงาน เพื่อประเมินตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

1.4.7 การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โรงเรียนจัดทำรายงาน คุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดาก เขต 1 ผู้ปกครอง ชุมชนให้ทราบ

1.4.8 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนดำเนินการพัฒนางาน อย่างเป็นระบบ พัฒนาทีมงาน สร้างจิตสำนึก สร้างความตระหนัก มีความพยายามทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยครูมีการพัฒนาตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้กันอยู่เสมอ นำผลการประเมิน มาวิเคราะห์ จัดทำแผนยกระดับมาตรฐานการศึกษาในปีถัดไป และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานระบบ ประกันของโรงเรียน

2. ผลการวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำดิบ พัทธาคม พบว่า การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพัทธาคม เป็นสถานศึกษา ที่มีผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับมาตรฐาน การศึกษาอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนระบบ การบริหารตามแผนที่สถานศึกษากำหนด ครูทุกคนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การนำของผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำดิบพัทธาคม จัดให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โดยใช้รูปแบบ “ADDIE MODEL” โรงเรียนน้ำดิบพัทธาคม ประกอบด้วย Analysis, Design, Development, Implementation และ Evaluation มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

2.1 หลักการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

ผลการวิเคราะห์และศึกษาเอกสาร เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพัทธาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพัทธาคม มีรูปแบบระบบประกันคุณภาพภายใน โดยใช้รูปแบบ “ADDIE MODEL” มีหลักการดำเนินงาน 3 หลักการ ได้แก่ หลักการควบคุมคุณภาพ หลักการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และหลักการ ประเมินคุณภาพ

2.2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายใน

ผลการวิเคราะห์และศึกษาเอกสาร เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพัทธาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพัทธาคม ใช้งานประกันคุณภาพภายในเป็นเครื่องมือหลักในการบริหารงานและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็น

ระบบ ตามมาตราที่ 48 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไข 2545 โดยการพัฒนา รูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา “ADDIE MODEL” มาพัฒนาใช้อย่าง ต่อเนื่องจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัลในระดับต่างๆ ส่งผลให้คุณภาพ ของโรงเรียน ครู นักเรียน ดีขึ้น โดยโรงเรียนได้ดำเนินผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ ประจักษ์ (ADDIE MODEL) มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้ดำเนินการ วิเคราะห์สภาพโรงเรียนโดยใช้เทคนิค SWOT เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และจัดทำ แผนกลยุทธ์ กำหนดโครงการ ตัวชี้วัดการดำเนินการและการวางแผนงบประมาณในการดำเนินการ เพื่อให้ผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานได้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ จากการดำเนินงานขั้นนี้ โรงเรียนได้มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน มีการจัดทำโครงการในแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษาและจัดทำแผนงบประมาณประจำปีงบประมาณตลอดจนมีการประเมิน โครงการตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้จึงทำให้โรงเรียนได้ดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ที่โรงเรียนกำหนดใช้และสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินภายนอก

2.2.2 ขั้นการออกแบบ (Design) โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมดำเนินการออกแบบ มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ กำหนดเป้าหมาย กิจกรรมที่โรงเรียน จะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน เพื่อนำกิจกรรมมาจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติการ กำหนดผู้รับผิดชอบงานโครงการ/กิจกรรมและดำเนินการตามโครงการ ออกแบบรวบรวมแบบประเมิน ตามตัวบ่งชี้เพื่อได้ร้อยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.2.3 ขั้นการพัฒนา (Development) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจาก ขั้นการออกแบบ โดยนำแบบที่ได้จากการวิเคราะห์มาตรฐานในแต่ละมาตรฐานมาคิดพัฒนา รูปแบบประเมินตามรายการตัวบ่งชี้ พัฒนาการกำหนดรูปแบบโครงการ/กิจกรรมของแต่ละ โครงการเพื่อการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูลและการนำข้อมูลมาทำสารสนเทศของโรงเรียน จากการดำเนินการในขั้นนี้ ส่งผลทำให้โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมมีคู่มือการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและคู่มือการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบและ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

2.2.4 ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้ ดำเนินการนำแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ที่โรงเรียนได้ทำการวิเคราะห์มาตรฐานไปดำเนินการ ใช้ตามแผนงานของโรงเรียนตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ทั้งการประเมินคุณภาพภายในและมาตรฐานตามกฎกระทรวง 4 มาตรฐานคือ ผลการจัดการศึกษา (ด้านคุณภาพผู้เรียน) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ(ด้านคุณภาพครู) ด้านการบริหารจัดการศึกษา(ด้านการจัดการและชุมชนแห่งการเรียนรู้)และด้านการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวง

2.2.5 **ขั้นการประเมิน (Evaluation)** โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมจะดำเนินการประเมินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนทุกๆ ปี โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินภายในตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการรวบรวมผลการประเมินเพื่อจัดทำรายงานประเมินตนเองประจำปี SAR เพื่อนำเสนอผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชน ผู้ปกครองทราบ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนในปีการศึกษาต่อไปโดย นำผลการประเมินมาจัดทำแผนยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

2.3 กระบวนการประกันคุณภาพภายใน

ผลการวิเคราะห์และศึกษาเอกสาร เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามรูปแบบ ADDIE MODEL สู่การปฏิบัติได้จริง โดยใช้ทฤษฎีระบบในการขับเคลื่อนและควบคุมกระบวนการกระบวนการบริหารคุณภาพของเดนมิง มีภารกิจหลักอยู่ 4 ขั้นตอน ซึ่งต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันไปไม่สิ้นสุด เขียนเป็นวงจร Plan-Do-Check-Action หรือ PDCA ดังภาพ 21 การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

2.4 จุดที่ควรพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น

ผลการวิเคราะห์ เรื่องการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในกรณีศึกษา โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามรูปแบบ ADDIE MODEL จะดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม “ADDIE MODEL plus” ด้วยระบบ” IQA ONLINE” พัฒนาและสร้างเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบและเครือข่ายระบบประกันคุณภาพของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ

3.1 ปัจจัยภายใน

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ศึกษาให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับมาตรฐานอย่างจริงจัง ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2 ปัจจัยภายนอก

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ให้การสนับสนุนงบประมาณ และให้เป็นโรงเรียนต้นแบบการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาอื่นทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน

อภิปรายผล

1. สภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ได้ดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ค) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ให้สถานศึกษาดำเนินการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของ ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ใช้งานประกันคุณภาพเป็นหัวใจของการ บริหารงานและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษารูปแบบ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 (นวพรวดี นามพุทธา, 2555) พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากการศึกษาเอกสารและการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มี นวัตกรรมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่ประสบความสำเร็จ องค์ประกอบ 8 ด้าน คือ

- 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 5) การติดตาม

ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีเป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ได้ดำเนินงานบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร และความสามัคคีของคณะครูทุกคน ทำงานเป็นทีม ทุกคนมีความตระหนัก (Awareness) ความพยายาม (Attempt) ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ (Achievement) ของงานอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ส่งผลให้เกิดความยั่งยืน (Accredited System) คล้ายคลึงกับกรณีศึกษา วัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม : ถอดบทเรียนจากโรงเรียนวัดอมรินทราราม (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) กล่าวไว้ว่า จุดเด่นของการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอยู่ที่ “การสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม” ในทุกขั้นตอนของการทำงานทั้งบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะบุคลากรทุกคนภายในสถานศึกษาทุกคนล้วนตระหนักในความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการให้เป็นระบบอย่างชัดเจน ครูทุกคนช่วยกันสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร ทั้งนี้เพราะบุคลากรของโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความตั้งใจและพยายามที่จะร่วมกันพัฒนาโรงเรียนโดย โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ได้ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ มีแผนปฏิบัติการทุกปี จัดทำรูปแบบการบริหารคือ ADDIE MODEL มีโครงสร้างระบบประกันคุณภาพภายในซึ่งมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา ในข้อ 4 (โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม, 2558) โดยได้กล่าวว่า พัฒนาการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและขั้นพื้นฐาน ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจุดเน้นดังกล่าว สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน และยังเป็นโรงเรียนต้นแบบ เป็นโรงเรียนแกนนำ โรงเรียนเพื่อนพาทำ (ระบบประกันคุณภาพการศึกษา) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ทั้งยังได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่ เป็นแหล่งสำหรับศึกษาดูงาน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโทของมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมีผู้บริหารและคณะครูจากโรงเรียนทั้งในเขตพื้นที่และต่างเขตพื้นที่มาศึกษาดูงาน โดยผู้บริหารและครูในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม เป็นวิทยากรให้ความรู้และปฏิบัติได้จริง

2. แนวปฏิบัติที่ดี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม เป็นสถานศึกษาที่มีผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนระบบการบริหารตามแผนที่สถานศึกษากำหนด ครูทุกคนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การนำของผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม จัดให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โดยใช้รูปแบบ “ADDIE MODEL” โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ (Analysis, การออกแบบ (Design), การพัฒนา (Development), การนำไปใช้ (Improvement) และ การประเมิน (Evaluation) ภายใต้แนวคิดและหลักการการดำเนินงานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีนั้น โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมอาศัยแนวคิดการพัฒนาเชิงระบบของเดมมิง (Deming) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงานและทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach) อีกทั้งโรงเรียนได้กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเพื่อเป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษา จัดระบบที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนเพื่อเกิดการพัฒนาประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน สอดคล้องกับขั้นตอนและแนวทางการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (วิษณุ ทรัพย์สมบัติ, 2552 อ้างอิงใน สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ข, หน้า 52) ดังนี้ การวางแผน (plan) สถานศึกษามีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ ผู้เรียนการปฏิบัติ (Do) สถานศึกษามีการนำแผนพัฒนาการศึกษาสู่การปฏิบัติ ดำเนินการตามแผนอย่างจริงจัง การตรวจสอบ (Check) สถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลเพื่อติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ การพัฒนาปรับปรุง (Act) หากผลการปฏิบัติเป็นที่น่าพอใจประสบความสำเร็จ สถานศึกษาก็จัดให้เป็นมาตรฐานเพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปเพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น คล้ายคลึงกับกรณีศึกษา โรงเรียนวัดศรีบังวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยใช้วิธีบูรณาการภายใต้หลักการการมีส่วนร่วม (Participant) หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) แนวคิดเชิงระบบ (PDCA) และทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach) จนประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้รับการยอมรับเป็นศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกอยู่ในระดับดีและดีมาก และเป็นโรงเรียนแกนนำโรงเรียนขนาดเล็กของเขตพื้นที่การศึกษา คล้ายคลึงกับ กระบวนการพัฒนา

ระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนวิชาวุธวิทยาลัย (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2556) กล่าวไว้ว่าการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยยึดวงจรบริหารคุณภาพตามแนวคิดเชิงระบบ (PDCA) และยังคงคล้ายคลึงกับกรณีศึกษา วัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม: ถอดบทเรียนจากโรงเรียนวัดอมรินทราราม (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ข) ยังได้ยึดวงจรคุณภาพการทำงานโดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน 3 ข้อ คือ 1) เพื่อให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในมาปฏิบัติได้ 2) เพื่อนำข้อมูลผลการดำเนินงานมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน และ 3) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการจัดการศึกษาสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

3. ผลจากการศึกษาค้นคว้าปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ

3.1 ปัจจัยภายใน มีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับมาตรฐานอย่างจริงจัง ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เห็นได้ว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม มีความตระหนักว่างานประกันคุณภาพนั้นเป็นหัวใจเป็นวัฒนธรรมขององค์กร และนำงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาคุมงานบริหารทั้งสิ่งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร งานบริหารทั่วไป คล้ายคลึงกับ กรณีศึกษาที่ 2 วัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม: ถอดบทเรียนจากโรงเรียนวัดอมรินทราราม (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ข) ได้จัดระบบบริหารและสารสนเทศเป็น 4 กลุ่มงาน ให้เอื้อต่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ คือ กลุ่มบริหารวิชาการกลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคลและกลุ่มบริหารทั่วไปแต่ละกลุ่มงานเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมและมีการประสานสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกันเพื่อการประสานงานที่ราบรื่น กำหนดแนวทางปฏิบัติระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบและจัดให้มีข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินงานทั้ง 4 กลุ่มงาน

เมื่อครูทุกคนมีความตระหนักแล้ว ทุกคนก็จะพยายามทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้นำองค์กร ผู้นำวิชาการ คิดค้นนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการศึกษา โดยใช้รูปแบบ ADDIE MODEL และควบคุมกระบวนการทั้งหมดด้วยทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach) และวงจรคุณภาพเดมมิง (Deming) ซึ่งสอดคล้องกับ การบริหารเพื่อการประกัน

คุณภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา (รัตติยา คงรอด, 2554) พบว่า 1) รูปแบบที่นำมาบริหารการประกันคุณภาพภายในเป็นรูปแบบการบริหารที่ประสบผลสำเร็จ โดยใช้วงจรคุณภาพ Deming (PDCA) การทำงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและการทำงานเป็นทีมตลอดจนการนำตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพมาใช้ใน การกำหนดวิธีการประเมิน 2) คู่มือการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพช่วยพัฒนาโรงเรียนให้ผ่านการประกันคุณภาพภายใน ทุกด้านมีการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เน้นกระบวนการทำงานเป็นทีม

3.2 ปัจจัยภายนอก มีคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ให้การสนับสนุนงบประมาณ และให้เป็นโรงเรียนต้นแบบการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาอื่นทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกคน ทุกส่วนของสังคม ต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกคน และสังคมโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับ(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2546, หน้า 10) การประกันคุณภาพของสถานศึกษา จึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จะเห็นได้ว่าทุกขั้นตอนของการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เน้นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management: SBM) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ (Decision-Making) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงและใช้หลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกัน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาอื่น เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1.1.1 สถานศึกษาควรร่วมกันวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบและการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยกำหนดเป็นปฏิทินเพื่อดำเนินการประเมินคุณภาพภายในให้ชัดเจน

1.1.2 สถานศึกษาควรพัฒนาการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้การรับรองมาตรฐานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.1.3 สถานศึกษาควรจัดให้มีโครงการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โครงการประกันคุณภาพภายใน การจัดทำแผนกลยุทธ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

1.1.4 สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

1.2.1 ควรประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดอย่างจริงจัง ให้การส่งเสริม สนับสนุน ทรัพยากร และความรู้แก่สถานศึกษาให้พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

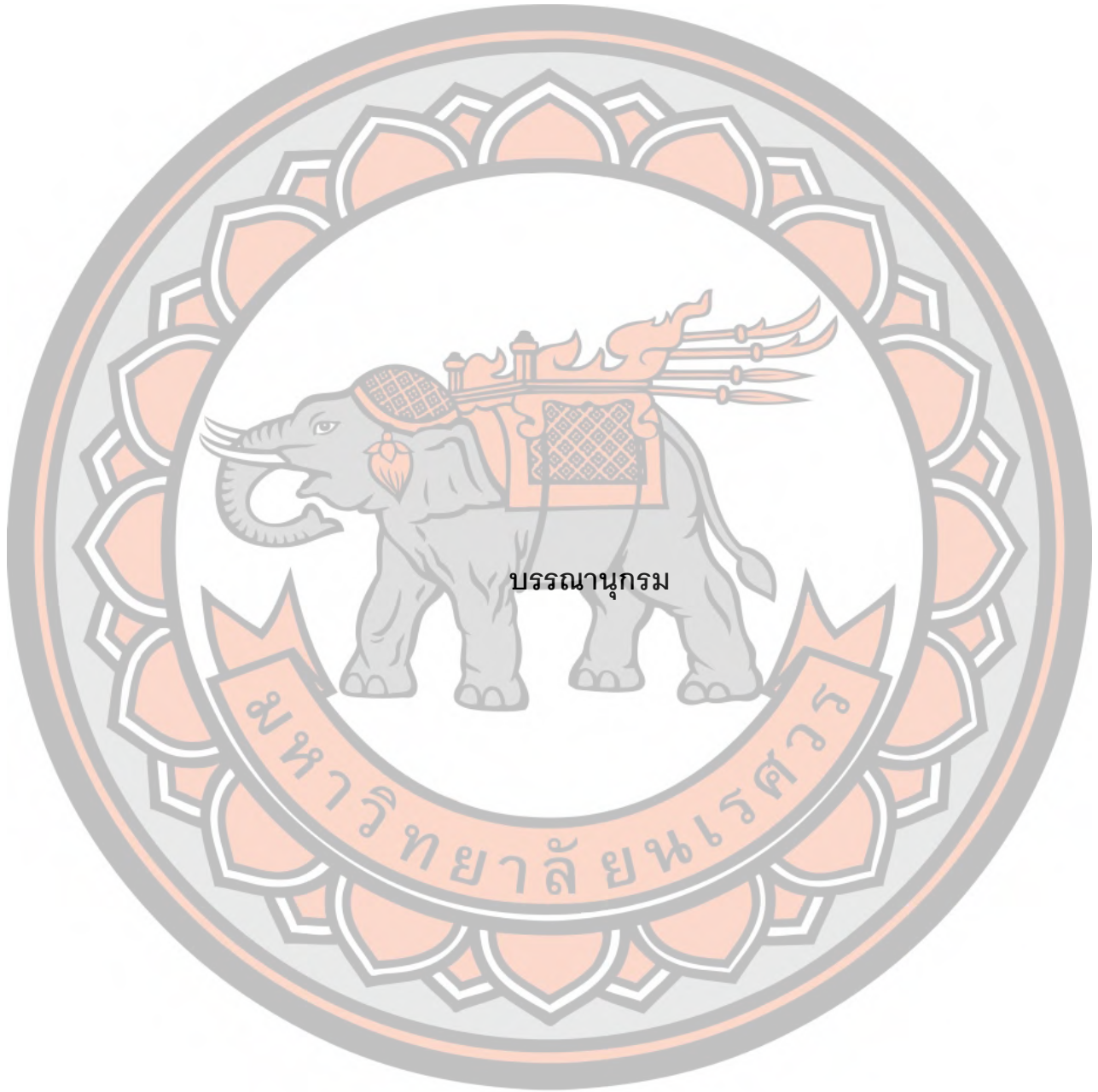
1.2.2 ควรให้การส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่ายคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อร่วมพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

1.2.3 ควรศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมที่เกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของความมีประสิทธิภาพ ของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยนเรศวร

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **นโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี.**
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2548). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553. (2 เมษายน 2553). **ราชกิจจานุเบกษา.** 127(23 ก). หน้า 22 - 34.
- กรมวิชาการ. (2539). **การบริหารจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **การประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 2.**
กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กุสุมา สารสังข์, ชัยพร โพธิทอง, นุชนาฏ เสือยัน, ประทีป สมบูรณ์ และยุพิน สุ่มประดิษฐ์. (2549). **วิธีดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2549). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ณัฐฉินันท์ พรหมณัสสังข์, นิภา ชังคะนาค, วัลลภ พึ่งไชย, วาสนา ฐปบุชา และอัญชญา สือพัฒน์มา. (2544). **สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินญาณิพนธ์** กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ธีรพรพรรณ แจ้ใส. (2552). **การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2. การศึกษาอิสระ** ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- นพพรดี นามพุทธา. (2555). **รูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์** กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม.

ประจบ ขวัญมัน. (2555). **แบบรายงานผลการปฏิบัติงาน**. ตาก. : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษตาก เขต 1.

ปัญญา ภาษาทอง. (2548). **การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินการ
ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (19 สิงหาคม 2542). **ราชกิจจานุเบกษา**.
เล่ม 16 ตอนที่ 74 ก. หน้า 5-23.

เพชรรัตน์ ประเสริฐศิลป์, วันเพ็ญ ภูทับทิม และอรวรรณ จันทร์ยานนท์. (2551). **แนวทางการปฏิบัติ
ที่ดี ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พิษณุโลก เขต 2: ศึกษากรณีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอวังทอง**.
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

เพ็ญศรี อ่อนกล้า. (2553). **การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ
การศึกษาภายในสถานศึกษาหลังรับการประเมินคุณภาพภายนอกของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2**.
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ยุทธชัย น้อยทรง. (2552). **สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

รัตติยา คงรอด. (2554). **การบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพ
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัย
นเรศวร, พิษณุโลก.

รัตนะ บัวสนธ์. (2556). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่ง แก้วแดง. (2544). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับ
การประเมินภายนอก (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม. (2557ก). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2557**. ตาก.: สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1.

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม. (2557ข). **รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2557**.
ตาก.: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1.

โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม. (2558). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2558**. ตาก.: สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1.

วริยา อ้นน่วม, วิลาสินี สระทองจันทร์ และสุทิพย์ สุราษฎร์มณี. (2550). **สภาพและปัญหา
การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาพิษณุโลก เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร,
พิษณุโลก.

วิฑูรย์ หนูขาว. (2552). **ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.

วิระวัฒน์ อุทัยรัตน์. (2544). **การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศิลป์ชัย อ่องตระกูล. (2553). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาแบบเรียน
ร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4** วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2547). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมชาย นามเจริญ. (2551). **ศึกษาสภาพและปัญหากระบวนการวางแผนงานของ
โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5**.
วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.อุบลราชธานี.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2542). **การประกันคุณภาพการศึกษาพลังและความหวัง**. **วารสารปฏิรูป
การศึกษา**, 1(42), 8 - 9.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **แนวทางการเขียนรายงานการพัฒนา
คุณภาพการศึกษา ประจำปีของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554ก). **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554ข). **การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 เล่ม 4.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554ค). **การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 เล่ม 5.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556ก). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556ข). **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 เล่มที่ 1.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556ค). **การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 เล่มที่ 2.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556ง). **การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐาน การศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ.2553 เล่มที่ 6.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **คู่มือการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา การออกแบบระบบประเมินภายในกรุงเทพฯ.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546). **ระบบประกันคุณภาพ การศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.**

กรุงเทพฯ: จุดทอง.

อารีย์วรรณ อ่วมตานี. (2552). **การวิจัยเชิงคุณภาพทางการพยาบาล.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทุมพร จามรมาน. (2544). **วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียน (รวมเกณฑ์ประเมิน และตัวอย่างรายงาน).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พันธ์.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพระเชตุвр

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา

อาจารย์ภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แซ่ม้า้อย

อาจารย์ภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรรถวุฒิ จารุสาริต

อาจารย์พิเศษภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานวิชาการ โทร. ๘๘๓๑

ที่ ศธ ๐๕๒๗.๐๒/ว ๐๕๕๙

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา

ด้วย นางรุ่งฤทัย พิมพ์สิงห์ รหัสนประจำตัว ๕๖๐๗๒๖๕๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การศึกษาแนวปฏิบัติที่การพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายใน กรณีศึกษาโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังแนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอ๋อมพร หลินเจริญ)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ ๐๕๒๗.๐๒/ว ๐๕๕๙

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรณภูมิ จารุสาธิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางรุ่งฤทัย พิมพ์สิงห์ รหัสประจำตัว ๕๖๐๗๒๖๔๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การศึกษาแนวปฏิบัติที่การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน กรณีศึกษาโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพวง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังแนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๓๑

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางรุ่งฤทัย พิมพ์สิงห์

โทร ๐๘-๔๘๒๒-๐๐๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานวิชาการ โทร. ๘๘๓๑

ที่ ศธ ๐๕๒๗.๐๒/ว ๐๕๕๙

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แซ่มซ้อย

ด้วย นางรุ่งฤทัย พิมพ์สิงห์ รหัสนประจำตัว ๕๖๐๗๒๖๔๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การศึกษาแนวปฏิบัติที่การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน กรณีศึกษาโรงเรียนน้ำติบพิทยาคม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังแนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื่อมพร หลินเจริญ)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์

ข้อที่	ข้อความ	ระดับ ความคิดเห็น			ค่า IOC	หมายเหตุ
		1	2	3		
ประเด็นการสัมภาษณ์						
1	โรงเรียนของท่านมีสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	1.1 ท่านเห็นว่าสภาพความสำเร็จของการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร และมี สิ่งใดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จนั้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	1.2 โรงเรียนของท่านมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่หน่วยงานส่วนกลางกำหนดหรือไม่ อย่างไร และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมหรือไม่อย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	1.2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	1.2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	1.2.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	1.2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	1.2.5 การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความ	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	หมายเหตุ
		+1	0	-1		
	1.2.6 การจัดให้มีการประเมินคุณภาพ ภายในตามมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	1.2.7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็น รายงานประเมินคุณภาพภายใน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	1.2.8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	ท่านมีแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการ ดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน ในสถานศึกษาของท่านอย่างไร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	2.1 หลักการดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	2.2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	2.3 กระบวนการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	2.4 จุดที่ควรพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ท่านคิดว่า อะไรคือปัจจัยแห่ง ความสำเร็จ ในการดำเนินงานระบบ ประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	3.1 ปัจจัยภายใน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
	3.2 ปัจจัยภายนอก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (ผู้บริหารสถานศึกษา) เรื่อง การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายประจวบ ขวัญมั่น ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน
วันที่ 27 มีนาคม เวลา 09.00 น. สถานที่ โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

คำถามประกอบการสัมภาษณ์

1. โรงเรียนของท่านมีสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างไร

1.1 ท่านเห็นว่าสภาพความสำเร็จของการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร และมีสิ่งใดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จนั้น

จริงๆ แล้วหลักการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมันเป็นสิ่งที่ทุกสถานศึกษาจะต้องดำเนินการเพราะว่าเป็นกฎหมายที่กำหนดไว้เนะครับ เพราะฉะนั้นโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมจึงให้ความสำคัญแล้วก็นำเรื่องของระบบการประกันคุณภาพมาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนเนะครับซึ่งกำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาหมวด 6 เสร็จแล้วเรื่องของการดำเนินงานประกันคุณภาพจะมีมาตรา 47 จะมีกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา 2553 ซึ่งกำหนดเอาไว้เนะครับ โรงเรียนก็ยึดหลักโดยเอาหลักการประกันคุณภาพของกฎกระทรวงซึ่งโรงเรียนจะทำงานประกันคุณภาพอยู่ 2 ลักษณะ ลักษณะที่ 1 คือทำงานประกันคุณภาพตามกฎกระทรวง 8 ข้อ ตั้งแต่เรื่องกำหนดมาตรฐาน การจัดทำแผน การจัดระบบบริหารสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผน การติดตาม การประเมิน การรายงาน และการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อันนี้เป็น 8 องค์ประกอบที่ โรงเรียนดำเนินการ เนะครับ

ในส่วนที่ 2 ที่โรงเรียนได้ดำเนินการก็คือ การดำเนินการประกันคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งโรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมก็ใช้มาตรฐานตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นมาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้แล้วก็มาฐานของการศึกษาปฐมวัย จะมีทั้งหมด 11 มาตรฐาน 51 ตัวบ่งชี้ เนะครับ โรงเรียนก็มีการดำเนินงานเนะครับเสร็จแล้ววิธีการของโรงเรียนก็คือเราพยายามสร้างความตระหนักให้กับครูทุกคน ว่างานประกันคุณภาพนั้นเป็นหัวใจแล้วงานประกันคุณภาพไม่ว่าจะอยู่ส่วนไหนทุกที่เนะ ครับไม่ว่าโรงเรียนไหนก็ตามก็ต้องมีงานประกันคุณภาพเพราะฉะนั้นเราจึงใช้งานประกันคุณภาพมาคุมงาน คุมงานบริหารทั้ง 4 งาน ซึ่งจริงๆ แล้วงานประกันคุณภาพเป็นงานวิชาการ แต่โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมเนะ

เอาจานประกันคุณภาพเป็นงานหลักมาคืบมา คืบมา บริหารงานทั้งหมดเลย นั่นก็หมายความว่างานแต่ละฝ่าย 4 ฝ่ายเวลาจะทำอะไรต้องตอบโจทย์ให้ได้ว่าไปสอดคล้องหรือเชื่อมโยงกับงานประกันคุณภาพอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่าจะจัดโครงการอบรมครูพัฒนาครูก็แสดงว่าไปตอบโจทย์กับมาตรฐานที่ 7 ใช่ไหมครับ ถ้าจะจัดกีฬาต้านยาเสพติด ก็กีฬาเพื่อสัมพันธ์ชุมชนต่างๆ พวกกีฬาพวกสุขภาพก็จะไปตอบโจทย์ในมาตรฐานที่ 1 ใช่ไหมครับ หรือว่าคุณครูจะทำโครงการเข้าค่ายธรรมะทำกิจกรรมสุดสัปดาห์ กิจกรรมพวกนี้ก็จะไปตอบโจทย์ในมาตรฐานที่ 2 ใช่ไหมครับ หรือคุณครูจะยกระดับผลสัมฤทธิ์ O-NET NT เข้าค่ายวิชาการ การเข้าค่ายคณิตศาสตร์นี่ก็จะไปตอบโจทย์ในมาตรฐานที่ 5 ใช่ไหมครับ หรือจะพัฒนาร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เชิญวิทยากรนี่ก็จะไปสอดคล้องกับมาตรฐานที่ 13 เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ทั้ง 15 มาตรฐาน และที่ 11 มาตรฐานมันก็จะครอบคลุมงานภาระงานทั้งหมดเลย เพราะฉะนั้น ที่โรงเรียนจึงเอางานประกันคุณภาพมาเป็นหลัก มาเป็นหัวใจของงานทั้งหมด เพราะฉะนั้นทุกคนต้องตอบโจทย์ให้ได้ว่ากิจกรรมที่ตนเองทำนั้น ไปตอบโจทย์ประกันคุณภาพอะไร ทำแล้วเด็กจะได้อะไรนะครับ สำหรับการประกันคุณภาพ ที่นี้ในส่วนเรื่องของความสำเร็จของโรงเรียนนั้น จริงๆ แล้วเราเริ่มจากความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นความตระหนักว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาไม่ว่าจะเป็นผลการสอบ O-NET ผลการประเมินตนเอง ผลการประเมิน สมศ. รอบ 2 รอบ 3 ต่างๆ มาตระหนักดูว่ามันเกิดจากอะไร ก็เอาความตระหนักนั้นมาให้เห็นความสำคัญ ให้เข้าใจ เมื่อทุกคนมีความตระหนักแล้วทุกคนก็จะมีความพยายามนะครับ เปลี่ยนจากความตระหนักนั้นมาเป็นความพยายามที่จะทำงานใช่ไหมครับ เช่น ผลสัมฤทธิ์ต่ำก็ทำอะไร พยายามจะทำอะไรพัฒนาเด็ก คุณภาพผู้เรียนจาก A1 (Awareness) ก็มาเป็น Attempt ก็คือมีความพยายาม พยายามที่จะทำโครงการแผนงานกิจกรรมเพื่อให้เด็กนั้นบรรลุตามเป้าหมายหรือปัญหาของกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดเอาไว้ เพราะฉะนั้นครูทุกคนต้องพยายาม ปี 1 ปี 2 ปี 3 จากความพยายามจนในที่สุดนั้นความพยายามก็จะไปสู่ความสำเร็จ Achievement ก็คือความสำเร็จ สุดท้ายโรงเรียนก็ประสบความสำเร็จนะครับ เราก็ทำอย่างต่อเนื่องภายใต้ Concept ที่ว่า ทำทุกคน ทำทุกวัน ทำอย่างต่อเนื่องๆ ทำงานแบบไฟลุกขอนทำไปที่ละเล็กละน้อยไม่ทิ้ง จนในที่สุดงานประกันคุณภาพของโรงเรียนมันกลายเป็นความสำเร็จ กลายเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียน เป็นวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ในที่สุดที่โรงเรียนประสบความสำเร็จ ที่เราดำเนินการมาเป็นจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากว่าปัจจุบันนี้งานประกันคุณภาพมันเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนเสียแล้วคือใครเข้ามาก็ต้องเข้ามาดำเนินงาน ใครเข้ามาก็เข้ามาอ่านคู่มือ คู่มือการดำเนินงานเห็นไหมครับที่อาจารย์มีตัววิเคราะห์ เช่นมาตรฐานที่ 7 ต้องทำแบบนี้นะ มาตรฐานที่ 6 ต้องทำอย่างนี้เราก็จะทำคู่กันกับคู่มือการดำเนินงาน เพราะฉะนั้นตัวชี้วัดความสำเร็จ

ของโรงเรียน ก็คือ การประกันคุณภาพของโรงเรียนคือวัฒนธรรมของโรงเรียน เป็นวัฒนธรรมไปแล้ว ภายใต้ออนเซ็ปต์ที่ว่า ทำทุกวัน ทำทุกคน ทำอย่างต่อเนื่อง นะครับ

2. โรงเรียนของท่านมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่หน่วยงานส่วนกลางกำหนดหรือไม่ อย่างไร และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ในส่วนของการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพตามกฎกระทรวง 8 ข้อ นี้

ข้อที่ 1 สถานศึกษาต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นั่นก็หมายความว่า เมื่อเราดำเนินงานตรงนี้ อันดับแรกเลยโรงเรียนต้องไปดูว่าเราจะใช้มาตรฐานของใคร ต้องกำหนดมาตรฐาน ซึ่งมาตรฐานมันมีหลายมาตรฐานเช่นมาตรฐานชาติ มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานของ สมศ. ทีนี้เราอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการเราก็ใช้มาตรฐานของกระทรวง ซึ่งเขาประกาศมา เพราะฉะนั้นภารกิจที่ 1 โรงเรียนต้องประกาศก่อนว่าโรงเรียนจะใช้มาตรฐานของใคร เพราะฉะนั้นโรงเรียนต้องประกาศว่าโรงเรียนนำดิบพิทยาคมเรื่องประกาศใช้มาตรฐาน เพราะฉะนั้นเราประกาศใช้มาตรฐานกระทรวง 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ แล้วก็ 11 มาตรฐาน 51 ตัวบ่งชี้ เพราะฉะนั้นโรงเรียนก็ต้องเริ่มจากการทำประกาศว่าต่อไปนี่เราจะใช้มาตรฐานของกระทรวงดำเนินงานเมื่อประกาศแล้ว ครูทุกคนทราบแล้ว คณะกรรมการ นักเรียน ผู้ที่มีส่วนร่วม ตรงนี้รู้แล้วเราจะใช้มาตรฐานของใคร ต่อไปโรงเรียนก็เอามาตรฐานนั้นมามาตรฐานที่โรงเรียน ประกาศใช้นั้นมากำหนดค่าเป้าหมายนะครับว่ามาตรฐานที่ 1 ในปีการศึกษา 2557 เราจะกำหนดค่าเป้าหมายเอาไว้อยู่ในระบบดีมาก ก็กำหนดเอาไว้ ก็คือเอาทุกมาตรฐานเอาทุกตัวชี้วัด มากำหนดเป็นค่าเป้าหมายก่อน ก่อนที่จะดำเนินงานเพราะฉะนั้นอย่างช่วงเดือนมีนาคม เราสรุปโครงการเสร็จแล้วใช้ใหม่ครับ เดียวเราก็จะกำหนดค่าเป้าหมายในปีต่อไปนะว่า ตัวชี้วัดตัวบ่งชี้แต่ละมาตรฐานเราจะกำหนดค่าเป้าหมายอย่างไร ซึ่งการกำหนดค่าเป้าหมายนี้เราก็จะมีการกำหนดค่าเป้าหมายใน 2 ลักษณะคือ ค่าเป้าหมายเชิงปริมาณ กับค่าเป้าหมายเชิงคุณภาพ เอ่อ..ในมาตรฐานที่ 1-6 เป็นมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน แล้วก็มาตรฐานที่ 7 เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับด้านครูเป็นการบริหารจัดการด้านครู เพราะฉะนั้นตรงนี้เราจะตั้งค่าเป้าหมายเป็นร้อยละ เช่น ผู้เรียนร้อยละ 90 ที่มีที่สามารถออกกำลังกายได้หรือผู้เรียนร้อยละ 90 มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ อย่างนี้ครับเป็นเชิงปริมาณ ว่าร้อยละ 90 ตามเกณฑ์นะ ตามเกณฑ์ของ สสส. กำหนดไว้ ส่วนมาตรฐานที่ 8 ถึงมาตรฐานที่ 15 เราจะเป็นการกำหนดค่าเป้าหมายเชิงคุณภาพ นะครับเช่น เราก็จะกำหนดไปเลยว่าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในระดับดีมาก คณะกรรมการสถานศึกษามีการดำเนินงานตามบทบาท

หน้าที่ของตัวเองในระดับดีมาก อันนี้เราจะกำหนดเป็นเชิงคุณภาพ ใส่ระดับคุณภาพเข้าไป เมื่อประกาศเสร็จแล้ว กำหนดค่าเป้าหมายเสร็จแล้ว โรงเรียนของเราที่จะเอามาตรฐานทั้ง 15 มาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐานและ 11 มาตรฐาน ของการศึกษาปฐมวัยมาทำการวิเคราะห์ ว่าในแต่ละมาตรฐาน และตัวบ่งชี้โรงเรียนที่กำหนดค่าเป้าหมายเอาไว้ร้อยละ 90 หรือร้อยละ 80 หรือกำหนดระดับคุณภาพไว้ว่า ดี ดีมากนี้ เมื่อกำหนดไว้แบบนี้โรงเรียนจะทำกิจกรรมอะไร จะทำโครงการอะไร จะทำแผนงาน กิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อที่จะให้บรรลุตามที่วางไว้เพราะฉะนั้นก็จะมีวิเคราะห์ มาตรฐานออกมาทั้งหมด 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้แล้วอีก 11 มาตรฐาน 51 ตัวบ่งชี้ เมื่อวิเคราะห์ออกมาเสร็จแล้วเราก็จะรู้ว่ามาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 เราจะทำโครงการอะไรจะทำกิจกรรมอะไร นะครับเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่เรากำหนดไว้ เมื่อตะกี้นี้ ใช่ไหมครับเสร็จแล้วเราก็จะมีการกำหนดกิจกรรมนะครับ กำหนดคนรับผิดชอบ กำหนดเครื่องมือ ที่ใช้ในการประเมิน ในตัววิเคราะห์มาตรฐานมันจะบอกหมดเลยตั้งแต่เป้าหมายเท่าไร กิจกรรมที่โรงเรียนจะทำ เครื่องมือที่จะใช้ในการประเมิน และผู้รับผิดชอบ นะครับ เพราะฉะนั้นตัววิเคราะห์มาตรฐาน จะบอกได้เลยว่ากิจกรรมนี้ใครทำ ใครเป็นคนสรุป ใช่ไหมครับ มันก็จะเป็นการวิเคราะห์ทั้งระบบ เพราะฉะนั้นโรงเรียนก็จะมีคู่มือในการวิเคราะห์มาตรฐานถึง 2 เล่ม ก็คือคู่มือการวิเคราะห์มาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัววิเคราะห์มาตรฐานปฐมวัย เพราะฉะนั้นเวลาที่จะมีคุณครูหรือใครสนใจ หรือคุณครูย้ายมาใหม่ เราก็สามารถที่จะเอาคู่มือวิเคราะห์นั้นเอาไปให้คนอ่านได้เลยว่า ถ้าต้องรับผิดชอบมาตรฐานที่ 1 ครูต้องทำอะไรบ้าง มีค่าเป้าหมายเท่าไร กิจกรรมและโครงการมีอะไรบ้าง ซึ่งจะอยู่ในคู่มือ ที่คู่มือทั้งสองเล่มนั้น นั่นก็จะเป็นคู่มือว่าในแต่ละมาตรฐานแต่ละตัวบ่งชี้จะทำอะไร มันก็จะเป็นตัวชี้วัด เสร็จแล้วเมื่อเรากำหนดค่าเป้าหมาย วิเคราะห์มาตรฐานเสร็จแล้ว เราก็มีการประกาศใช้ ทำรูปเล่มประกาศให้คุณครูทราบ เสร็จแล้วเราก็ทำโครงการ แผนงาน กิจกรรมนะครับ ในส่วนของตัววิเคราะห์มาสู่เป็นแผน แผนของโรงเรียน ใช่ไหมครับ

2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

โดยปกติแล้วในส่วนของจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ในประเด็นที่ 2 ในองค์ประกอบที่ 2 ก็จะมีเริ่มมีการทำแผน แผนใหญ่ที่สุดของโรงเรียนคือแผนกลยุทธ์ แผนกลยุทธ์โรงเรียนก็จะมีซึ่งเป็นแผนระยะกลาง 3-5 ปี นะครับ จากแผนกลยุทธ์ก็จะมีแผนปฏิบัติการ นะครับ จากแผนปฏิบัติการก็จะเอาไปล้อมาจากแผนกลยุทธ์นะครับ เสร็จแล้วที่โรงเรียนก็จะมีอีกแผนหนึ่งก็คือแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ อันนี้เราจะเป็นการเขียนแผนเพื่อไปขังงบประมาณให้สอดคล้องกับรายได้ที่โรงเรียนรับ ที่ได้เข้ามาเสร็จแล้วก็เอางบประมาณนั้นมาจัดสรรตามโครงการและแผนงาน จากนั้นโครงการและแผนงาน ของโรงเรียนมันก็จะไปสอดคล้องกับตัววิเคราะห์มาตรฐาน

จำได้ไหมครับที่เราทำประกันคุณภาพภายในเราเอาตัวมาตรฐานมาวิเคราะห์ พอวิเคราะห์เราจะได้โครงการและกิจกรรม เพราะฉะนั้นโครงการและกิจกรรมตรงนั้น จะไปสอดคล้องกับแผน แผนปฏิบัติการของโรงเรียน ซึ่งแผนปฏิบัติการของโรงเรียนจะมีแผนหลัก แผนหลักก็คือ แผนหลัก โครงการหลัก จะสอดคล้องกับ 15 มาตรฐาน เพราะฉะนั้นโรงเรียนก็จะจัดทำโครงการอย่างน้อย 15 โครงการ โครงการที่ 1 ก็จะไปสอดคล้องกับมาตรฐานที่ 1 โครงการที่ 2 ก็จะไปสอดคล้องกับมาตรฐานที่ 2 เพราะฉะนั้นก็จะมีประมาณ 15 โครงการ 15 โครงการนี้ก็จะไปตอบโจทย์งานประกันคุณภาพ งานประกันคุณภาพเป็นหัวใจของโรงเรียนใช่ไหมครับ เพราะฉะนั้นทุกคนต้องตอบโจทย์เรื่องประกันคุณภาพ นอกจากโครงการ 15 โครงการแล้ว ก็ยังมีโครงการที่โรงเรียนเป็นโครงการที่เป็นจุดเน้นนโยบายของโรงเรียน โครงการที่เป็นความต้องการของชุมชน โครงการที่เราปฏิบัติตามนโยบายของเขตหรือของกระทรวง เพราะฉะนั้นโครงการที่อยู่ในแผนปฏิบัติการ นอกจากจะไปสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์แล้ว มันก็ยังไปสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพ ไปสอดคล้องกับนโยบายของเขตนโยบายของโรงเรียน นโยบายของกระทรวง เพราะฉะนั้นโรงเรียนก็จะมี การดำเนินการนะครับ เรื่องของการจัดทำแผนเป็นเรื่องปกตินะ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน ทำเสร็จแล้วก็มีการรวบรวม รวบรวมเสร็จแล้วก็เอาแผนไปเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาก็เป็นผู้อนุมัติในการใช้แผน เราก็เอาแผนนี้มาดำเนินการในแต่ละปี อันนี้ในส่วนของการจัดทำแผน นอกจากโรงเรียนจะมีแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา แผนงบประมาณแล้ว โรงเรียนของเรายังมีแผนต่างๆ ที่จัดทำขึ้นมาเช่น แผนพัฒนาคุณภาพ road map เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์เป็นแผนเฉพาะกิจที่เราต้องการเน้นเป็นจุดๆ ไป เพราะฉะนั้นจะเป็นแผนเล็กๆ น้อยๆ หรือเป็นจุดเน้นเล็กๆ น้อยๆ ของโรงเรียนซึ่งก็เป็นแผนรอง ซึ่งในแต่ละปีเราก็จะมาคุยกันว่าแต่ละปีเราต้องการเน้นอะไร อย่างเช่นปีการศึกษา 2558 เราต้องการที่จะเน้นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพราะฉะนั้นเราก็จะเน้นไปที่มาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ก็ 19 ตัวชี้วัด ตัวนี้ก็เป็นจุดเน้นปี 2558 โรงเรียนก็จะมีจุดเน้นแต่ละปี แต่ละปีก็เปลี่ยนไป เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าแผนหลักคือแผนกลยุทธ์ กับแผนปฏิบัติการแล้วก็มีแผนที่เราจะเน้นในแต่ละปีครับ

2.3 การจ้ดระบบบริหารและสารสนเทศ

ในองค์ประกอบที่ 3 จะเป็นเรื่องของการบริหาร และสารสนเทศการจ้ดระบบบริหาร การจ้ดระบบบริหารจัดการของโรงเรียน โรงเรียนของเรา ของผมนี้จะใช้รูปแบบการบริหารในลักษณะของ 6-4-3 ในการบริหารแบบ 6-4-3 หกก็คือการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลหรือ Good governance นะครับ ใน Good governance มันก็จะมีองค์ประกอบของ SBM คือใช้โรงเรียนเป็นฐานมารวมกัน นี่ก็คือ หก นะครับ ก็จะมี 6 หลักเสร็จแล้ว สี่ สี่ก็คือ การบริหารตามบทบาทหน้าที่หรือ

ตามภารกิจของโรงเรียน 4 ด้านคือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานการเงินงบประมาณ การบริหารงานบุคคลแล้วก็การบริหารงานทั่วไป ใช่ไหมครับ สู้สุดท้ายนั่นก็คือ สาม สามก็คือ เก่ง ดี งาม คือการบริหารงานเพื่อให้เด็กเป็นคนดี นะครับ ให้เด็กเป็นคนเก่ง ให้เด็กเป็นคนงาม งามน้ำใจ งามความเป็นไทย เพราะฉะนั้นบริบทของโรงเรียนของเราด้านการบริหารจัดการหรือระบบบริหารเราจะใช้ 6-4-3 หกก็คือ Good governance สี่ก็คือระบบการบริหารงาน 4 ฝ่าย สามก็คือ เก่ง ดี งาม นะครับ ส่วนเรื่องของข้อมูลสารสนเทศ โรงเรียนจะมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ แยกออกเป็น 4 งาน เช่นกันก็คือ งานวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศก็ถ้าอาจารย์ไปที่โรงเรียนก็จะเห็นว่า จะมีการนำเสนอข้อมูล ในลักษณะของสถิติ เป็นกราฟ อันนี้ก็คือสิ่งที่มองเห็น แล้วก็มีการจัดเก็บข้อมูลทางวิชาการนะครับไว้ในแผ่นข้อมูล นะครับเพื่อที่จะเป็นข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลเรื่องของการสอบ นะครับการสอบของโรงเรียน การสอบ O-NET, NT อันนี้เป็นข้อมูลระบบสารสนเทศที่โรงเรียนจะต้องเอามาใช้ ในการทำงานที่เอาไปเป็นตัวเปรียบเทียบหรือการพัฒนาเพราะที่โรงเรียน จะมีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการนี้ค่อนข้างที่จะเยอะ เพราะฉะนั้นก่อนที่คุณครูจะไปประเมินอะไรหรือจะไปวัดผล หรือจะสรุปอะไรจะต้องไปดูข้อมูล ก่อนว่าในปีการศึกษาที่ผ่านมา ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร ผมยกตัวอย่างเช่น เอ่อ.. ผลสัมฤทธิ์ที่คุณครูทำอยู่ใน ปพ.5 นี้ก็ต้องตอบโจทย์ให้ได้ว่าค่าเฉลี่ยของวิชาภาษาไทย ป. 1 ที่คุณสอนได้ร้อยละเท่าไรสมมติว่าปีที่แล้วได้ร้อยละ 75 ใช่ไหมครับ เพราะฉะนั้นผลสัมฤทธิ์ของปีต่อไป มันจะต้องได้มากกว่าหรือน้อยกว่า ถ้าได้มากกว่าครูจะทำยังไง ถ้าได้น้อยกว่าครูต้องมาแก้ปัญหาอย่างไร ข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ครูต้องเก็บมาพิจารณา เพราะว่าเวลาที่ เราเขียนโครงการและแผนงานต้องอ้างอิงข้อมูลที่มันเป็นปัญหา เห็นไหม เมื่อที่คุณครูทำเขาจะต้องมีข้อมูล ข้อมูล O-NET ,NT ภาพรวมได้เท่าไร ปีนี้ ปีหน้าจะเป็นเท่าไร ไม่ใช่เขียนไปลอยๆ ว่าผลสัมฤทธิ์ตก ไม่ได้ก็ต้องมีตัวเลขเป็นข้อมูลไปยืนยัน ว่ามันเป็นปัญหานั้นอันนี้เป็นจุดเด่น อันนี้เป็นจุดด้อย เพราะฉะนั้นข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนจึงเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญ แล้วก็ต้องสามารถที่จะ link ได้ ซึ่งการจัดเก็บระบบข้อมูลสารสนเทศมันก็จะเก็บไว้สามที่ คือหนึ่ง เก็บไว้ที่ฝ่ายวิชาการ สองเก็บไว้ฝ่ายเทคโนโลยี สามตัวผม คือ ตัว ผอ. ฉะนั้นเวลาคนมาสอบถามข้อมูลผมไม่จำเป็นต้องไปให้ครูวิชาการเอาข้อมูลมา นะครับ ข้อมูลสารสนเทศที่ดีจริงๆแล้วใครก็ต้องตอบได้ ถูกต้องไหมครับ ไม่ใช่ว่าวันนี้ครูวิชาการไม่มา ตอบไม่ได้ เพราะฉะนั้น ผอ.ก็ต้องมีข้อมูลตั้งแต่ O-NET, NT ,LAS ข้อมูลจำนวนเด็กข้อมูลจำนวนนักเรียน ก็สามารถตอบได้ทันที อันนี้ก็คือเรื่องของการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศนะครับเพราะฉะนั้นข้อมูลสารสนเทศเชิงวิชาการ งานวิชาการ จึงเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ ข้อมูลสารสนเทศในส่วนของฝ่ายบุคคล ก็จะต้องเป็นข้อมูลเกี่ยวกับฝ่ายบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเงินเดือนเครื่องราชย์ วุฒิการศึกษาประวัติการทำงานอะไรต่าง ๆ อันนี้ก็จะข้อมูลเรา

ทำอยู่ในลักษณะของ เอ่อ.. กพ7 อีเลคทรอนิกส์อยู่แล้ว ใช้นวัตกรรมอันนี้ก็จะเป็นข้อมูล แล้วก็เป็น ข้อมูลสารสนเทศทั่วไป ถ้าโรงเรียนใดที่มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถหยิบไปใช้ได้เลย เร็ว รวดเร็ว ก็จะทำให้โรงเรียนนั้นมีข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย แล้วก็สามารถที่จะตอบโจทย์ได้เนาะครับ

2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ส่วนในองค์ประกอบที่ 4 เรื่องการดำเนินงานตามแผน ในการพัฒนาองค์ประกอบที่ 4 ของ กฎกระทรวง โดยปกติอยู่แล้วเมื่อโรงเรียนมีแผนใช้ใหม่ครับโรงเรียนก็ต้องเอาแผน โครงการและ กิจกรรมไปดำเนินงานตามแผนนะ ซึ่งโรงเรียน ลักษณะของโรงเรียนนี่จะเป็นโครงการน้อยแต่ กิจกรรมเยอะ ก็คือเหมือนกับว่ามีโครงการหลัก โครงการหลักก็จะมีกิจกรรมย่อยๆ เพราะฉะนั้น ในหนึ่งโครงการจะไม่ได้ทำคนเดียว ก็จะมีคนอื่นเข้ามาช่วยในแต่ละกิจกรรมเพราะฉะนั้น หนึ่งโครงการแต่จะมีกิจกรรมย่อยๆที่ค่อนข้างที่จะเยอะ เพราะฉะนั้นวิธีการดำเนินงานของเราก็คือ เราก็แต่งตั้งคุณครูที่จะมีหน้าที่ในการดำเนินงานตามคำสั่งพอในแต่ละเดือนเราก็จะมีการประชุม เนาะครับเราก็จะประชุมวิชาการกับประชุมประจำเดือน เพราะฉะนั้นในแผนงานและโครงการของ คนใด ก็จะต้องเอาเข้าก่อนหนึ่งเดือน สมมติว่าเดือนมิถุนายนเราจะมีกิจกรรมไหว้ครู พฤษภาคม เจ้าของงานก็ต้องมาแจ้งก่อนว่าพฤษภาคมนี้เราจะมีกิจกรรมนี้เนาะเราจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง จะออก คำสั่งให้ใครทำอะไร จะใช้งบประมาณเท่าไร ฉะนั้นก็จะมีการประชุมเพราะฉะนั้นคนที่ทำโครงการ และแผนงานเขาก็จะรู้ว่ากิจกรรมเขาทำเดือนอะไรก็จะเอาเข้ามาเพื่อจะแจ้งที่ประชุม ฝ่ายบริหาร ทั่วไปก็จะออกคำสั่ง ฝ่ายการเงินก็จะเตรียมเงินไว้ให้ เพื่อที่จะได้เตรียมไว้ใช้ในการดำเนินงานก่อน หนึ่งเดือนเพราะฉะนั้นก็จะมี การดำเนินการ มีการแจ้งการดำเนินงานว่าโครงการนี้จะทำเดือนนี้ จะต้องตั้งงบประมาณเท่าไร เพราะฉะนั้นทุกโครงการและกิจกรรมก็จะถูกรันไปตามปฏิทินงาน ของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนก็จะมีปฏิทิน พุงนี้ปฏิทินปี 58 ก็จะมีปฏิทินวิชาการเลยว่า พฤษภาคมโรงเรียนทำอะไร มิถุนายนโรงเรียนทำอะไรก็จะมีปฏิทินวิชาการไปจนครบตลอดปี เพราะฉะนั้นก็จะมีปฏิทินงาน ในแต่ละเดือนปฏิทินงานมันก็จะเข้ามาเนาะครับซึ่งครูเทียมจันทร์ ก็จะทำหน้าที่รันปฏิทินงานในแต่ละเดือนว่าแต่ละเดือนจะทำกิจกรรมอะไรกิจกรรมนั้นมันก็จะไป สอดคล้องกับแผนงานและโครงการเพราะฉะนั้นโรงเรียนก็จะมี เอ่อ...ดำเนินงานตามแผน แต่ บางส่วนก็อาจจะไม่ได้ทำไม่ได้ทำอาจจะเลื่อนไปอีกเดือนหนึ่ง หรือเลื่อนไปอีกสัปดาห์หนึ่ง อาจจะ มีการคลาดเคลื่อน บางทีมันอาจจะติดการอบรม สัมมนา แต่มันอาจจะเลื่อนไปแต่กิจกรรมก็ได้ รันไป ส่วนมากก็จะได้รันไปทุกกิจกรรมแต่อาจไม่ตรงเวลาในปฏิทินซึ่งเวลาเราสรุปโครงการเราก็ จะไป Comments ตอนสรุปโครงการเนาะครับ

2.5 การจัดทำให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

ในส่วนในเรื่องของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาเนื่องจากว่าโรงเรียนของเราก็มีการจัดทำคู่มือจะมีคู่มืออยู่เล่มหนึ่ง จะเป็นคู่มือการตรวจสอบว่าแต่ละมาตรฐานและตัวชี้วัดเราจะตรวจสอบอะไรจะมีคู่มือคู่มือจะมีอยู่ 2 ส่วน คือคู่มือตรวจสอบขั้นพื้นฐานกับคู่มือตรวจสอบปฐมวีย์ เพราะฉะนั้นเมื่อเราแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบเขาก็จะหยิบคู่มือเล่มที่โรงเรียนทำได้เลยว่าจะไปตรวจสอบมาตรฐานที่ 1 จะต้องมีหลักฐานอะไรบ้างในคู่มือก็จะบอกเลยว่าจะต้องมีอะไรให้ดูทางโรงเรียนของเราก็จัดทำคู่มือติดตามและตรวจสอบคุณภาพให้กับทางคนที่ มีหน้าที่เข้าไปตรวจสอบติดตาม เพราะฉะนั้นการตรวจสอบติดตามโรงเรียนของเราก็จะตรวจสอบกันทุกเดือน ว่าโครงการและกิจกรรมเหล่านี้ทำรึยังทำไปถึงไหนแล้ว มีปัญหาอะไรใหม่ งบประมาณใช้ไหม มีปัญหาอะไรบ้างซึ่งเราก็จะเอาเข้าประชุมในการประชุมวิชาการของโรงเรียนอยู่แล้ว นะครับ อันนี้ก็เป็นในส่วนของโรงเรียน แล้วที่สำคัญก็คือคณะกรรมการสามารถเข้าไปติดตามโดยมีคู่มือ มีคู่มือไปด้วย อันที่ 2 คือเข้าไปในลักษณะของการนิเทศไม่ใช้การนิเทศทางการเราเรียกว่าการไปพูดคุยอย่าง ผอ. เข้าไปพูดคุย การเข้าไปพูดคุย สอบถามครูก็ถือว่าเป็นการนิเทศใช้ใหม่ครับแต่ถ้าเราบอกว่าวันนี้จะไปนิเทศมันรู้สึกจะหนักนะ เออ..วันนี้ไหนไปดูสิมีอะไรจะให้ช่วยเหลือมั๊ย เพราะฉะนั้นก็จะเป็นลักษณะของการติดตามคุณภาพที่เป็นรูปแบบ แต่ที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียนคือโรงเรียนจะมีคู่มือที่เห็นชัดว่าใครก็สามารถเข้าไปนิเทศได้ ใครก็สามารถที่จะไปติดตามได้เพียงแต่ว่าคุณอ่านจากคู่มือของโรงเรียน แต่ว่าผมไม่แน่ใจว่าที่อื่นเขาได้จัดทำอย่างนี้มั๊ย แต่ที่โรงเรียนใครที่อาจจะไม่เข้าใจงานประกันคุณภาพ แต่ถ้ามานั่งอ่านเอาไปเช็คดูอาจจะทำได้ เพราะฉะนั้นของเราเป็นจุดเด่นที่ว่าเรามีคู่มือในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพทั้งระบบครับ

2.6 การจัดทำให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ต่อไปในเรื่องของการประเมินคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายในโดยปกติแล้วเราก็จะมีการประเมินตนเองซึ่งเราเรียกว่า SAR การประเมินตนเองเราต้องมีคณะกรรมการซึ่งโรงเรียนของเราก็จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนะครับอย่างน้อย 3 คน สามคนนี้ก็จะเป็น 1 คนก็จะเป็นบุคคลภายนอกที่สำนักงานเขตฯ ขึ้นทะเบียนไว้ เป็นผู้ประเมินเราก็จะเลือกมาหนึ่งคน เราก็จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินภายใน โดยโรงเรียนก็จะแต่งตั้งไม่น้อยกว่า 3 คนเราก็จะเชิญ ผอ. หนึ่งคนจากโรงเรียนหนองเสือพิทยาคม ซึ่งสำนักงานเขตฯ ได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นผู้ประเมินนะครับ เสร็จแล้วก็มีการประเมินที่โรงเรียนอีกสองคนให้เป็นกรรมการชุดที่ 1 เป็นคณะกรรมการประเมินกรรมการชุดที่สองเราก็จะแต่งตั้งอนุกรรมการนะครับโรงเรียนก็จะมีอนุกรรมการ อนุกรรมการเราก็จะแต่งตั้งอนุกรรมการทั้งหมด 15 คน นะครับตามมาตรฐาน

อนุกรรมการก็มีหน้าที่ช่วยกรรมการประเมินตรวจสอบเครื่องมือในการประเมิน ในการคิดคำนวณ เพราะฉะนั้นโรงเรียนก็จะมีอนุกรรมการอนุกรรมการก็จะมีหน้าที่เป็นคนประเมินตามมาตรฐานที่ตัวเองรับผิดชอบเพราะฉะนั้นครูคนไหนที่รับผิดชอบมาตรฐานที่ 1 ก็จะเป็นอนุกรรมการในมาตรฐานที่ 1 ใช้นิเทศ คอยประเมิน คอยใช้เครื่องมือประเมิน เห็นไหมครับ เมื่อกลางวันนี้ มาตรฐานที่ 1 ใคร ครูก็จะรู้ทันที เมื่อเรียกปุ๊บครูก็จะมีแบบประเมินพอมีแบบประเมิน เสร็จแล้วคุณก็เอาแบบประเมินไปประเมิน แล้วคุณก็รวบรวมคนอื่นก็จะประเมินมาให้คนรวบรวมก็คือมาตรฐานที่ 1 เพราะฉะนั้นคนเหล่านี้คือ คณะอนุกรรมการ เพราะฉะนั้นอนุกรรมการก็จะรวบรวมผลการประเมินเอาไว้ เดี่ยวคณะกรรมการก็จะมายืนยันตรวจสอบ ครับ ไม่ใช่คณะกรรมการสามคนมาเป็นคนประเมินนะครับเราให้คณะกรรมการประเมินสามคนนี้มาตรวจสอบยืนยันคนประเมินก็คือที่อนุกรรมการ ก็จะเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บผลการประเมินเก็บหลักฐานร่องรอย มาให้ เพื่อจะจัดให้กับคณะกรรมการมายืนยัน ต่อไปครับ คณะกรรมการชุดที่ 3 ครับ คณะกรรมการรวบรวมและรายงานนะครับ ก็คือเหมือนกับว่าหลังจากอนุกรรมการทำการประเมินจำได้ไหมครับ คณะกรรมการประเมินแต่ละมาตรฐานก็จะประเมินมาตรฐาน และตัวชี้วัดของตัวเองว่า ผ่านก็คน ได้คะแนนเท่าไรก็จะส่งผล การประเมินตัวนี้ไปให้คณะกรรมการชุดที่ 3 คณะกรรมการชุดที่ 3 ก็จะเอาผลการประเมินของแต่ละมาตรฐาน มารวบรวมเป็นภาพของโรงเรียนพอนึกออกมั๊ยครับ อย่างเมื่อเข้ามาตราฐานที่ 1 เขาก็ประเมินมาตรฐานของเขาพอเสร็จแล้วเขาก็ส่งผลการประเมินไปให้กรรมการชุดที่ 3 มาตรฐานที่ 2 ก็ส่งไปฉะนั้นกรรมการชุดที่ 3 ก็ทำหน้าที่คือ ข้อมูลรวบรวมเห็นไหมครับ เพราะฉะนั้นของโรงเรียนการประเมินคุณภาพภายในของเราจะมี คณะกรรมการ 3 ชุด ไม่ใช่มีชุดเดียว นี่คือจุดเด่นของโรงเรียนโรงเรียนอื่นจะมีก็ชุดไม่รู้ แต่โรงเรียนผม คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง อนุกรรมการ และคณะกรรมการรวบรวม เมื่อรวบรวมเสร็จแล้วก็ทำรายงานเป็นรูปเล่ม แล้วก็นำผลการประเมินนี้เสนอคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นชอบ ก็ส่งไปหน่วยงานต้นสังกัด ขึ้นเว็บไซต์แล้วก็เอาไปทำ SAR online เดี่ยวนะครับ เพราะฉะนั้นโรงเรียนเรา ก็จะมีคณะกรรมการครบในองค์ประกอบก็จะมีอยู่ในคำสั่งนะครับ คำสั่ง ก็จะมีคณะกรรมการทั้งหมด 3 ชุด

2.7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

ในองค์ประกอบที่ 7 คือการจัดทำรายงานที่เป็นการประเมินคุณภาพภายใน ในองค์ประกอบที่ 7 นี้คือคณะกรรมการชุดที่ 3 นั่นเองที่จะต้องเอาผลการประเมินไปรายงาน เพราะฉะนั้นพຽ່ງนี้เจาก็จะส่งผลการประเมินมาส่งผลการประเมินมารวบรวม เดี่ยวพຽ່ງนี้ผมก็จะให้คุณรวบรวมคือข้อมูลตรงนี้ ผลการประเมินปี 2557 เพื่อเอาไปแนบในภาคผนวก พຽ່ງนี้ผมจะให้ลองคือข้อมูลผมมีไฟล์ให้ก็เอาข้อมูลไปคือ คีย์เสร็จแล้วอาจารย์ก็เอาไปปรั้นไว้ที่ภาคผนวกว่า

ได้มาศึกษา SAR ของโรงเรียนนำดับพิทยาคม ก็เอาผลการประเมินไปแนบที่รายงานวิจัยของ อาจารย์พุ่มนี้ผลถึงจะออกมาเพราะวันนี้คุณครูเขาทำแล้วเพราะฉะนั้นในองค์ประกอบที่ 7 โรงเรียนก็จะมีการจัดทำ SAR โดยมีคณะกรรมการชุดที่ 3 เสร็จแล้วก็เอาผลการประเมินทั้งหมด นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานเห็นชอบก็เผยแพร่แล้วก็ส่ง

2.8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ส่วนในเรื่องการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องนั้นก็คือ เราจะเอาผลการประเมินในแต่ละ มาตรฐานและตัวชี้วัดว่าผลเป็นอย่างไร นะครับ ผลอยู่ในระดับดีมาก ปีหน้าเราจะเป็นดีเยี่ยม ผลออกมาได้ร้อยละ 80 ปีหน้าเราจะได้ 85 เราก็จะเอาผลของการประเมินในปี 2557 ที่จะออกมานี้ไป กำหนดค่าเป้าหมายในปี 2558 มันก็จะเข้าสู่อันเดิมใช่ไหม กำหนดค่าเป้าหมายเสร็จแล้วไปวิเคราะห์ กิจกรรมมันก็จะรันกันไปอย่างนี้ครับอาจารย์ วนกลับมา มันก็เป็น PDCA กลับไป เอาผล Act เป็นยังไงก็เอาไปตั้งค่าเป้าหมายค่าเป้าหมายที่มันดีอยู่แล้วก็ให้คงสภาพเดิมไว้ เพราะฉะนั้นมันก็เป็น การพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่ความโดดเด่นของโรงเรียน อีกอันหนึ่งก็คือนอกจากเราจะใช้ระบบประกัน 8 ขั้นตอนและความต่อเนื่อง คือเราเราก็มาคิดว่าความสำเร็จของโรงเรียนมันเกิดจากการดีไซน์รูปแบบ ออกมา เพราะฉะนั้นโรงเรียนของเราก็จะมีการดีไซน์รูปแบบออกมามีการพัฒนา มีการสร้างเครื่องมือ มีการทำคู่มือต่างๆ ซึ่งอาจารย์จะพบว่าเราจะมีคู่มือการประเมินระบบประกันคุณภาพตามกฎกระทรวง 8 ข้อ ที่ผม SAVE ไฟล์ให้อาจารย์นะครับ ก็คือจะตอบโจทย์ 8 ข้อนี้ในส่วนที่ 1 ว่าโรงเรียนทำอะไรบ้าง สรุปแล้วจะมีคู่มือประเมินออกมาหนึ่งคู่มือ อาจารย์สามารถที่จะเอาคู่มือตัวนี้ไปแนบไว้ในภาคผนวกได้ ว่า 8 ขั้นตอนนี้เรามีอะไร เวลาอาจารย์จะเอาไปเขียนต้องเขียนความต่างที่ไม่เหมือนคนอื่นอย่างเช่น อาจารย์จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการประเมินของเราจะมีไม่เหมือนคนอื่นใช่ไหมครับ คนอื่นอาจจะมี กรรมการชุดเดียวแต่เราจะมี 3 ชุด เอ่อ...อย่างเรื่องของการติดตามและตรวจสอบ โรงเรียนอื่นอาจจะ ไม่มีคู่มือแต่โรงเรียนของเรามีคู่มือ มีคู่มือในการดำเนินงาน นี่คือความเป็นจุดเด่นของโรงเรียนเรา ของที่นี้เป็นยังไงต้องเขียนความต่าง เพราะว่าทุกโรงเรียนมันเหมือนกันหมด แต่ว่าที่นี้ต่างอย่างไร นี่คื งานที่อาจารย์เขาให้มาเพราะว่า ถามว่า 8 ขั้นตอนทุกโรงเรียนทำไหม โรงเรียนอาจารย์ก็ทำ โรงเรียน อาจารย์ก็ต้องทำ แต่ว่าที่นี้ทำต่างจากที่อื่นอย่างไร นี่คืสิ่งที่ปฏิบัติที่ดีต้องมาหาความต่าง แล้วเป็นที่ ยอมรับ แล้วปฏิบัติที่ดี เพราะฉะนั้นถ้าอาจารย์สังเกตดูมันก็จะเห็นความต่างอยู่หลายตัว อาจารย์ สามารถเอาไปเขียนในงานวิจัยของอาจารย์ ได้ครับ

3. ท่านมีแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่านอย่างไร

3.1 หลักการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในส่วนของแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียน นวัตกรรมศึกษาศาสตร์ศรีนครินทร์ก็มีที่โรงเรียนได้คิดรูปแบบในการที่จะพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนนวัตกรรมศึกษาศาสตร์ศรีนครินทร์ที่เราเรียกว่า ADDIE MODEL นะครับ ADDIE MODEL ซึ่งหลักในการดำเนินงานของ ADDIE MODEL ซึ่งมีด้วยกันอยู่สามหลักหรือ สามระบบระบบที่หนึ่งเรียกว่าระบบควบคุมคุณภาพ ระบบควบคุมคุณภาพก็จะเป็นเรื่องของการบริหารจัดการนะครับ กระบวนการไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดทำหลักสูตรนะครับไม่ว่าจะเป็นเรื่องของดูแลผลิตนะครับ เป้าหมายของผู้เรียนว่าผู้เรียนนี้ ด้านคุณภาพผู้เรียนจะต้องดำเนินการอย่างไรด้านคุณภาพบริหารจัดการ ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ เอกลักษณ์และมาตรฐานส่งเสริมอย่างไรเราก็จะมีการควบคุม ควบคุมระบบคุณภาพซึ่งเป็นระบบแรก ในระบบควบคุมคุณภาพนี้เราก็จะดูตั้งแต่การจัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน ซึ่งมันก็จะไปสอดคล้องกับระบบองค์ประกอบที่ 3 ของการประกันคุณภาพตามกฎของกระทรวงเราก็จะต้องเตรียมข้อมูลของระบบสารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องของการประกันคุณภาพ เราจะต้องมีการเตรียมบุคคลเตรียมคน เตรียมครู ต้องสร้างความตระหนักให้ความรู้ กับคุณครูเกี่ยวกับเรื่องของการประกันคุณภาพ เพราะคนสำคัญที่สุด ถ้าเกิดเขารู้เขาเข้าใจ เขาตระหนัก เขาพยายาม งานประกันคุณภาพก็จะดี การควบคุมคุณภาพมันก็จะเกิด เพราะฉะนั้นทางโรงเรียนจึงให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาคนการสร้างความรู้ความตระหนัก ตลอดจนในเรื่องของการจัดทำแผน นะครับ ควบคุมเรื่องของการวางแผนโครงการต้องสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ซึ่งเราก็ดำเนินการวิเคราะห์ วิเคราะห์มาตรฐานเราก็จะได้โครงการและกิจกรรม เพราะฉะนั้น เราจะเห็นได้ว่าการควบคุมคุณภาพของโรงเรียนนวัตกรรมศึกษาศาสตร์ศรีนครินทร์ให้ความสำคัญไปที่คน ให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ ให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดทำแผน และสุดท้ายก็คือการสร้างวัฒนธรรมวัฒนธรรมองค์กรในเรื่องการประกันภายใต้ Concept ที่ว่าทำทุกคน ทำทุกวัน ทำอย่างต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นนี่ก็เป็นระบบที่หนึ่งที่โรงเรียนใช้ในการบริหารจัดการ ระบบที่สองหรือหลักการอันที่ 2 ก็คือ เรื่องของการตรวจสอบคุณภาพนะครับว่าการประกันคุณภาพนี้เรามีการตรวจสอบคุณภาพอย่างไร ครับโรงเรียนก็จะมี การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบนอกจากว่าเราจะมีกรรมการตรวจสอบภายในโรงเรียนแล้วเราก็ยังได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานเขตซึ่งสำนักงานเขต ตาก เขต 1 ก็จะมีคณะกรรมการมาประเมินโรงเรียนทอมละ 1 ครั้งเลยนะ ไม่ใช่ปีละครั้งหรือสามปีต่อหนึ่งครั้งนะครับสำนักงานเขตฯ ให้ความสำคัญต่อการประกันคุณภาพก็จะมี การประเมินเรื่องระบบประกันคุณภาพทุกภาคเรียน

จะเข้ามาติดตามและตรวจสอบ เพราะฉะนั้นในเรื่องของการตรวจสอบคุณภาพ โรงเรียนตรวจสอบเองตามคู่มือที่เรา ที่โรงเรียนกำหนดไว้ตามคู่มือประกันคุณภาพทั้งหมด เพราะฉะนั้นโรงเรียนจะมีคู่มือในการตรวจสอบ นอกจากจะมีการตรวจสอบคุณภาพเองและก็จะได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานเขตฯ นะครับ ประเด็นที่ 3 ในหลักอันที่ 3 ก็คือหลักการประเมินคุณภาพ

ตะกิ้นี่ตรวจสอบให้ใหม่ครับ เอ่อ.. ในเรื่องการประเมินคุณภาพโรงเรียนของเราที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของการประเมินตั้งแต่การสร้างเครื่องมือการประเมินใช้มีอะไรบ้าง จะมี การสร้างเครื่องมือประเมินตามคู่มือเล่มใหญ่นั้นก็คือจะมีเครื่องมือในการประเมิน 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ และก็มีคู่มือประเมินของปฐมวัยก็คือ 11 มาตรฐาน 51 ตัวบ่งชี้ ก็จะมีตัวอย่างแบบประเมินนะ โรงเรียนก็จะสร้างเครื่องมือประเมินขึ้นมา เพื่อให้จะให้คุณครูเอาเครื่องมือไปประเมินในมาตรฐานและตัวชี้วัดต่างๆ เพราะฉะนั้น โรงเรียนของเราที่จะมีการ เอ่อ.. สร้างเครื่องมือประเมินแล้วก็มี การ.. มีผู้ประเมินนะครับ ผู้ประเมินก็คือ มีคณะกรรมการประเมินอย่างทีองค์ประกอบที่ 7 นะก็จะมีกรรมการประเมินและก็จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ 3 ชุด มาประเมิน ตั้งแต่คณะกรรมการประเมินอนุกรรมการ และคณะกรรมการรวบรวม เอ่อ..รวมทั้งเรื่องของคุณกรรมการรวบรวมเพื่อรายงาน เพราะฉะนั้นในหลักการดำเนินงานประกันคุณภาพของโรงเรียนนำดับพิทยาคม เราก็จะใช้ทั้งหมด 3 ตัว ในหลักการ ก็คือหลักการควบคุมคุณภาพ หลักการตรวจสอบคุณภาพแล้วก็ หลักการประเมินนะครับ ซึ่งก็จะไป Link ถ้า..ถ้าไปเชื่อมโยงแล้วมันก็จะไปเชื่อมโยง กับระบบประกันคุณภาพ ทั้งหมด 8 ขั้นตอนนะครับ อันนี้ก็คือในส่วนการดำเนินงานหลักประเมินของโรงเรียนนำดับพิทยาคม

3.2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในส่วนของรูปแบบ เอ่อ...การประกันคุณภาพภายในเราได้มีการพัฒนารูปแบบ นะครับ ซึ่งเราเรียกว่า ADDIE MODEL นะครับ เรื่องของ ADDIE MODEL เนี่ย เราก็มีการพัฒนารูปแบบโดยใช้ ADDIE MODEL มาบูรณาการกับองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบนะครับ ADDIE MODEL นั้น ADDIE ย่อมาจาก A-D-D-I-E

A ย่อมาจากคำว่า Analysis นะครับ Analysis ก็คือการสังเคราะห์ การวิเคราะห์ สังเคราะห์เนี่ย โรงเรียนเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากไหน วิเคราะห์ข้อมูล จากผลการสอบ O-NET, NT, LAS วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมิน สมศ. นะครับ วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด นะครับ วิเคราะห์บริบท นะครับ โดยใช้เทคนิค Swot นะครับเราใช้เทคนิคนี้มา Swot ก็คือ มาดู จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส นะครับและก็ อุปสรรค นะครับของโรงเรียนว่า เอ่อ .. น่าจะมาจากทิศทางใด นะครับ เพราะฉะนั้น โรงเรียนเริ่มจาก A ก็คือ ADDIE MODEL ก็คือ A A คือการ Swot นะครับ ก็คือการวิเคราะห์ ก็จะได้

พอวิเคราะห์สภาพปัญหาอะไรออกมาเสร็จแล้วปั๊บ เนี่ย โรงเรียนก็จะได้วิสัยทัศน์ใหม่ นะครับ ได้วิสัยทัศน์ใหม่ซึ่งโรงเรียน ของเขาเนี่ยก็จะเอา วิสัยทัศน์ของโรงเรียนเนี่ย เอา.. เกี่ยวกับเรื่อง งานประกันคุณภาพ มาเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียนนะครับถ้าไปดูวิเคราะห์ เอา วิสัยทัศน์ของโรงเรียน นั้นก็จะมีพูดถึงเรื่องงานประกันคุณภาพ เพราะฉะนั้นเราเอาการประกันคุณภาพ มาเป็นตัวหลักประกัน คุณภาพก็เป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ว่าภายในอีก 2 ปี 3 ปี ข้างหน้าภายในปีการศึกษา 2557 เนี่ย งานประกันคุณภาพของเราจะเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้น ทางโรงเรียนของเขาเนี่ย เอา.. ให้มีความสำคัญ กับประกันคุณภาพ ก็เอางานประกันคุณภาพมาเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน นะครับ เมื่อได้วิสัยทัศน์ แล้ว เราก็จะทำพันธกิจใช่ไหมครับ กำหนดพันธกิจ กำหนดเป้าประสงค์ นะ กำหนดกลยุทธ์นะ โรงเรียนก็จะมีกลยุทธ์เรื่องงานประกันคุณภาพ ซึ่งถ้าไปดูกลยุทธ์ของโรงเรียนก็จะมีเรื่องของงานประกัน คุณภาพ งานประกันคุณภาพก็จะไปขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ให้ประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้นมันก็จะมีความเชื่อมโยงกัน เพราะฉะนั้น A ที่หนึ่ง ก็คือการสังเคราะห์ข้อมูล คือการวิเคราะห์ข้อมูล นะครับ พอวิเคราะห์ข้อมูลออกมาได้แล้วนั้น ก็จะได้วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ได้แผนงาน โครงการออกมา ใช่ไหมครับ มันก็จะเป็นร้อยละออกมาตาม MODEL ของ ผอ.มันก็ได้แผนออกมา

D ตัวที่ 2 นั่นก็คือ เอา...Design ดีไซน์ก็คือโรงเรียนเนี่ยมาออกแบบครับ นะครับ เอา 8 องค์ประกอบ เอา 15 มาตรฐานเนี่ย มาออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน เพราะว่า ในส่วนกลางเนี่ย เขาให้องค์ประกอบใหญ่มา 8 ขั้นตอน แต่องค์ประกอบนั้นมันอาจจะไม่เหมาะสม กับโรงเรียนน้ำดิบโรงเรียนน้ำดิบก็ออกมาดีไซน์ แบบเอง ดีไซน์ของเราเอง ก็คือ หนึ่งมาสร้างเครื่องมือ วิเคราะห์เอง มากำหนดค่าเป้าหมายเอง วิเคราะห์รูปแบบเอง สร้างรูปแบบเอง สร้างเครื่องมือ การประเมินเอง ออกแบบเครื่องมือในการสร้างเครื่องมือขึ้นมาใหม่ โรงเรียนก็จะมีการสร้างเครื่องมือ ในการประเมิน เอา.. ออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดค่าเป้าหมาย โรงเรียน ออกแบบเองครับ ออกแบบที่มันสอดคล้องกับโรงเรียน ให้มันเหมาะสมโดย ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแบบ ใช่ไหม ครับว่าในการออกแบบ ในแต่ละส่วนนั้นใครจะทำหน้าที่อะไร นะครับ พอเราได้ รูปแบบที่เป็นของ โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมเสร็จแล้ว เราก็มาสู่ D ตัวที่ 3 คือ Development เราเอาไปใช้ แล้วเราก็เอามา พัฒนา เพราะฉะนั้น รูปแบบของโรงเรียนจะมีการพัฒนามานะครับจากปีที่ผ่านมาเนี่ย เอา.. เป็นปัญหา เราก็จะเอามาปรับนะ จนในที่สุดเนี่ยเราก็มาพัฒนารูปแบบที่เป็นนี้ เราก็จัดทำเป็นคู่มือ เพราะฉะนั้น เราก็เอาผลการประเมิน แต่ละปีมาพัฒนา ออกแบบแล้วก็มาพัฒนาเพื่อจะได้ตรงกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของโรงเรียน เพราะฉะนั้น D ตัวที่สามคือ Development ก็คือเอาผลการดำเนินงาน จัดการออกแบบที่ใช้ในแต่ละปี มาพัฒนา เป็นคู่มือไม่ว่าจะเป็นคู่มือ แบบประเมินต่างๆ เนี่ย เราจะมีการพัฒนาตลอดนะครับ พอพัฒนาเสร็จแล้วก็จะมาสู่ I นะครับ I ตัวนี้ก็คือ Impementation

ก็คือการนำไปใช้ครับ นะครับ พัฒนาเสร็จ ออกแบบเสร็จ ก็เอาไปสู่..เอาไปสู่การปฏิบัติ นะครับ เพราะฉะนั้นมีการขับเคลื่อน นะครับมีการขับเคลื่อนทั้งระบบ เป็นวัฒนธรรมขององค์กรว่า เอ่อ.. การประกันคุณภาพนั้นจะเอาไปใช้อย่างไร เครื่องมือจะเอาไปใช้อย่างไร แต่ละขั้นตอน 8 ขั้นตอนเนี่ย เอ่อ..เราจะใช้อย่างไร เพราะฉะนั้นก็จะต้องมีการขับเคลื่อน ก็คือเอารูปแบบประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นหัวใจเนี่ย ไปสู่การปฏิบัติซึ่งก็จะมีรูปแบบผลักดันไปสู่การปฏิบัติ สุดท้ายก็คือตัว E ใช้ไหมครับ Evaluation ก็คือการประเมิน เมื่อเอาไปใช้เสร็จแล้วก็就会有การประเมินนะครับก็คือ เอ่อ.. มีการประเมิน ก็คือเริ่มประเมินตนเองใช้ไหมครับประเมินโดยหน่วยงานต้นสังกัด แล้วก็ประเมินโดย สมศ. นะครับ อันนี้ก็เป็นเอ่อ..สุดท้ายก็คือการสร้างเครือข่ายนะครับมันก็จะมีการสร้างเครือข่ายนะครับ มีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนเนี่ย เอ่อ..เป็นโรงเรียนต้นแบบของงานประกันคุณภาพนะครับ โรงเรียนก็จะเป็นโรงเรียนเอ่อ..โรงเรียนต้นแบบ เป็นศูนย์อบรม เป็นศูนย์ศึกษาดูงานเพราะฉะนั้นอาจารย์จะเห็นได้ว่า โรงเรียนของเราก็จะมีคนมาศึกษาดูงานค่อนข้างที่จะเยอะ นะครับ ก็จะมีกิจกรรมเอ่อ..เช่น มีกิจกรรม shopping มาตรฐาน มีกิจกรรมอบรม SAR Online มีกิจกรรมติดตามเอ่อ..เห็นมัยในโรงเรียนก็จะมี กิจกรรมให้เครือข่ายเข้ามานะครับ ซึ่งในปี 2558 เนี่ยเราก็จะจัดกิจกรรม Open House นะครับ Open House, IQE Online นั่นเอง ก็คือเราก็จะเปิดโรงเรียนเราเพื่อที่จะให้คนเข้ามาดูเรื่องของงานประกันคุณภาพในปี 2558 ซึ่งตอนนี้กำลังจะปรับระบบประกันคุณภาพ 15 มาตรฐานไปเชื่อมโยงกับ 20 ตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพภายนอกรอบสี่ ซึ่งพ่วงนี้ผมก็จะให้ครูทำโครงการให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพรอบสี่ วันนี้สรุป พ่วงนี้ทำโครงการใหม่ เพราะฉะนั้นโครงการในปี 58 เนี่ย จะต้องไปตอบโจทย์กับ 20 ตัวบ่งชี้ การประกันคุณภาพรอบสี่ เช่นโครงการบริหารความเสี่ยงอย่างเนี่ย จะต้องเข้ามา เดี่ยวครูก็จะ Link โครงการ 15 มาตรฐานให้ไปตอบโจทย์กับการประกันคุณภาพภายนอกรอบสี่ ด้วยเพราะฉะนั้นโรงเรียนของเราก็จะต้องอัปเดต ต้องรองรับ เพราะฉะนั้นของเราก็..รูปแบบเอ่อ.. การประกันคุณภาพของโรงเรียนของเราก็คือ ADDIE MODEL ซึ่งเอ่อ..ตอนนี้เนี่ยหลังจากที่เราพัฒนา มาได้หลายปีแล้วเนี่ยเอ่อ..รูปแบบต่อไปเนี่ยมันจะกลายเป็น ADDIE Plus MODEL นะครับ ซึ่งเดี๋ยวผม ก็จะปรับเป็น ADDIE Plus Plus เนี่ยเพิ่มมาอีกสองตัว ตัวที่หนึ่งก็จะเป็น Acshipment นะครับ Acshipment ก็คือ ความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพ แล้วอีกตัวหนึ่ง Plus ตัวที่สองก็คือ เอ่อ..Accredited system ก็คือความยั่งยืนครับ นะครับตอนแรก ปีที่ผ่านมามันจะได้ ADDIE MODEL นะครับ เอ่อ..เราทำ ADDIE MODEL มาสี่ปี ห้า ปีแล้ว เนี่ย ปีที่จะสรุปปีนี้มันจะเป็น ADDIE Plus MODEL มันจะเพิ่มมาอีกสองตัวก็คือ A และ A ตัวที่หนึ่งก็คือ Acshipment คือความสำเร็จ ของการทำงานใช้ไหมครับ A ตัวที่สองที่เป็น Plus ก็คือ Accredited system ความยั่งยืน นะครับ ก็จะกลายเป็น ADDIE Plus MODEL นะครับ

3.3 กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ต่อไปเรื่องของกระบวนการในการทำประกันคุณภาพภายใน กระบวนการที่โรงเรียนจะใช้เนี่ยมักจะซ่อนอยู่กระบวนการพื้นฐานที่เราใช้อยู่ก็คือกระบวนการของเอ่อ..วงจรคุณภาพของเดมมิ่งก็คือ PDCA ทั้งกระบวนการจะถูกขับเคลื่อนด้วย PDCA ทั้งหมด เลย แต่ในกระบวนการบริหารกิจกรรมของ ADDIE MODEL เนี่ย เราจะใช้ทฤษฎีระบบเข้ามาจับนะ เราจะใช้ทฤษฎีระบบเข้ามาจับก็คือปัจจัยนำเข้า นะครับ กระบวนการแล้วก็ผลผลิต นะครับก็จะมีเป็นทฤษฎีระบบ อันนี้ในองค์ประกอบทฤษฎีระบบเนี่ยมันก็จะมีกระบวนการ PDCA เนี่ยเข้ามานะ แต่กระบวนการใหญ่เป็นกระบวนการทฤษฎีระบบ system matrix approst ใช่มั้ย ก็จะมีปัจจัย มี Process มี output ...Process ก็คือ ADDIE นะฮะแต่ตรงเนี่ยมันจะมี plus เข้ามาอีก อีกสองตัว เพราะฉะนั้นขั้นตอนการในแต่ละตัวการวิเคราะห์เนี่ย ในการวิเคราะห์ก็จะมีการวางแผน นะครับ มีการดำเนินการ มีการ Act เพราะฉะนั้นกระบวนการ PDCA มันจะถูกขับเคลื่อนเอ่อ..ในแต่ละกระบวนการแต่กระบวนการใหญ่ที่โรงเรียนทำก็จะมี Input Process Output อันนี้คือเป็นกระบวนการโดยใช้ทฤษฎีระบบแล้วในทฤษฎีระบบเนี่ยก็จะมีกระบวนการ PDCA ซ่อนอยู่ เพราะฉะนั้นในเรื่องของกระบวนการทำประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเนี่ย จะซ่อนอยู่ 2 กระบวนการกระบวนการใหญ่ก็คือทฤษฎีระบบ ใช้ทฤษฎีระบบในทฤษฎีระบบนั้นจะซ่อนด้วยกระบวนการควบคุมคุณภาพนั่นคือ PDCA ทุกขั้นตอนจะเป็น PDCA เห็นมั๊ย โครงการสรุปโครงการของโรงเรียนต้องเขียนออกมาให้ได้ว่า P คืออะไร Dคืออะไร Cคืออะไร Aคืออะไร เห็นมั๊ย ขนาดเขาทำอย่างดีแล้วนะ แต่ปีนี้ต้องเขียนให้ชัดว่าคุณวางแผนกับใคร วางแผนเรื่องอะไร เห็นมั๊ย ครูเขาก็ทำได้ใช่ไหมครับครูเขาก็ทำได้เราได้ฝึกเขามั๊ย เขาทำได้ เขาทำเรื่องอะไร แต่ว่ากระบวนการต้องให้เขาเห็นไงว่า PDCA ครูต้องทำอะไร ถ้าเกิดครูเขาไม่ฝึกมาเขาก็ไม่รู้แต่เราก็ต้องเราเป็นผู้บริหารเราก็ต้องบอกให้เขาว่า ถ้า P จะเขียนอย่างไร ถ้า D ควรจะเขียนยังไง บอกขนาดนี้เลย เนี่ยแล้วสิ่งที่ครูทำอยู่แล้วครูก็จะนึกขึ้นได้ อ้อ..ฉันประชุม ฉันประชุมเรื่องนี้ ใครเข้าร่วมประชุมบ้าง เขียนได้มั๊ย เห็นไหมเขียนได้ เพราะฉะนั้นกระบวนการเนี่ย ซึ่งครูเขาไม่ได้เรียนทฤษฎีบริหารมาเนี่ย เพราะฉะนั้นเราต้องแปลงไปครับ ต้องมีเทคนิคพูด พูดยกตัวอย่างเขาก็จะนึกภาพได้ เพราะฉะนั้นกระบวนการทั้งหมดที่โรงเรียนเนี่ยจะเป็น PDCA จับ แล้วก็ใช้กระบวนการใหญ่นั้นขับเคลื่อน แต่ในคนที่ เป็นเชิงปฏิบัติหรือคุณครูเนี่ยเขาอาจจะยังไม่ออก แต่เราก็จะพยายามที่จะขับเคลื่อนเขาเนาะอย่าง ที่เมื่อเข้าเนี่ย เห็นมั๊ย ผอ ก็ยังบอกว่าทุกโครงการที่สรุปออกมานี้ไม่ใช่สรุปมาแผ่นเดียวนะ ที่โรงเรียนสรุปเป็นภาพใหญ่ สรุปแล้วปีนี่ต้องไป ปีหน้าก็เปลี่ยนใหม่ ปีหน้าก็ต้องหาอันอื่นเข้ามา ดังนั้นที่โรงเรียนก็จะมีเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ นะเขายังตอบได้เลยว่าเนี่ย เอ๊ะ..PDCA ที่ ผอ.พูด มันเหมือนกับตรงนี้เลยนะ เห็นมั๊ย แต่ผมก็บอกว่าไอ้สิ่งที่คุณพูดตอนนี้คุณพูดแค่ PDCA แต่คุณยังไม่

บอกว่าคุณประชุมเรื่องอะไร คุณวางแผนเรื่องอะไรนี้ต้องบอกให้ละเอียด เห็นมั้ยเขาก็พยายามจะมาเถียงเราว่าเนียทำมาแล้วทำไมต้องทำอีก แต่การเขียนเนียต้องอ่านให้คนมาอ่านว่าคุณวางแผนกับใคร วางแผนเรื่องอะไรมีอะไรบ้างแต่ว่าในแผน Chart ที่เขาทำเขาก็พูดเฉยๆ ว่าวางแผนเรื่องนี้แต่เขายังไม่ได้บอกรายละเอียด แต่ถ้า Plan สามารถบอกรายละเอียดได้มีว่าคุณทำมาแล้วเนีย ทำไปเดือนไหน เพราะเราสรุปโครงการงใช้ใหม่ครับเราก็ต้องบอกได้ว่านี่ๆ ตอน Glant chart บอกว่า พฤษภาคม แต่ทำจริงๆ อาจจะเป็นกรกฎาคมก็ได้ เพราะฉะนั้นเราก็พยายามให้เขาสรุป PDCA เพราะฉะนั้นครูที่โรงเรียนเขาก็จะรู้ขั้นตอนต้องเขียนออกมา เพราะฉะนั้นตรงนี้อ่อ...กระบวนการใหญ่เราก็จะสรุปได้ว่าเราใช้ทฤษฎีระบบแล้วก็มีกระบวนการ PDCA อยู่ นะครับ

3.4 จุดที่ควรพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

ที่นี้จุดที่ควรจะพัฒนาในเรื่องของ ADDIE MODEL เนีย ตอนนีเราพบความจริงขึ้นมาอีกอันหนึ่งซึ่ง ผมกำลังจะเขียนอยู่นะครับก็คือ จะเป็น ADDIE MODEL Plus นะครับ เป็น ADDIE MODEL Plus ที่นี้จุดที่ควรจะพัฒนาผมกำลังจะต่อยอดในเรื่องของ ADDIE MODEL เนียให้เป็น Online ให้เป็น IQA Online ก็คือให้มัน Link นั่นคือหมายความว่าอาจารย์เนีย สามารถที่จะมาเป็นเครือข่ายกับผมได้ ผมก็ทำ IQA Online ซึ่งพุงนี้ผมจะ... ถ้ามีเน็ตเดี๋ยวอาจารย์ search คีย์เข้าไปว่า IQA Online โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคมจะมี เว็บไซต์ ซึ่งกำลังพัฒนาอยู่มันจะมี IQA Online ของโรงเรียนน้ำดิบ www. IQA Online นะครับ ตอนนีกำลังจะพัฒนากำลังให้เขาพัฒนาตัวนี้อยู่ก็จะเชื่อมโยงกัน เพราะฉะนั้นโรงเรียนต่างๆ เนีย ก็สามารถที่จะมาเชื่อมโยง เกี่ยวกับระบบ IQA Online อาจารย์ต้องการที่จะได้แบบประเมินผมก็เอาแบบประเมินเข้าไปแขวนอาจารย์ก็สามารถที่จะดึงแบบประเมินของโรงเรียนผมไปใช้อย่างนี้ครับเราจะพัฒนาต่อยอดนี้เข้าไปคือ Online เพราะว่า...ไม่ต้องมาที่โรงเรียนแล้วก็เข้ามา เข้ามาติดต่อกัน ผมให้รหัสไป อาจารย์ก็เข้าไป เพราะผมจะลือครหัสไว้ อาจารย์ต้องทำหนังสือมาขอแบบฟอร์มผมก่อนเสร็จแล้วปั๊บ ผมก็จะให้รหัส 1234 อาจารย์ก็เข้าไปผมก็จะให้รหัส อาจารย์ก็จะสามารถเข้าไปดาวน์โหลด อ่า...แบบฟอร์มโรงเรียนผมได้ เพราะฉะนั้นก็จะเป็นสิ่งที่พัฒนา ก็คือจะพัฒนา IQA Online ระบบ ADDIE MODEL Plus ให้เป็น IQA Online แล้วก็เชื่อมโยงกันในเครือข่าย เพราะฉะนั้นอาจารย์ไปดูรายงานเครือข่ายของผม จะมีเครือข่ายเยอะมากเลย เพราะฉะนั้นเครือข่ายก็จะเข้ามา มาเป็นสมาชิก ให้กับโรงเรียนนะครับใครอยากจะรู้ ใครอยากรจะสอบถามเรื่องประกันคุณภาพ ก็เข้าไปในบล็อก IQA Online ผมก็จะไปตอบ สมมติว่าอาจารย์ต้องการปั๊บผมก็จะไปตอบในบล็อกเลย ตอบในบล็อกของผม แต่ตอนนี้ผมทำ Web ไว้แล้วแต่ยังไม่สมบูรณ์ อาจารย์ลองเข้าไปเช็คดูนะครับแต่ อ่อ..ที่โรงเรียนของผมเนียครูทุกคน ต้องเข้าไปคีย์ข้อมูลประกันคุณภาพหลังจากที่ครูเขาประเมินเสร็จแล้วเนียเขาต้องเข้าไปคีย์ในระบบ ไม่ใช่เสร็จเลยนะ เดียวเขาต้อง

ไปคีย์ ไปคีย์ตรงไหนก็ได้เดี๋ยวปิดเทอมนี้ผมให้ไปคีย์เลยแล้วผมก็บอกเลยว่า เอ่อ..ภายในเดือนเมษายน ทุกคนต้องคีย์เสร็จ แล้วผมก็ไปอยู่ตรงไหนก็ได้ เดี่ยวผมไปอยู่เกาหลีผมก็ไปตรวจเช็คว่าเขาออนไลน์ รียัง เดี่ยวผมก็เช็คในโปรแกรมนี้ครับ เพราะฉะนั้นเดี๋ยวเขาประเมินเสร็จแล้ว เขาประเมินเป็น manual เสร็จแล้วเดี๋ยวเขาจะไปคีย์ใน Internet เขาต้องไปคีย์เป็นรายบุคคลนะครับ มีนักเรียน 157 คนก็ต้องไปคีย์ 157 คน นะครับ ไปคีย์ทีละคน ทีละชั้นแล้ว sum มันจึงออกมาเพราะฉะนั้นที่โรงเรียนเนี่ยไม่ได้จบที่ manual ที่ เป็นรูปเล่มอย่างเดียวภารกิจปิดเทอมคือใครอยู่มาตรฐานที่ 1 ก็ต้องไปคีย์ คีย์มาตรฐานที่ 1 6 ตัวบ่งชี้ 157 ครั้ง 6 ครั้ง ถูกต้องมั๊ยครับ เพราะว่า 157 คนก็ต้องไปคีย์ 157 ครั้ง 6 ครั้ง เพราะว่ามาตรฐานที่ 1 มันมีทั้งหมด 6 ตัวบ่งชี้ก็ครั้งที่ 1 ก็ต้องไปคีย์ 157 ครั้งที่ 2 ก็ต้องไปคีย์เท่ากับจำนวนเด็ก แต่ผมเปิดโอกาสให้ไปคีย์ตรงไหนก็ได้ภายในสิ้นเดือนเมษายน พฤษภาคม ผอ.ก็จะเข้าไปดู ผมก็จะดูว่ามาตรฐานนี้ยังไม่ได้คีย์ มาตรฐานนี้ยังไม่ได้คีย์ ถ้ามันคีย์แล้ว มันก็จะออกมาเป็นภาพรวม แต่ตรงคีย์เนี่ย ผมทำแล้วแต่ตรงเครือข่ายอื่นยังไม่ได้ทำพุงนี้จะสอนวิธีการคีย์เข้าไป เพราะฉะนั้นโรงเรียนของเราเนี่ยครูจึงมี.. จึงให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพ แต่เราก็พยายามจะทำออนไลน์ ก็คือไม่จำเป็นว่าจะต้องมาทำที่โรงเรียน อยู่ตรงไหนคุณก็เอาข้อมูลไปคีย์ให้ใครคีย์ก็ได้ก็คุณประเมินแล้ว เอ่อ.. เห็นคู่มือประเมินใช้ใหม่ครับเราก็จะเอาเล่มนั้นไปคีย์ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตคือแบบประเมิน ที่ให้ประเมินนั้นแหละนะครับเดี๋ยวเขาจะเอาแต่ละมาตรฐานเดี่ยวเขาก็จะไปเก็บรวบรวมมา แล้วเขาก็จะไปนั่งคีย์ คีย์ออนไลน์นี้แหละครับว่าเด็กชายคนนี้ได้ 3 เด็กชายคนนี้ 4 เด็กชายคนนี้ได้ 3 ไร่ครับเขาจะเอาผลตัวคีย์ไปคีย์ออนไลน์ในระบบ IQA Online ของผม พุงนี้จะเปิดคีย์ให้ดู เพราะฉะนั้นโรงเรียนจึงต้องสร้างเครื่องมือ ที่ปัญหาอยู่ว่าโรงเรียนต่างๆ ผมไม่แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้ออกมามาก ดีเยี่ยมเขาทำกันยังไงคือหลักฐานร่องรอยที่มันออกมามันออกมายังไงผมไม่รู้ แต่ที่โรงเรียนจะมีร่องรอย นอกจากร่องรอยแล้วจะมีคีย์ เดี่ยวพุงนี้จะพาเข้าไปดูว่าเราคีย์ ครูจะต้องเอาผลการประเมินที่ตนเองประเมินเนี่ย ไปนั่งคีย์เป็นคนละคนละคน นักเรียน 157 คน ได้ 3 ก็คนได้ 4 ก็คนไปคีย์ ใน SAR Online ใน Internet ด้วยนอกจากการทำ manual แล้วนะ เพราะฉะนั้นเป็นภารกิจของโรงเรียนนะครับ

4. ท่านคิดว่า อะไรคือปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพ ภายใน สถานศึกษา

4.1 ปัจจัยภายใน

ในส่วนของปัจจัยความสำเร็จปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนเนี่ยนะครับผมคิดว่า เอ่อ ...ผมคิดว่าหนึ่งน่าจะเกิดจากคน เนาะ เกิดจาก...หนึ่งอาจจะตัวผมเนาะเพราะตัวผู้บริหารเนี่ย ผมคิดว่าเอ่อ ..ผู้บริหารจะต้องเป็นหัวแต่เรื่องของคุณลักษณะปัจจัยที่เป็นผู้บริหารเนี่ย ท่านก็ต้องวิเคราะห์เองว่าผู้บริหารเป็นอย่างไรเป็นปัจจัยภายในที่อยู่ข้างใน ผมคิดว่าผู้บริหารเป็นคนขับเคลื่อน

ทั้งหมดเพราะฉะนั้นเออ..ความมุ่งมั่นตั้งใจนะ อะไรอะ ความความกระตือรือร้น ความอยากจะทำ หรือ แรงบันดาลใจที่เราอยากจะทำเนี่ย มันก็น่าจะอยู่ที่ตัวผู้บริหารในความคิดของผมนะ ผู้บริหารเป็นคนนำ เพราะว่า ผู้บริหารจะเป็นคน control งานทั้งหมด แม้ว่าจะให้ไปทางไหน อันที่สองก็น่าจะอยู่ที่ครู มีทีมงานใช่ไหมครับว่าทีมงานเนี่ยเออ..ถ้าผอ ขับเคลื่อนไปมีความคิดดีแต่ครูไม่เอา เอาก็ทำ ทำแบบ ความไม่ตั้งใจหรือทำแบบไม่จริงใจเพราะฉะนั้นทีมงานหรือครูเนี่ยเออ..ก็น่าจะเป็นปัจจัยปัจจัยหนึ่ง ที่น่าจะเป็นองค์พหุขบที่จะพากันเดินไปเพราะฉะนั้นปัจจัยภายในที่สำคัญผมคิดว่าน่าจะเป็นเรื่องของคน เรื่องของคุณลักษณะของคน คุณลักษณะของคนที่เรามีความรับผิดชอบมีความมุ่งมั่นตั้งใจ อยากที่จะทำ เนี่ย อยากที่จะบริการโรงเรียนอื่นอย่างนี้ครับเพราะฉะนั้นปัจจัยเหล่านี้มันก็จะทำให้ งานประกันคุณภาพ เออ..มันประสบความสำเร็จเพราะฉะนั้นผมคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือปัจจัย ภายใน ก็คือเรื่องของคน และก็เรื่องของ การสร้างระบบว่าโรงเรียนของเราเนี่ยมันจะเห็นงานเป็นระบบนะ มีระบบ มีตั้งแต่มีระบบงานที่ดำเนินงานแต่ละงานก็มีคู่มือในการทำงาน เห็นไหมครับ มันก็จะมีเรื่องของ การเห็นระบบงานเพราะฉะนั้นปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จก็คือ คน ลักษณะของคนแล้วเนี่ย ก็คือ เรื่องของการวางระบบ เพราะฉะนั้นที่โรงเรียนเนี่ย งานจะเป็นระบบงานจะเป็นระบบหมดเลยนะครับ อย่างเช่นเนี่ย..พอปิดภาคเรียนปีปุ๊บเนี่ย อธิการจะต้องตอบ ผอ. ให้ได้ว่าเดือนมกรา เด็กมาเรียนร้อยละ เท่าไร กุมภาพันธ์ ร้อยละเท่าไร ทั้งปีเด็กมาเรียนร้อยละเท่าไรเห็นมัยงานธุรการต้องตอบออกมา งานธุรการ ต้องเตรียมไม่ใช่ สถิติมัดให้เป็นตั้งแต่พฤษภาคมไปจนถึงมิถุนายน ตรวจสอบคิดออกมาเป็นร้อยละ ขาดเรียน เท่าไร ขึ้นมาเป็นสารสนเทศของโรงเรียนมัดไว้ เห็นมัยเรา จะได้ว่าปีนี้เด็กมาเรียนร้อยละ 85 เพราะฉะนั้นก็จะมีข้อมูลเลย พฤษภาคม มิถุนายน กรกฎาคม ออกมาร้อยละเท่าไร ก็คือเอาสถิติมาลง ประจำเดือนก็ต้องสรุปครับเพราะฉะนั้นระบบของเราที่จะถูกรันไป เวิร์ประจำเดือนปีนี้ก็มีมัด หนึ่งปี มัดเป็นปีๆ เออ..คำสั่งของโรงเรียนก็มีมัด ปีละ หนึ่งเล่ม หนึ่งเล่ม เพราะฉะนั้นปัจจัยที่ประสบความสำเร็จ อีกตัวหนึ่งการสร้างระบบทุกคนต้องเข้าสู่ระบบ เดินตามระบบงาน งานมันก็จะรัน เพราะนั่นตัว ผอ.เอง บางที ต้องยอมรับว่าบางที ผมก็มึงานเยอะ บางที จริงๆ 25-26 นี้ ผมต้องไปกรุงเทพฯ หนึ่งอาทิตย์ แต่ผม อยู่พบอาจารย์ เดี่ยวพรุ่งนี้จะให้ดูคำสั่ง สพฐ. ผมไม่ไปนะจริงๆ มึงานจาก สพฐ. มานี่เขาโทรมาตาม ตั้งหลายรอบ แต่ก็ดีก็จะส่งงานไปให้เขาจริงๆ ผมมึงาน 25-26 แต่ก็รับงานไว้แล้ว ทั้งผมต้องการที่จะ เคลียร์งานที่ โรงเรียนผมด้วยเลยอยู่แล้วก็เอางานนี้มาเซ็ทพร้อมกัน นะครับ เพราะฉะนั้นก็จะมึงาน ค่อนข้างที่จะเยอะมากเพราะฉะนั้น แต่..โรงเรียนก็ยังรันได้ตามปกติเนื่องจากว่าทุกคนต้องเดินตาม ระบบเห็นระบบงานไว้แล้วเพราะฉะนั้นความสำคัญหนึ่ง จึงอยู่ที่คนคุณลักษณะของคนซึ่งอาจารย์ จะต้องไปเขียนเอาเองว่า คนเป็นยังไงคุณลักษณะคนเป็นยังไงแล้วก็คือการสร้างระบบ นะสร้าง ระบบงาน

4.2 ปัจจัยภายนอก

ส่วนปัจจัยภายนอกเนี่ยเอ่อ..ก็คิดว่าในส่วนปัจจัยภายนอก ที่มีส่งผลก็คือในเรื่องของหน่วยงานต้นสังกัดให้การสนับสนุนนะครับ ให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณบ้าง แล้วก็ให้กำลังใจเช่น ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ อย่างนี้นะครับ ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ พอเป็นโรงเรียนต้นแบบ ปู๊บ เขาก็มีการประชาสัมพันธ์ก็มีการเอาผลงานของโรงเรียนเนี่ย ไปออก ออกวารสารของเขตฯ ออกพิมพ์วารสาร ไปออกหนังสือพิมพ์โรงเรียนก็เอ่อ เข้าสู่แข่งขันก็ได้รับรางวัลมา เพราะฉะนั้น ปัจจัย แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือปัจจัยภายในนะครับ ปัจจัยภายนอกก็เป็นองค์ประกอบ ชุมชนก็เข้ามามีส่วนร่วมอยู่แล้วเพราะว่าเขาต้องเข้ามาประเมินลูกเขาเนอะ โรงเรียนจะมีการประเมินแบบมีส่วนร่วม นะครับ

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ข้อคิดเห็นอื่นๆ ในเรื่องการทำประกันคุณภาพเนี่ยคิดว่าปัจจัยที่จะทำให้งานประกันคุณภาพประสบความสำเร็จเนี่ยก็คืออยู่ที่ผู้นำ อันที่สองนโยบายของสำนักงาน ว่าสำนักงานเขตฯ เนี่ย มีนโยบายหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องประกันคุณภาพมั๊ย ถ้าเกิดเขาให้ความสำคัญปู๊บ มันจะเป็นกลไกที่จะขับเคลื่อนมาสู่ที่โรงเรียนซึ่งโดยปกติโรงเรียนจะต้องทำประกันคุณภาพโดยกฎหมาย กำหนดอยู่แล้วเพราะฉะนั้นถ้าทุกโรงเรียนได้เห็นความสำคัญหรือเอางานประกันคุณภาพมาเป็นหัวใจในการทำงานแล้ว Link งานทุกอย่างเนี่ย เข้าสู่งานประกันคุณภาพอย่างที่โรงเรียนทำ มันคือใช่เลย มันคือใช่เพราะมันตอบโจทย์หมด ระหว่างงานวิชาการ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ มันจบหมดเลย งานอาคารสถานที่มันก็จะไปอยู่ในมาตรฐานที่ 11 ชุมชนสัมพันธ์ก็มาตรฐานที่ 13 อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ก็มาตรฐานที่ 14, 15 มาตรการส่งเสริมที่โรงเรียนต้องการจะเน้นก็มาตรฐานที่ 15 เพราะฉะนั้นผมคิดว่า เอ่อ..ถ้าเราจะเปลี่ยนเซฟใหม่ของโรงเรียนหรือปฏิรูปการศึกษาเนี่ย ต้องเอางานประกันคุณภาพมาเป็นหลักในการพัฒนาโรงเรียน นะครับ คนที่สำคัญที่สุดก็คือผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับงานประกัน

แบบสัมภาษณ์ (หัวหน้างานประกันคุณภาพการศึกษา) เรื่อง การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวเบญจวรรณ จันทร์ฤทธิ ตำแหน่งครู คศ.1
วันที่ 26 มีนาคม 2558 เวลา 13.00 น. สถานที่โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

คำถามประกอบการสัมภาษณ์

1. โรงเรียนของท่านมีสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างไร
1.1 ท่านเห็นว่าสภาพความสำเร็จของการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร และมีสิ่งใดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จนั้น

อืม..ก็คืออันดับแรกโรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบเพื่อนพาทำ เนาะประกันภายในอะไรอย่างนี้ก็คือมีคนมาดูงานมาจากหลายๆที่อะไรอย่างนี้ก็เป็นที่ยอมรับของตามสำนักงานเขตของเราสำนักงานเขต ตาก เขต 1 ก็จะมีโรงเรียนมาดู ก็จากในตากก็มาเยอะแล้วก็มีมาจากพิศตรบ้าง อยู่ชยาบ้าง เป็นแกนนำด้วยค่ะ พูดถึงเรื่องประกันคุณภาพภายในที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของเราการทำงานก็ว่ามันจะมีคำสั่งออกมาเนาะครูแต่ละคนก็ทำตามแต่ละมาตรฐานแล้วก็รับผิดชอบในมาตรฐานของตัวเอง มีการปรับปรุงตลอด ก่อนจะทำก็จะมีการวิเคราะห์มาตรฐานสร้างเครื่องมือ มีนวัตกรรม อะไรอย่างนี้ของผู้บริหารนะคะ ของ ผอ. นะคะ นวัตกรรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในคือครูที่โรงเรียนเรารับผิดชอบมาตรฐานใครมาตรฐานมันตั้งแต่ 1 ถึง 15 แล้วก็มีของอนุบาล ก็จะมี 11 มาตรฐาน ชั้นพื้นฐานมี 15 มาตรฐาน สำหรับอนุบาลแยกทำของเขาเองเลยคะคือมี 11 มาตรฐานเขาแยกทำของเขาเองเลยมีครูรับผิดชอบอยู่ 2 คน อนุบาล 1 อนุบาล 2

2. โรงเรียนของท่านมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่หน่วยงานส่วนกลางกำหนดหรือไม่ อย่างไร และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

อย่างองค์แรกก็จะมีบันทึกการลงภาคสนาม และมีการตั้งคณะกรรมการในการประเมิน ก็คือจะมีพวก บุคคลภายนอกเข้ามา 1 คน เพื่อที่จะทำการประเมินประกันคุณภาพภายใน แล้วก็มีอนุกรรมการก็คือ ครูทั้งโรงเรียนแต่ละมาตรฐานเป็นอนุกรรมการในการที่จะทำมาตรฐานต่างๆ เนี่ยให้ตรงทั้ง 8 องค์ประกอบนี้ ก็คือเรามีการวิเคราะห์มาตรฐาน วางเป้าหมาย กำหนดเกณฑ์ สร้างเครื่องมือ เพื่อมาทำให้ถูกต้องเกี่ยวกับมาตรฐานในแต่ละมาตรฐาน ก็จะมีเวลาเขามาดูงาน มีประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาแจ้งให้ทราบ เราดำเนินการอย่างไร แล้ว ที่ 8 ขั้นตอนนี้เราจะมีการจัดทำแผน

2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

เราจะมีการจัดทำแผน แผน..แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการแผนปีงบประมาณ เพื่อให้
เกี่ยวข้องกับการทำในแต่ละมาตรฐาน ให้สอดคล้องกันอะคะ

2.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

การจัดระบบสารสนเทศก็คือ ผอ.หรือว่าโรงเรียนของเราเนี่ยจะได้จัดโครงสร้าง
การบริหารงานของโรงเรียนที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน
เราเนี่ยอะ คือ มีคณะกรรมการการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สองคือโรงเรียนกำหนดครู
ที่รับผิดชอบระบบสารสนเทศ โดยจัดให้เป็นหมวดหมู่อะคะ แยกเป็น 4 ฝ่าย ก็คือให้ครูคอมพิวเตอร์
ของโรงเรียนได้เก็บข้อมูล เก็บข้อมูลนักเรียน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือว่า SAR online เนี่ย
อะคะ โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ฝ่าย อะคะ คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคลากร ฝ่ายการเงินและบริหารทั่วไป
สามก็คือโรงเรียนได้นำระบบสารสนเทศที่จัดข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ไปใช้ประโยชน์ ในการ
บริหารงานแล้วก็พัฒนาการเรียนการสอน นะคะ การจัดระบบบริหารสารสนเทศก็จะมีแค่นี้อะคะ
ครูคอมพิวเตอร์จะเป็นคนจัดการและก็คอยอัปเดตตลอดให้เป็นปัจจุบันก็จะมีคนรับผิดชอบ
ในแต่ละระบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลนักเรียน ระบบ SAR online ก็แบ่งหน้าที่กันไป

2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ก็คือโรงเรียนจะมีการวางแผนไว้ก่อนแล้วโรงเรียนก็จะปฏิบัติตามแผนอะ
การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ของโรงเรียนเราก็คือแผนการ
จัดการศึกษาเนี่ยอะ ก็คือ ผอ. เราทำเรียกว่าแผนกลยุทธ์นะคะ ตอนนี้อย่างนี้เป็นเล่มที่ 5 แล้วอะ เริ่มใช้
ปี 2558 – 2560 อะคะ แล้วแผนกลยุทธ์ของเราจะเปลี่ยนวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตอนนี้อย่างนี้กำลังปรับปรุง
เสร็จแล้วเราจะส่งไฟล์ไปให้ วิธีการจัดแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนก็จะมีการศึกษา วิเคราะห์ จุดแข็ง
จุดอ่อน โดยใช้เทคนิค SWOT นะคะ โดยมันมีโอกาสหรืออุปสรรค ต่างๆ วิเคราะห์ถึงปัญหาต่างๆ เพื่อ
ศึกษาสภาพความเป็นจริงของโรงเรียน แบบมีส่วนร่วมอะคะ โดยจะมีครู คณะกรรมการสถานศึกษา
ผู้แทนนักเรียน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้แทน อบต.ผู้แทนพระสงฆ์ ก็คือจะมีบุคคลเหล่านี้อะ
เพื่อที่เราจะได้รู้ผลที่ทำให้โรงเรียนทราบถึงทิศทางและความต้องการของชุมชน นะคะ เพื่อที่จะพัฒนา
โรงเรียนให้เป็นอย่างไรในอนาคต ข้อสองนะคะ ก็คือ โรงเรียนมีการประกาศจัดทำแผน แผนกลยุทธ์
แผนงาน โครงการ กิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนและมาตรฐานการประกันคุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนอะ สามโรงเรียนมีการกำหนดกิจกรรมโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนงานของ
โรงเรียนของงานทั้งสี่งานนะคะ สี่ฝ่ายที่บอกไป และก็มาตรฐานการศึกษา 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้

โรงเรียนมีการประเมินการใช้หลักสูตรปรับปรุงรายวิชาพื้นฐานและก็เพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เช่น อาเซียนศึกษา ที่โรงเรียนได้มีครูพามาสอนนะคะ อาเซียนศึกษาก็จะมีภาษาพม่าเพิ่มขึ้น แล้วก็มึหน้าทีพลเมือง แล้วก็มึรายวิชาที่ส่งเสริมอาชีพอะคะ ก็คือโรงเรียนจะเชิญวิทยากร ช่างนอกมาสอนนักเรียนเช่น การตัดผม นวดฝ่าเท้า อาหารแปรรูปอะคะ ข้อสี่ ก็คือโรงเรียนมีการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้เป็นวิทยากร ก็คือที่โรงเรียนจะมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับพืชสมุนไพร พืชผักต่างๆ อยู่ด้านหลัง โรงเรียนอะคะ ข้อห้าโรงเรียนจะมีคำสั่งแต่งตั้งให้ครู สถานักเรียน ดำเนินงานกันอย่างชัดเจน ก็คือครูที่รับผิดชอบในหน้าที่ต่างๆ ก็จะมีคำสั่งแต่งตั้งอย่างชัดเจน นักเรียนก็มีการประชุมสภานักเรียนแบ่งหน้าที่กัน รับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ที่เป็นสภานักเรียนอะคะ ข้อหก โรงเรียนจะได้รับการส่งเสริม การสนับสนุน จากชุมชน ผู้ปกครอง ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล มีการนิเทศติดตาม กิจกรรมของโรงเรียน ข้อเจ็ด โรงเรียนมีการจัดทำแผนงบประมาณ ก็คือตั้งแต่ 1 ตุลาคม จนถึง 30 กันยายน ที่สอดคล้องกับการบริหารงานทั้งสี่ฝ่ายของโรงเรียน อะคะ โดยการจัดสรรงบประมาณ ได้ครอบคลุมงานโครงการและกิจกรรมอะคะ ต่อไป ข้อแปดนะคะ โรงเรียนมีการบริหารจัดการ โดยองค์คณะบุคคลของโรงเรียน โดยมีการประชุมอย่างน้อย ภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้คณะบุคคล อนุมัติ และเห็นชอบแผนกลยุทธ์ ของโรงเรียน คือมันเป็นการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนเนี่ยอะคะ มีการจัดทำแผน โดยพิจารณาจากแผนงาน โครงการและแผนกลยุทธ์ จากกลยุทธ์ของโรงเรียน อะคะก็คือโรงเรียนมีการจัดทำปฏิทินงาน ปฏิทินวิชาการ ปฏิทินประชุมสวดส์ปดาห์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงาน แล้วก็โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการเดือนละ 1 ครั้ง แล้วก็มีการประชุมวิชาการ แล้วก็ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนจะได้รับความเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วนะคะ

2.5 การจัดทำให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

อันแรกเลยจะมีการวิเคราะห์ก่อน มีการวิเคราะห์แล้วก็ออกแบบพัฒนา มาดำเนินการ สุดท้ายก็คือมาประเมินผล ประเมินผลของตัวเองก็คือ เป็นการประเมินมาตรฐาน หรือว่าประเมิน หรือว่าสรุปโครงการต่างๆ เวลาที่เราจะสรุปโครงการต่าง ๆ ก็คือเราจะทำแบบ PDCA อืม..ในการทำโครงการ

2.6 การจัดทำให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน คุณภาพภายในของโรงเรียนนำดิบพิทยาคม ซึ่งประกอบไปด้วย คณะกรรมการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ก็คือมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผอ.ครูวิชาการระดับปฐมวัย ประถม มัธยม อะคะ แล้วก็จะมี

คณะอนุกรรมการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน ก็คือจะมีครูแล้วก็ผู้รับผิดชอบตามมาตรฐานค่ะ ก็คือมีครูผู้รับผิดชอบมาตรฐาน 15 คน ครูปฐมวัย 2 คน แล้วก็จะมีคณะกรรมการรวบรวมและ ก็จัดทำรายงานประจำปี ก็จะมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผอ. ครูระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยม แล้วก็ เจ้าหน้าที่ธุรการเพื่อรวบรวมข้อมูล นะคะ ในการทำ SAR แล้วก็นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบ แล้วก็นำ SAR ที่ได้ไปเผยแพร่ให้ผู้ปกครอง นักเรียนหรือว่าสาธารณชน

2.7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

การจัดทำรายงานประจำปีของเราทำอยู่แล้วค่ะ ก็คือ SAR นี้ละคะ ไม่ว่าจะเป็น ผล O-NET เราก็จะเอาข้อมูลตรงนั้นมาใส่ การประเมินภายใน ภายนอก จะใส่ข้อมูลลงใน SAR ทั้งหมด

2.8 การจัดทำให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องก็คือมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้วอะคะ คือโรงเรียนจะมีการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องงานประกันคุณภาพการศึกษา ทุกปีคะ โดยทำการประชุม แล้วก็สรุป รายงาน ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของโรงเรียน สร้างเครื่องมือ วัดและประเมินผลตามตัวบ่งชี้และมาตรฐาน เพื่อที่จะจัดทำเป็นรายงานในระบบ SAR online นะคะ โดยครูทุกคนต้องรับผิดชอบตามมาตรฐาน จนเป็นเรื่องปกติและทุกคนต้องทำต่อเนื่อง ก็คือเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องรับผิดชอบเป็นมาตรฐานใคร มาตรฐานมันเพื่อที่จะคีย์ใน SAR online อะคะ ต่อไปโรงเรียนของเราก็จะนำผลการประเมินตนเองของปีที่แล้ว นำผลมากำหนดเป้าหมาย แล้วก็วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล กิจกรรมการดำเนินงานเพื่อ นำไปบูรณาการ กับการเรียนการสอนและการบริหารจัดการต่างๆ อะคะ และโรงเรียนมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน โรงเรียนต้นแบบระบบประกันคุณภาพภายใน และการบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพภายใน โดยใช้ ADDIE MODEL อะคะ โดยการจัดทำรูปแบบเป็นวารสาร แหล่งศึกษาดูงานโรงเรียนเครือข่ายของเราอะคะ แล้วก็ครูเป็นวิทยากรก็คือครูอาจจะอยู่ตรงมาตรฐานของตัวเอง เพื่อคอยชี้แนะบ้างให้กับผู้ที่มาดูงานนี้คะ แล้วก็มีการกิจกรรม Shopping มาตรฐาน ประมาณนี้คะ

3. ท่านมีแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในในสถานศึกษาของท่านอย่างไร

3.1 หลักการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ก็คือ ADDIE MODEL ของ ผอ. ไซ้ไหมคะ เป็น Best เป็นเครื่องมืออะ ADDIE MODEL ก็คือแ่งเป็นนวัตกรรมแล้วแก่ก็ได้รางวัล ได้อะไรอย่างนี้คะในการทำ ADDIE MODEL หลักการ..หลักการเบื้องต้นนี้ก็ หมายถึงว่า มันเป็นปัจจัย ปัจจัยก็คือมีปัจจัยภายในภายนอก

ภายในก็คือครูมีความตั้งใจ ตั้งใจทำงาน มีงานออกมาในแต่ละมาตรฐาน มีผลงานของเด็ก มีอะไร เยอะ ทีนี้ปัจจัยภายนอกก็คือมีคนมาดูงานเป็นสถานที่ดูงาน เป็นที่ยอมรับของหลาย ๆ ที่

3.2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

รูปแบบที่ได้ก็เป็นรูปแบบของ ADDIE MODEL ค่ะ ส่วนใหญ่ก็คือที่เป็น best ของผอ.เลยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในก็คือ ADDIE MODEL ค่ะ แล้วก็ ก็คืออันนั้นเป็นตัวนำ เวลาทำก็ทำตามแผน แล้วก็ทำตามนโยบายของเขต ทำตามนโยบายของผอ.ที่วางเอาไว้ อะค่ะ

3.3 กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กระบวนการตามเอกสารที่ให้ไว้เลยค่ะ คือ ผอ.ก็จะใช้กระบวนการของ PDCA

3.4 จุดที่ควรพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

คือ...การทำมาตรฐานนี้ก็มีการปรับปรุงตลอดนะ มีการทำกันตลอด เวลาจะมีการประเมินภายนอกนี้เนาะ สมศ. เขาก็ เวลาเราจะประเมินเราก็ทำกันตลอด มีการปรับปรุง มาตรฐานกันตลอด คือ... มันคืออยู่แล้ว ปกติเวลาเขาจะมาประเมิน มาดูงานอะไรอย่างนี้ มีเอกสาร มีหลักฐานให้เขาดูหมด มีการตั้งมาตรฐาน มีแฟ้ม ส่วนใหญ่มีอะไรครบหมด จุดเด่นก็คือมีคน เข้ามาดูงาน แต่ว่าส่วนที่ต้องปรับปรุงยังไม่ค่อย ยังมี ยังไม่มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุง

4. ท่านคิดว่า อะไรคือปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพ ภายใน สถานศึกษา

4.1 ปัจจัยภายใน

ถ้าปัจจัยภายในก็เป็นที่ตัวครูอะเนาะ คือ ครูมีความตั้งใจทำงานมีความ รับผิดชอบในแต่ละมาตรฐานของตัวเองมีผลงานของนักเรียนในแต่ละมาตรฐานออกมา

4.2 ปัจจัยภายนอก

ถ้าเป็นภายนอกก็ถือเป็นที่ยอมรับของโรงเรียนที่เข้ามาดูงาน จากในตัวจังหวัด ตากเอง เขต 1 เองเขต 2 ก็มีนะ เขต 2 ก็มีมาอยู่บ้าง มีกำแพง อยุธยา พิจิตร ก็มีสำนักงานเขต ให้การสนับสนุน ให้งบประมาณมาบ้าง บางทีก็ให้โรงเรียนอื่นมาดูอย่างนี้ค่ะ บางครั้ง

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ก็ไม่มีอะไรเนาะ ประกัน ของ ผอ.ก็ได้อยู่แล้ว พูดถึงตัว ผอ. คือ ท่านทำไว้ดีอยู่แล้วค่ะ สำหรับ ผอ. เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ส่วนใหญ่ก็ได้อยู่แล้ว มีคนมาประเมิน มี คน มาประเมินก็ชมตลอดนะ ว่า เออ..มันดี ผอ. เข้าใจลึกซึ้งมากเลยคะ ผอ.พูดแบบกระจำง เข้าใจ เวลาอธิบาย เก่งมาก ผอ. เก่งคะ เรื่องนี้ มาเรื่องนี้โดยตรง แต่ถ้าเป็นเรื่องนี้ ไม่รู้จะปรับปรุงอะไรนะ พูดถึง ในด้านข้อเสนอแนะอะไรก็ยังไม่ค่อยมีนะ พูดถึงเวลาปรับปรุงการทำงาน ก็คือตอนนั้นก็ทำอยู่

ประเพณีรอบสามผ่านไปแล้วใช่ไหม ผน.กำลังจะทำ คือวางแผนไว้ที่จะทำเกี่ยวกับการประเพณีรอบสี่ของการประเพณี สมศ.คือวางโครงร่าง เค้าโครงเตรียมที่จะทำไว้ก่อน กำลังดำเนินการ เดี่ยวจะมีการปรับปรุงมาตรฐานทั้ง 15 มาตรฐาน และก็ของอนุบาลด้วยอะค่ะ

แบบสัมภาษณ์ (ครูวิชาการ)
เรื่อง การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ นางพรพรรณ วงศ์สงวน ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
วันที่ 26 มีนาคม 2558 เวลา 14.00 สถานที่ โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม

คำถามประกอบการสัมภาษณ์

1. โรงเรียนของท่านมีสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างไร

1.1 ท่านเห็นว่าสภาพความสำเร็จของการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร และมีสิ่งใดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จนั้น

ผอ.ก็จะประชุมชี้แจงแล้วก็มอบหมายครูตามมาตรฐานของประกันภายในเนาะ เขาจะให้ครูไปรับผิดชอบก็คือไปทำ จัดทำข้อมูล จัดทำข้อมูลเสร็จก็มาประชุมประชุมชี้แจงดำเนินการว่ามาตรฐานนี้ทำอะไรบ้างประเมินอะไรบ้างคะ ก็คือแต่ละคนจะรับผิดชอบคนละมาตรฐานก็คือไปหาข้อมูลมาตรฐานที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ไปวิเคราะห์ของตัวเองก่อน แล้วเอามานำเสนอ ครูทุกคนก็จะช่วยวิเคราะห์เพิ่มเติม ทุกคนก็จะช่วยทำ เอาขึ้น โปสเตอร์ อย่างนั้นะคะก็จะช่วย ร่วมกันทำแล้วก็มีประเมินตามรายชั้น อย่างเช่นพวกมาตรฐาน 1 แล้วก็มาตรฐาน 2 ก็จะเป็นเกี่ยวกับ...เออ...อะไรนะของคุณครูสุวรรณี รับผิดชอบ ก็จะไปจัดการ คือทุกคนจะเป็นแม่งานของตัวเองแล้วก็ ก็จะมีส่วนร่วมในทุกมาตรฐาน เพราะมันเป็นประกันภายใน มันก็จะสอดคล้องร้อยกันไปร้อยกันมา อย่างตัวพี่นี้ รับผิดชอบมาตรฐานที่ 5 เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเราต้องทำภาพรวมของโรงเรียนเวลา...แต่ละครั้งในการสอนเนี่ยเราต้องทำ เอกสารสำหรับให้ครูประจำชั้นกรอกข้อมูลมาเพื่อที่ว่าเราจะมาสรุปในภาพรวม ของผลสัมฤทธิ์ ค่ะ

2. โรงเรียนของท่านมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่หน่วยงานส่วนกลางกำหนดหรือไม่ อย่างไร และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ก็การกำหนดมาตรฐานการศึกษานี้เราก็จะยึดของกระทรวงเป็นหลัก แล้วก็จะมีพอ..เราจะมี เขาเรียกว่าเอกสารกลุ่มสาระต่างๆ ก็จะมีหลักสูตรสถานศึกษาก่อน มีโครงสร้างก่อนเนาะ โครงสร้างหลักสูตร แล้วก็จะมีคุณครูสอนตามหลักสูตร ตามกลุ่มสาระแต่ละกลุ่มสาระ เขาก็จะมีตัวชี้วัดของแต่ละมาตรฐาน เราก็จะไปจัดทำแผนการสอน จัดทำแผนการสอนเพื่อไปจัดการ

เรียนการสอนในห้องเรียนเนาะ แล้วก็จะมาส่งที่พี่ก่อนแล้วก็จะส่งผู้อำนวยการ ถ้าเกิดบางที่ผู้อำนวยการไม่อยู่พี่ก็จะทำการตรวจสอบก่อน

2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

ในระบบประกันนี้ก็จะมีการจัดเป็นแฟ้มแต่ละมาตรฐาน มาตรฐานที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 ที่ 5 ไล่ไป ก็จะมีแฟ้มสำหรับจัดเก็บเอกสาร ข้อมูลต่างๆ นะคะก็จะมี มีห้องเก็บเอกสารคือ ผอ. นี้ก็จะกลัวเอกสารหายแกก็จะซื้อลิ้งให้เก็บโดยเฉพาะว่าของมาตรฐานใดก็เก็บไป แล้วเวลาจะมาโชว์ เราก็เอามาโชว์แต่ละมาตรฐาน

2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ผอ.ก็จะมีคำสั่งมอบหมายงานให้ครูแต่ละคน ว่าใครมีหน้าที่รับผิดชอบโครงการอะไร กิจกรรมอะไร ทุกก็จะปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย ครูที่รับผิดชอบในแต่ละมาตรฐาน ก็จะไปหาข้อมูลมาตรฐานที่ตนเองรับผิดชอบ อย่างตัวพี่นี้รับผิดชอบมาตรฐานที่ 5 เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเราต้องทำภาพรวมของโรงเรียนเวลา...แต่แต่ละครั้งในการสอนเนี่ยเราต้องทำ เอกสารสำหรับให้ครูประจำชั้นกรอกข้อมูลมาเพื่อที่ว่าเราจะมาสรุปในภาพรวมของผลสัมฤทธิ์ ค่ะ

2.5 การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

ก็การตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาก็ดูการดูผลสัมฤทธิ์เนาะ ดูผลสัมฤทธิ์เป็นหลักถ้าเกิดผลสัมฤทธิ์กลุ่มสาระวิชาใดต่ำเราก็จะทำการซ่อมเสริม ซ่อมเสริมในห้องเรียนแล้วสำหรับผลสัมฤทธิ์ทางระดับชาติเนี่ย O-NET NT เราก็จะมีการติว ติวเตอร์ ติวระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มกลุ่มโรงเรียน

2.6 การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

มีการจัดทำรายงานประจำปีมีการประเมินคุณภาพภายในทุกปี วันนี้ก็มีการสรุปสรุปของภาคเรียนนี้ ปีการศึกษานี้ ทำ SAR ก็จะทำตามตัวบังคับของมาตรฐานต่างๆ ก็จะมีคนรับผิดชอบทุกมาตรฐาน

2.8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เราต้องสร้างความตระหนักให้ครูทุกท่านเห็นก่อนว่าเออ...ระบบประกันภายในเนี่ยเป็นตัวบ่งบอก บ่งชี้ว่าโรงเรียนเรามีคุณภาพหรือไม่ เพราะฉะนั้นเราจะต้องทำเอกสารหลักฐาน

ให้ถูกต้อง มีการชี้แจง มีการประชุม มีการพัฒนาคุณภาพเรื่อยๆ มีการอบรม มีการไปดูงาน ศึกษา ดูงานที่อื่น แล้วก็พวกครูจะไปดูของโรงเรียนเขา โรงเรียนที่มีคุณภาพมาแล้วกลับมาพัฒนาตนเอง

3. ท่านมีแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน ในสถานศึกษา ของท่านอย่างไร

3.1 หลักการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.3 กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผอ. เขาจะมีกระบวนการ PDCA ผอ.ก็จะเน้นกระบวนการ PDCA ในการจัดการ บริหารเนาะก็จะมีการประชุมชี้แจงก่อนทุกครั้ง แล้วก็มอบหมายให้คุณครูไปทำตามมาตรฐานของ ตัวเองก็คือ ทุกครั้งจะมีการร่วมกันระดมความคิดก่อน ระดมความคิดก่อนว่า จะจัดทำอย่างนี้ผล มันจะพัฒนาขึ้นใหม่ อย่างนี้ละนะ ก็คือจะเป็น ที่ยอมรับของคณะครูทุกท่าน ผอ.ก็จะเป็นคนที่คิด ไอเดียมาวางขึ้นเถอะ ท่านก็จะไปคิดแยก คิดแตกมา ท่านก็เอามาพัฒนาใช้ในโรงเรียนที่โรงเรียนของ เราก็คจะใช้ระบบ PDCA ผอ. คิดรูปแบบมาให้แล้วก็ให้ครูมาดำเนินการ การดำเนินการเราก็จะเอา เข้าไปบรรจุในแผนปฏิบัติการ ในรูปของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ และก็จะต้องมี ชั้น Plan ชั้น Do ชั้น Check และก็ชั้น Action ค่ะมันก็จะอยู่ในนั้น

3.4 จุดที่ควรพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

ก็คิดว่ามันไม่มี ไม่...เขาเรียกว่าอะไรละ มันก็ดีอยู่แล้ว ไม่มีข้อบกพร่องคือจะเช็ค ได้ทั้ง 4 ด้านนะ ชั้นวางแผน ชั้นลงมือทำ แล้วก็ชั้นเช็คข้อมูล ชั้นปรับปรุงแก้ไข มันก็เป็น กระบวนการที่สมบูรณ์อยู่แล้ว ก็จะไม่แก้ไขตรงจุดนี้เนาะ เพียงแต่เราอาจจะเพิ่มข้อมูลให้เห็นมาก ขึ้น อาจจะเพิ่มหัวข้อเข้าไปให้เห็นรายละเอียดมากขึ้น คือปรับปรุงตรงนี้จะ

4. ท่านคิดว่า อะไรคือปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพ ภายใน สถานศึกษา

4.1 ปัจจัยภายใน

ปัจจัยที่เด่นๆ ที่ส่งเสริมก็คือ ความสามัคคี ความเป็นผู้นำของท่านผู้อำนวยการ ความมี..เขาเรียกว่า ความมีน้ำใจซึ่งกันและกัน ก็เลยสร้างทีมงานที่ดีที่สุด ก็คือได้ใจกัน ก็คือทำงาน ด้วยใจ ก็คือครู ผอ.ให้ใจมาเต็มร้อยเราก็ให้ใจไปเต็มร้อย ก็คือท่านเป็นคนดีอะ ดีทุกด้าน ไม่ว่าจะ ด้าน..ด้านการเรียนการสอน ด้านส่วนตัว ความมีน้ำใจอะไรอย่างนี้นะคะ ก็คือท่านจะเห็นลูกน้อง เห็นความต้องการของลูกน้อง

4.2 ปัจจัยภายนอก

อันนี้ภายนอก อย่างการประเมินภายนอกทุกคนก็ร่วมมือกันร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน แม้กระทั่งเด็กนักเรียนของโรงเรียนเรา นี้ดีที่ว่าเด็กนักเรียนเป็นเด็กที่ ที่ที่มี...เขาเรียกว่าอะไร มีสัมมาคารวะ คือเขาก็จะมีระเบียบในส่วนที่เขา. เขาจะรู้หน้าที่ของเขาวันนี้โรงเรียนจะโน้มน้าว ประเมินนะ เขาก็จะทำงานเขาตั้งใจ เขาก็จะให้ความร่วมมือ พูดง่ายๆ เนาะ คือเขาให้ความร่วมมือ สำหรับชุมชน ผู้ปกครองก็จะสนับสนุนด้าน การให้ความร่วมมือ ก็อย่างเช่นเราพัฒนาสิ่งแวดล้อม เขาก็จะมาช่วยร่วมมือพัฒนา หรือการ..อย่างถนนอะไรอย่างนี้เนาะก็มาจากผู้ปกครองส่วนหนึ่ง ถนนหนทางในโรงเรียนที่เป็นคอนกรีตนี้เนาะ หรือแม้แต่พวกอาคารต่างๆ บางทีก็มาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก็ให้ความร่วมมือดี ก็คือเขาเห็นความแตกต่างหลังจากที่ ผอ. มาอยู่เนี่ยโรงเรียนมันได้พัฒนาขึ้นเยอะ ทั้งด้านอาคารสถานที่ ทั้งด้านเขาเรียกว่า..เติมเต็มในสิ่งที่ได้ขาด ก็คือโรงเรียนก็จะมีชุดผลไม้ให้ฟรี ชุดไทยให้ฟรี ก็คือใส่ชุดไทยทุกวันศุกร์ เอ้อใส่ชุดผลไม้ทุกวันพฤหัสบดีคือเด็กเขาจะได้ซึ่งเมื่อก่อนเขาไม่ได้ เขาต้องซื้อเองอันนี้โรงเรียนแจกฟรี เสื้อลายไทยอีก 1 ตัว จำนวนเด็กก็เพิ่มขึ้นทุกปีคะ เพิ่มขึ้นก็คือ..ทุกคนก็อยากได้จริงมัย แม้แต่เราก็อยากได้ คือโรงเรียนไหนที่ให้สวัสดิการดีเขาก็อยากมาอยู่ ผอ.ก็มาพัฒนาสื่อเทคโนโลยีต่างๆ อาคารสถานที่ตอนนี้ก็กำลังปรับปรุงอยู่ ก็คือขยายให้มันดีขึ้นเรื่อยๆ พัฒนาห้องนี้เมื่อก่อนห้องนี้เป็นห้องเผาเซรามิคซึ่งรูปโฉมไม่ได้เป็นอย่างนี้นะ เป็นอาคารโล่งๆ ท่านก็มาพัฒนา โรงเรียนอื่นก็มาดูงานเยอะ ศึกษาดูงาน พวกต่างจังหวัดก็มานะ กำแพง สุโขทัย อยุธยา

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ก็คือโรงเรียนจะเจริญสมบูรณ์ได้มันขึ้นอยู่กับความร่วมมือของครู ผู้บริหารหรือแม้กระทั่งตัวนักเรียนเอง แค่นั้นเอง มันก็เป็นปัจจัยแค่นั้นเองแล้วก็ชุมชน 4 ด้าน ค่ะถ้าโรงเรียนได้ 4 ด้านนี้ไป โรงเรียนก็จะพัฒนายิ่งขึ้นเนาะ

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล รุ่งฤทัย พิมพ์สิงห์
 วัน เดือน ปี เกิด 6 พฤษภาคม 2525
 ที่อยู่ปัจจุบัน 99/162 หมู่ที่ 12 ตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
 ที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบ้านวังไค้ หมู่ที่ 1 ตำบลตะเบา อำเภอเมือง จังหวัด
 เพชรบูรณ์ 67000
 ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ครู
 ประวัติการศึกษา
 พ.ศ. 2547 คบ. (คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

